

SAVONIA

■ OPINNÄYTETYÖ - AMMATTIKORKEAKOULUTUTKINTO
YHTEISKUNTATIETEIDEN, LIIKETALOUDEN JA HALLINNON ALA

TILINPÄÄTÖSSUUNNITTELU- PALVELUN KEHITTÄMINEN TILITOIMISTOSSA

CASE TILITOIMISTO X OY

TEKIJÄ/T: Tarja Hujanen

Koulutusala Yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon ala		
Koulutusohjelma Liiketalouden koulutusohjelma		
Työn tekijä(t) Tarja Hujanen		
Työn nimi Tilinpäätössuunnittelupalvelun kehittäminen tilitoimistossa - Case Tilitoimisto X Oy		
Päiväys	Sivumäärä/Liitteet	55/1
Ohjaaja(t) Sirpa Grönholm		
Toimeksiantaja/Yhteistyökumppani(t)		
<p>Tiivistelmä</p> <p>Tilitoimistoalan muuttuessa sähköiseksi, muuttuvat myös työt tilitoimistoissa. Yleisessä keskustelussa on esitetty, että tilitoimistot kehittäisivät konsultointipalveluja, koska perinteiset työt tulevat vähentymään. Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli tutkia, voisiko tilinpäätös- ja verosuunnittelusta kehittää hinnoiteltavan palvelun ja myydä sitä asiakkaille. Eri yritysmuodot tarvitsevat eri tavalla tilinpäätös- ja verosuunnittelua. Tässä tutkimuksessa tutkittiin, millaisia tarpeita Tilitoimisto X Oy:n asiakkailta on tilinpäätös- ja verosuunnittelulle ja mitä se pitää sisällään. Samassa tutkimuksessa selvitettiin, mitä mieltä Tilitoimisto X Oy:n henkilökunta on sähköisen taloushallinnon tuomista muutoksista.</p> <p>Tämä tutkimus suoritettiin laadullisena eli kvalitatiivisena, ja tutkimuskohteena oli pohjoissavolainen tilitoimisto X Oy. Teoriaosa koostuu alan kirjallisuudesta sekä lainsäädännöstä. Tutkimusosuus on tehty haastatteleamalla tilitoimiston viittä kirjanpitäjää. Tutkimuksen tuloksia on verrattu teoriassa esille tulleisiin asioihin.</p> <p>Tutkimuksen tuloksista saatiin selville, että tilinpäätös- ja verosuunnittelua vaikeuttaa se, että yrittäjät eivät tiedä, millä tavalla voisivat vaikuttaa yrityksensä tulokseen ja verotukseen. Samoin yrittäjien vähäinen kiinnostus ja haluttomuus maksaa lisäpalveluista tuovat ongelmia suunnittelulle. Tilinpäätös- ja verosuunnittelusta olisi hyötyä yrittäjille, jos suunnittelu aloitetaan hyvissä ajoin.</p> <p>Yhteenvedon voidaan todeta, että tilinpäätös- ja verosuunnittelua tilitoimistossa tulisi vielä kehittää ja tuoda paremmin ilmi sen tuomat hyödyt. Sähköisen taloushallinnon tuomien muutosten myötä konsultointipalveluista voisi olla mahdollista kehittää lisä-arvoa asiakkaalle. Samalla tilitoimisto voisi myydä osaamistaan paremmin ja kannattavammin.</p>		
Avainsanat Tilinpäätössuunnittelu, verosuunnittelu, sähköinen taloushallinto, tilitoimisto		

Field of Study Social Sciences, Business and Administration			
Degree Programme Degree Programme in Business and Administration			
Author(s) Tarja Hujanen			
Title of Thesis Improving preliminary financial statement planning service in an accounting company – case Accounting company X Ltd.			
Date		Pages/Appendices	55/1
Supervisor(s) Sirpa Grönholm			
Client Organisation /Partners			
<p>Abstract</p> <p>The accounting business is going through changes because the field is moving towards electronic accounting, therefore also the work at accounting companies is going to change. In public discussion, it has been suggested that accounting firms should develop consulting services, because the traditional work is decreasing. The purpose of this Thesis was to examine if financial statement planning and tax planning could be developed in to a priced service and sell it to the customers. Different company forms need different ways to implement financial statement planning and tax planning. This study examined what Accounting company X Ltd. and their customers require for financial statement planning and tax planning and what kind of elements it includes. This research also investigates what Accounting company X Ltd. employees think about the changes electronic financial accounting will bring with it.</p> <p>This research is qualitative and the subject of the research was Accounting company X Ltd. that is located in North-Savo. The theoretical part consists of accounting literature and legislation of the field. The research part has been made by interviewing five accountants of the accounting company under scrutiny. The results of the study have been compared to the issues showed in the theoretical part.</p> <p>In the research it was discovered that financial statement planning and tax planning is difficult, because the entrepreneur´s do not know, how they could influence the profit and taxing. The entrepreneur´s low interest and reluctance to pay for additional services brings more difficulties in planning. Financial statement planning and tax planning would be beneficial for entrepreneur´s if the planning was started well in advance.</p> <p>In summary it can be stated that financial statement planning and tax planning should still be improved by the accounting company by placing more emphasis on the potential benefits that planning could yield. The changes in electronic accounting could create an opportunity to develop consulting services which can give additional value to the customers. At the same time the accounting company could better sell their expertise with increase profitability.</p>			
<p>Keywords</p> <p>Financial statement planning, tax planning, electric accounting, accounting company</p>			

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO	6
2	TILITOIMISTOALAN MUUTOS SÄHKÖISTYMISEN MYÖTÄ	9
3	TILINPÄÄTÖKSEN PERIAATTEET	11
4	TILINPÄÄTÖSSUUNNITTELU	15
4.1	Tilinpäätössiirrot	16
4.1.1	Toimintavaraus	17
4.1.2	Takuuvaraus	17
4.1.3	Jälleenhankintavaraus	18
4.1.4	Hinnanlaskuvaraus	18
4.1.5	Poistoero ja hyllypoistot.....	19
4.2	Tilikauden pidentäminen.....	20
4.3	Investointien ajoittaminen	22
4.4	Osatuloutus.....	23
4.5	Kiinteiden menojen ja korkojen sisällyttäminen hankintamenoon.....	23
4.6	Laskennalliset verovelat- ja saamiset	24
4.7	Arvonkorotus.....	25
5	VEROSUUNNITTELU	27
5.1	Yritysmuodot.....	28
5.2	Verotettavan tulon laskeminen eri yritysmuodoissa	29
5.3	Nettovarallisuus	30
5.4	Verotettavan tulon jakaminen pääoma- ja ansiotulo-osuuteen	31
5.5	Osakeyhtiön osinkojen verotus.....	31
5.6	Verosuunnittelun keinot.....	32
6	HAASTATTELU TUTKIMUKSEN TOTEUTUS.....	35
6.1	Taustatietoa Tilitoimisto X Oy:stä	35
6.2	Tutkimusmenetelmä.....	35
6.3	Haastatteluaineiston kerääminen ja käsittely	36
6.4	Tutkimuksen luotettavuuden arviointi	37
6.5	Tutkimustulokset	38

6.5.1 Asiakkaiden tarpeet.....	38
6.5.2 Tilitoimiston mahdollisuudet tilinpäätössuunnittelun kehittämiseen	41
6.5.3 Sähköistymisen vaikutukset kirjanpitoalan tulevaisuuteen	42
7 YHTEENVETO.....	44
8 POHDINTA.....	46
LÄHTEET JA TUOTETUT AINEISTOT	49
LIITE 1: HAASTATTELUKYSYMYKSET	55

1 JOHDANTO

Perinteisesti tilitoimistojen työ on sisältänyt juoksevan kirjanpidon lisäksi veroilmoitusten tekemisen ja tilinpäätöksen. Tilitoimistot tarjoavat myös muita palveluja, kuten palkanlaskentaa sekä osto- ja myyntireskontran hoitamisen. Metsä-Tokilan (2011, 37–38) mukaan kirjanpitäjän ammattitaito on perinteisesti perustunut laskentaan ja siihen liittyvään ohjeistukseen, mutta koska kirjanpito on muuttunut ajan myötä enemmän johtamisen ja sisäisen laskennan apuvälineeksi, on myös ammattitaidon kehityttävä. Laskentaosaamisen, ohjelmien hallinnan, lakien ja säädösten tuntemisen lisäksi asiakaspalvelutaidot, myyntiosaaminen, sosiaaliset taidot ja konsultointitaidot ovat tärkeässä asemassa. Viimevuosina tapahtuneen rakennemuutoksen myötä, jotkin aiemmista perinteisistä tilitoimistoalan toiminnoista häviävät, mutta toisaalta rakennemuutos tuo mukanaan myös uusia tehtäviä. Tietotekniikan kehityksen myötä kirjanpito ja tilinpäätös, laskutus, palkanmaksu, raportoinnit sekä arkistointi tapahtuu yhä useammassa yrityksessä sähköisesti. (Metsä-Tokila 2011, 40.) Taloushallintoala muuttuu koko ajan, ja muutosten myötä tilitoimistoilla on edessä suuria haasteita siinä, kuinka erottua muista samanlaisista tilitoimistoista. Haasteita tuovat taloushallinnon sähköistyminen eli digitalisaatio ja asiakkaiden kasvaneet vaatimukset tilitoimistojen palveluita kohtaan. Tilitoimistojen on pystyttävä tarjoamaan sellaisia lisäpalveluita, jotka kiinnostavat asiakkaita ja vastaavat asiakkaan tarpeisiin. (Apunen 2010, 13–14.)

Lahden ja Salmisen (2014, 31), mukaan digitalisoitumisen myötä taloushallinnon työntekijöille tulee uusia haasteita työtehtävien, toimenkuvien ja osaamisen suhteen. Perinteiset työt (tallennus ja arkistointi) muuttuvat enemmän kontrolloinniksi ja tapahtumien ohjaukseksi. Sähköisyyden myötä muutos näkyy taloushallinnon tarjoamilla markkinoilla. Koska toimenkuva ja työt muuttuvat tilitoimistoissa, on asiakkaita konsultoitava enemmän ja tarjottava sellaisia lisäpalveluita, jotka hyödyttävät yrittäjää. Samalla tilitoimiston on edelleen huolehdittava siitä, että kirjanpito ja veroasiat tulevat tehtyä lakien ja säädösten mukaisesti. Tämän opinnäytetyön aihe syntyi siitä, että lehdissä on paljon kirjoitettu, millä tavalla sähköinen taloushallinto muuttaa tilitoimistojen työtä. Koska opiskelen kirjanpitäjäksi ja työni kautta tulen näkemään sähköistymisen muutokset käytännössä, ryhdyin miettimään, kuinka paljon sähköistyminen tulee muuttamaan toimenkuvaa ja mitä palveluja on kehitettävä sen työn tilalle, joka vähenee muutosten myötä. Olin työharjoittelussa tilitoimistossa, ja sieltä löytyi idea tutkimukseen, voisiko tilinpäätös- ja verosuunnittelusta kehittää palvelun, joka pystyttäisiin hinnoittelemaan lisäpalveluna. Tilinpäätössuunnittelu on aiheena mielenkiintoinen, ja halusin ryhtyä tutkimaan sitä tarkemmin, koska tilinpäätös- ja verosuunnittelupalvelulla olisi mahdollista korvata niitä perinteisiä tilitoimiston töitä, jotka vähenevät sähköistymisen myötä. Kaikki tilitoimistot tulevat muuttumaan ajan myötä sähköiseen taloushallintoon, ja myös tämän opinnäytetyön toimeksiantajan on tehtävä jossain vaiheessa päätös siirtymisestä digitaaliseen toimintaan.

Tämän opinnäytetyön toimeksiantaja on pieni pohjoissavolainen tilitoimisto Tilitoimisto X Oy, ja opinnäytetyö tehdään anonymisti toimeksiantajan pyynnöstä. Tein työharjoitteluni tässä tilitoimistossa, joten toimeksiantajaksi valikoitui näin tuttu yritys. Yritys työllistää 5 henkilöä, ja tarjoaa asiakkailleen kirjanpito-, tilinpäätös-, palkanlaskenta- sekä osto- ja myyntireskontrapalveluja. Tilitoimisto X Oy:n asiakkaita ovat PK-yritykset, joilla tarkoitetaan pieniä ja keskisuuria yrityksiä. PK-yritykseksi

määritellään yritys, jossa on alle 250 työntekijää, liikevaihto on enintään 50 miljoonaa vuodessa tai taseen loppusumma ei ylitä 43 miljoonaa. (Tilastokeskus 2016.) Tilitoimiston asiakkaat ovat pieniä yrityksiä, ja ne työllistävät pääsääntöisesti 1-20 henkeä. Kirjanpitolain (1997, 3:§1) mukaan yrityksen asiakkaat ovat pieniä- ja mikroyrityksiä. Tilitoimisto X Oy:n asiakkaina on eniten toiminimiä ja osakeyhtiöitä, mutta myös avoimia yhtiöitä ja kommandiittiyhtiöitä. Asiakkaina ei ole pankki- ja vakuutusalan yrityksiä, julkisia osakeyhtiöitä, eikä konserneja.

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli tutkia, millaisia asioita liittyy tilinpäätös- ja verosuunnitteluun sekä selvitettiin, millaista kokemusta Tilitoimisto X Oy:n kirjanpitäjillä on tilinpäätös- ja verosuunnittelusta. Samalla selvitettiin, kuinka hyvin tilinpäätösosaamista pystytään hyödyntämään asiakkaille, ja olisiko tilinpäätössuunnittelusta mahdollista kehittää lisäpalvelua asiakkaille. Tutkimuksen avulla oli tarkoitus saada selville myös, mitä mieltä opinnäytetyön toimeksiantajan Tilitoimisto X Oy:n työntekijät ovat digitalisoitumisesta. Koska tulevaisuuden myötä myös Tilitoimisto X Oy:n on mietittävä sähköisen pilvipalvelun käyttöön ottamista, oli tämä tutkimus hyvä keino selvittää, millaisena yrityksen henkilökunta näkee tulevaisuuden ja sen tuomat mahdollisuudet ja uhat. Tutkimuskysymykset tähän opinnäytetyöhön kehittyivät edellä mainittujen asioiden pohjalta.

Tutkimuskysymykset ovat seuraavat:

- Millaisia tarpeita tilitoimiston asiakkailla on tilinpäätös- ja verosuunnittelulle?
- Miten tilinpäätössuunnittelua voidaan palveluna kehittää tilitoimistossa?
- Onko tilitoimiston työntekijöillä riittävästi tietoa tilinpäätös- ja verosuunnittelun keinoista?
- Millä tavalla sähköistyminen tulee vaikuttamaan tilitoimiston ja kirjanpitäjän työhön tulevaisuudessa?

Johdannon jälkeisessä toisessa luvussa tarkastellaan tilitoimistoalaa ja sen muuttumista sähköistymisen myötä. Kolmannessa luvussa käydään läpi tilinpäätöksen laatimisen periaatteet, ja neljännessä luvussa kerrotaan, mitä on tilinpäätössuunnittelu. Opinnäytetyö teoriaosuus koostuu kirjanpitoalan kirjallisuudesta, lehdistä ja Internet-julkaisuista sekä tilinpäätökseen, kirjanpitoon ja verotukseen liittyvästä ajantasaisesta lainsäädännöstä. Tilinpäätöksen laatimista säätelee kirjanpitolaki, kirjanpitoasetus, kirjanpitolautakunnan yleisohjeet ja eri yritysmuotojen lakisäädökset. Myös laki elinkeinotulon verottamisesta, verohallinnon ohjeet ja säädökset säätelevät yrittäjän toimintaa. Tutkimuksen viides luku käsittelee verosuunnittelua, ja kuudennessä luvussa eli tutkimusosuudessa haastatellaan toimeksiantajan eli Tilitoimisto X Oy:n työntekijöitä. Seitsemännessä osassa opinnäytetyötä teen yhteenvedon ja peilaan saatuja tuloksia teoriaan. Viimeinen osa, eli kahdeksas luku tässä opinnäytetyössä, sisältää pohdinnan tutkimustuloksista. Tässä opinnäytetyössä käsiteltävät tilinpäätös- ja verosuunnitteluasiat ovat sellaisia, joita Tilitoimisto X Oy:n asiakasyritykset joutuvat usein miettimään ja tekemään tilinpäätöksen yhteydessä. Tässä opinnäytetyössä ei käydä läpi kaikkia mahdollisuuksia verosuunnitteluun, esimerkiksi perintö- ja lahjaverot sekä sukupolvenvaihdos ja yritysjärjestelyt rajataan tämän opinnäytetyön ulkopuolelle.

Tutkimus tehtiin kvalitatiivisena eli laadullisena. Kvalitatiivisella tutkimuksella tarkoitetaan ilmiön tarkempaa ja syvällisempää ymmärtämistä. Laadullisessa tutkimuksessa käytetään sanoja ja lauseita tutkimuksessa, ja saatuja vastauksia ei pyritä yleistämään, kuten määrällisessä tutkimuksessa. (Kananen 2008, 24). Empiriaosa sisältää Tilitoimisto X Oy:n viiden kirjanpitäjän haastattelun. Kysymykset haastattelussa ovat puolistrukturoituja eli kysymykset ovat kaikille samat, mutta vastausvaihtoehtoja ei ole, toisin kuin määrällisessä kyselyssä. Tutkimuksessa pitää pystyä varmistamaan validiteetti, joka tarkoittaa sitä, että kysytään oikeita asioita oikeilla kysymyksillä. Tämä voidaan varmistaa sillä, että vastaajat ovat oikeita henkilöitä vastaamaan, ja he ymmärtävät kysymykset oikein. Validiteetti voidaan varmistaa myös sillä tavoin, että johtopäätöksissä mietitään, vastaavatko tutkimuksen tulokset teoriaa ja yleistä mielipidettä tilitoimistojen toiminnan muuttumisesta. (Kananen 2014, 258–259.) Laadullinen tutkimus oli paras vaihtoehto tässä opinnäytetyössä, koska haastattelussa kysyttäviä asioita ei voida mitata tai tutkia lukujen avulla. Haastateltaessa on myös luontevampaa vastata kysymyksiin laajemmin, kuin suppeassa lomakekyselyssä. Määrällinen tutkimus ei ole myöskään järkevää sen takia, että haastattelun kohteena on vain yksi pieni tilitoimisto. Määrällinen tutkimus vaatii useamman henkilön haastattelemisen, ja siten tutkimus olisi laajennettava useampiin tilitoimistoihin. Vastausten tulokset käsiteltiin anonymisti, koska tutkittava yritys on pieni tilitoimisto, jossa työskentelee vain muutama henkilö. Käsittelemällä vastaukset anonymisti, vastaajien sukupuoli, ikä ja muut yksittäiset taustatiedot eivät tule ilmi.

2 TILITOIMISTOALAN MUUTOS SÄHKÖISTYMISEN MYÖTÄ

Taloushallintoliiton (2015) mukaan Suomessa on yli 4300 tilitoimistoalalla toimivaa yritystä. Yritykset työllistävät yli 12 000 työntekijää ja toimialan liikevaihto on 915 miljoonaa euroa. Tilitoimistojen koot vaihtelevat yhden hengen yrityksestä 50 hengen yrityksiin. Perinteisesti tilitoimistot tarjoavat lakisääteisiä palveluita, eli kirjanpito palvelun, joka sisältää kuukausittaisen kirjanpidon lisäksi kausiveroilmoitukset, tilinpäätöksen laatimisen, vuosiveroilmoituksen ja työnantajan vuosi-ilmoitukset. (Verohallinto 2016e.) Lisäksi tilitoimistot tarjoavat palkanlaskentaa ja -maksatusta, osto- ja myyntireskontran hoitamista ja pankkiliikenteen hoitamisen.

Kirjanpitoa on edelleen tehtävä, vaikka yritys sähköistäisi toimintaansa, ja lakisääteiset asiat on ilmoitettava edelleenkin viranomaisille. Mutta toiminta tilitoimistoissa perinteisestä käsin kirjaamisesta muuttuu. Lahden ja Salmisen (2014, 11–12) mukaan taloushallintoala on ollut suuressa muutoksessa, vaikka edistyminen sähköisen taloushallinnon etenemisessä on ollut hiukan odotettua hitaampaa. Suurin osa yritysten välisistä tiedoista ja laskuista liikkuu nykyään sähköisesti. Nykyään digitaalinen taloushallinto kattaa kaiken yrityksen taloushallinnon toiminnan, ei vain verkkolaskutusta ja laskujen sähköistä käsittelyä. Digitaalisessa taloushallinnossa kaikki kirjanpito- ja taloushallintomateriaalit käsitellään sähköisesti ja tositteet ovat konekielisiä, sekä kaikki tiedonsiirto ja arkistointi tapahtuu sähköisesti. Koska kaikki taloushallinnon työt tapahtuvat tulevaisuudessa sähköisesti, muuttaa se myös tilitoimistojen työtä ja toimenkuvia. Perinteinen tilitoimistotyö muuttuu ohjaamiseksi ja kontrolloinniksi, mutta vaikka työ muuttuu erilaiseksi, tarvitaan ihmisiä jotka osaavat käyttää uusia järjestelmiä ja osaavat hyödyntää niiden mahdollisuuksia. (Lahti ja Salminen 2014, 26, 30.)

Mikkola (2016, 7) toteaa, että nykyään sähköistymisen myötä, ei asiakkaille enää riitä, että tilitoimistossa kirjataan tositteet ja lasketaan ennakonpidätykset ja arvonlisäverot. Rutiinien automatisoimisessa tilitoimistoalan yritysten on kehitettävä toimintaansa. Perinteisten palveluiden rinnalle on kehitettävä uusia palveluita, koska perinteinen kirjaustyö muuttuu. Ailio ja Heiskanen (2015, 47) toteavatkin, että tilitoimistojen kannattaa kehittää palveluitaan konsultatiivisempaan suuntaan, jotta asiakassuhteiden ylläpito ja rakentaminen jatkuu taloushallintoalan muutoksista huolimatta. Myös Metsä-Tokilan (2011, 7) mukaan tilitoimistoalan muuttuessa, palvelut ovat monipuolistuneet ja muuttumassa yhä enemmän asiakkaiden toimintaa tukeviksi neuvontapalveluiksi, samalla kun rutiinit siirtyvät tietotekniikalla hoidettavaksi. Tilitoimiston osaamista kannattaisi hyödyntää sisäisen laskennassa. Sisäinen laskenta tarkoittaa yrityksen oman toiminnan pyörittämiseen liittyviä laskelmia, esimerkiksi kustannuslaskentaa, budjetointia, tarjousten tekemistä ja asiakaskannattavuuslaskentaa. Asiantuntijapalvelut yleensä hinnoitellaan tuntityönä, mutta asiakas ei ole kiinnostunut siitä, kuinka monta tuntia työhön on mennyt. Asiakasta kiinnostaa työstä luvattu hyöty, jolloin asiakkaalle kannattaa myydä konkreettisia lupauksia työn hyödyistä, ei tehtyjä tunteja. (Apunen 2016, 7.) Palvelut kannattaa hinnoitella asiakaskohtaisesti, koska jokainen yritys tarvitsee eri tavalla eri palveluita, joten tällöin hinnan on myös oltava erilainen.

Suuret tilitoimistot tarjoavat nykyään perinteisten palveluiden lisäksi sisäistä laskentaa. Myös erilaiset konsultointipalvelut, eli tilinpäätös- ja verosuunnittelu ovat isommissa yrityksissä erikseen hinnoi-

teltuina, mutta ongelmaksi voi muodostua palveluiden hinta. Sähköistymisen myötä asiakkaat kuvittelevat, että tilitoimiston työt eivät saisi maksaa paljon, vaikka tilitoimistoissa myydään asiantuntijoiden osaamista. Osaamisen avulla asiakasyritykset onnistuvat liiketoiminnassaan ja asiat tapahtuvat lakien mukaan. Mikkola (2016, 7.) Jotta sisäisen laskennan ja konsultoinnin palveluita pystytään tarjoamaan, on henkilökunnalla oltava asianmukaiset ohjelmistot käytössään ja ajanmukainen koulutus. Kouluttautumisen esteenä voivat olla koulutuksen kalleus ja uuden hankittavan ohjelmiston hinta. Tilitoimiston on myös mietittävä kuka tekee koulutettavan työt sillä aikaa, kun hän on poissa. Pienillä tilitoimistoilla voi ongelmaksi tulla henkilökunnan vähyyks, koska henkilökunta voi ennättää hoitaa vain normaalit tilitoimiston työt, mutta ei enempää. Jos tilitoimistot pystyvät löytämään näihin ongelmiin ratkaisut, niin silloin myös pienemmillä tilitoimistoilla on mahdollisuus kehittää konsultointipalveluita. Sähköistymisen myötä nämä lisäpalvelut voivat olla yksi tapa kehittää tilitoimistojen omaa toimintaa ja lisätä oikean hinnoittelun avulla liikevaihtoa (Ailio ja Heiskanen 2015, 47).

Vaikka sähköistyminen muuttaakin tilitoimistojen toimenkuvaa, on sähköistymisestä myös hyötyä tilitoimiston arjessa. Digitaalisuuden hyötyjä taloushallinnossa ovat resurssien ja arkistoinnin tarpeiden väheneminen, virheiden vähyyks sekä ekologisuus, koska paperin käyttämisen sijasta kaikki tapahtuu sähköisesti. Esteenä sähköistymisen nopeutumiselle on saada työntekijät ja yritykset omaksumaan uusia toimintatapoja ja ohjelmistoja. Samoin sähköistyminen on kallista ja hankalaa. (Lahti ja Salmi 2014, 30–32.) Sähköistymisestä on hyötyä myös asiakasyrityksille, koska heidän toimintansa helpottuu ja nopeutuu. Rahaliikenne toimii nopeammin, kun laskut ja maksut tapahtuvat sähköisesti, ja yrittäjä saa rahat tilille nopeammin. Myös ylimääräinen paperien pyörittäminen vähenee asiakkailta, koska kaikki tapahtuu sähköisesti. Haittapuolia asiakkaalle on, että jos asiakasyritys ostaa toimivan sähköisen taloushallinnon järjestelmän, on sen käyttö opeteltava, ja kouluttautuminen maksaa. Jos kyseessä on pieni yritys, voi järjestelmän hinta olla liian kallis yrittäjälle. Samalla on myös mietittävä, onko investointi pienellä yrityksellä kaiken vaivan ja rahan arvoista. Jokaisen yrityksen on itse selvitettävä, onko sillä tarvetta siirtyä kokonaan sähköiseen toimintaa ja onko yrityksellä varaa siihen.

3 TILINPÄÄTÖKSEN PERIAATTEET

Vaikka maailma muuttuu sähköiseksi, ei se ole muuttanut kirjanpito- ja tilinpäätösvelvollisuutta. Kirjanpitolain (1997, 1:§1) mukaan jokainen osakeyhtiö, kommandiittiyhtiö, avoin yhtiö, osuuskunta, yhdistys, säätiö ja yksityisoikeudellinen oikeushenkilö ovat oikeushenkilöitä ja siten kirjanpitovelvollisia. Samoin luonnollinen henkilö, joka harjoittaa ammatti- ja liiketoimintaa eli yksityisliike, on myös kirjanpitovelvollinen. Kirjanpitoon vaikuttavat lisäksi kirjanpitolautakunnan antamat yleisohjeet ja asetukset, yhteisölainsäädäntö ja erilaiset verolait. (Lindfors 2009, 7-8.) Tilinpäätös kertoo omistajille sekä ulkopuolisille sidosryhmille yrityksen taloudellisen tilan. Jokaisella sidosryhmällä on omat odotukset yrityksen toiminnalle. Omistajat ja ulkopuoliset rahoittajat odottavat sijoituksilleen tuottoa, asiakkaat haluavat tuotteet ja palvelut sovitus mukaisesti ja yhteiskunta odottaa saavansa yritykseltä verotuloja. (Lindfors 2009, 21.) Tavarantoimittajille asiakasyrityksen taloudellinen tila on olennaisen tärkeää, koska maksuaikojen pidentyessä tavarantoimittajat voi joutua suuriin vaikeuksiin, koska eivät saa maksuja toimittamistaan tuotteista tai palveluista. Tämän vuoksi tilinpäätös on Kirjanpitolain (1997, 3:§2) mukaan laadittava siten, että se antaa oikean ja riittävän kuvan yrityksen toiminnasta tilikauden aikana, ja siinä noudatetaan olennaisuuden periaatetta. Olennaisuuden periaate tarkoittaa sitä, että kun tilinpäätöksessä (tai toimintakertomuksessa) ilmi tuleva seikka voi vaikuttaa tilinpäätöksen perusteella tehtäviin päätöksiin, on kyseinen seikka ilmoitettava tilinpäätöksessä. Vaikka asia voi olla epäolennainen, on aina arvioitava kokonaisuutta. (Kirjanpitolaki 1997, 3:§2a.)

Tilinpäätöksen perusteella tehtäviä päätöksiä voivat olla eri rahoituslaitosten luotonmyöntämispäätökset ja verottajan päätökset verotuksesta. Tilinpäätös on myös laadittava jatkuvuuden ja johdonmukaisuuden periaatteiden mukaisesti. Jatkuvuuden periaate tarkoittaa sitä, että kirjanpitovelvollisen yritystoiminnan oletetaan jatkuvan seuraavallakin tilikaudella. Johdonmukaisuuden periaatteella tarkoitetaan samojen laatimismenetelmien ja periaatteiden noudattamista jokaisella tilikaudella. Lisäksi tilinpäätös on tehtävä varovaisuutta noudattaen suoriteperusteisesti. Varovaisuuden periaate tarkoittaa, ettei yrityksen varoja ja velkoja yli- tai aliarvioida tilinpäätöksessä tilikauden tuloksesta riippumatta. Tilikaudelle kuuluvat tulot ja menot kirjataan tilinpäätökseen suoriteperusteisesti, eli vaikka maksupäivä olisi seuraavalla tilikaudella, tilinpäätöksessä näkyvät tilikauden tapahtumat. (Kirjanpitolaki 1997, 3:§3.) Kaikki kirjanpito perustuu aina tosittesiin, jolloin tilinpäätöksen oikeellisuus voidaan varmistaa tositteiden avulla.

Tilinpäätöstä laadittaessa on noudatettava Kirjanpitolain (1997, 5:1-2§) mukaisia arvostus- ja jaksotussääntöjä. Tämä tarkoittaa sitä, että tilinpäätöksessä näkyvät vain tilikaudelle kuuluvat tulot ja menot, ja tilikauden tuloista on vähennetty myös menetykset, kuten luottotappiot, varaston pilaantuneiden tavaroiden arvo sekä kiinteän omaisuuden arvonalentumiset. Loput tilikaudelle kuuluvat saamiset, varat ja velat aktivoidaan eli siirretään taseeseen arvostus- ja jaksotussääntöjen mukaisesti. Arvostaminen tarkoittaa tilinpäätöksessä olevien saamisten merkitsemistä taseeseen niiden nimellisarvon tai enintään todennäköisen arvon mukaisesti. Arvopaperit ja muut rahoitusvarat, jotka kuuluvat rahoitusomaisuuteen merkitään taseeseen hankintamenon suuruisina, tai tilinpäätöspäivän

markkinahinnan mukaisesti. Velat arvostetaan taseeseen niiden nimellisarvon mukaisesti tai muun vertailuperusteen (esim. indeksin) mukaiseen nimellisarvoa korkeampaan arvoon. Arvostamisessa on noudatettava varovaisuuden periaatetta. Poikkeuksena sääntöön: tilikaudelle kuuluvat tulot kirjataan tuloslaskelmaan (Kirjanpitolaki 1997, 5:§1) on ns. osa-tuloutuksen käyttäminen. Tällä tarkoitetaan sitä, että pitkän valmistusajan vaativien tuotteiden, esimerkiksi laivojen tai rakennuksien tekemisestä tulevat tulot, voidaan merkitä tuloslaskelmaan ja taseeseen kuluvan tilikauden aikana. Erilliskate on oltava luotettavalla tavalla ennakoitavissa ja kirjanpitovelvollisen on noudatettava samaa perustetta kaikkien tulojen kirjaamisessa tuloksi. (Kirjanpitolaki 1997, 5:§4.)

Jaksottamisella tarkoitetaan mm. sellaisten menojen ja tulojen kirjaamista taseeseen, jotka ovat syntyneet tilikauden aikana, mutta joita ei ole merkitty tuloslaskelmaan menoiksi tai tuloiksi. Tällaisia menoja ovat esim. maksamattomat palkat ja lomapalkat, jotka jaksotetaan siirtovelkoihin sekä ostovelat ja maksettavat verot. Menot, jotka on maksettu tilikauden aikana, mutta kuuluvat vasta seuraavalle tilikaudelle, jaksotetaan siirtosaamisiin. Tällaisia menoja on mm. etukäteen maksetut vuokrat, vakuutukset ja leasingmaksut. Tilikauden aikana voi myös syntyä sellaisia tuottoja, joista ei ole saatu tuloa vielä tilikauden aikana. Tällaisia tuloja voivat olla esim. vuokratuotot, provisiot ja korot, ja nämä tuotot aktivoidaan taseeseen siirtosaamisiin. Seuraavalle tilikaudelle kuuluvat jo saadut tuloennakot jaksotetaan taseeseen siirtovelkoihin. Näitä tuloennakoita voi olla esimerkiksi etukäteen saadut vuokratulot. (Kirjanpitolaki 1997, 4:§6.) Aineellisen omaisuuden (esim. koneet ja kalusto) hankintameno voidaan jaksottaa useammalle tilikaudelle, jos omaisuuden odotetaan tuottavan tuottoa useampana tilikautena. Jokaiselle tilikaudelle merkitään tuloslaskelmaan kuluksi hankintameno poisto suunnitelman mukaisesti, kunnes hankintameno on poistunut kokonaan. (Kirjanpitolaki 1997, 5:§5.) Yrityksen vaihto-omaisuudesta odotetaan tulevan tuloja seuraavallakin tilikaudella, joten tilikauden päättyessä on vaihto-omaisuuden arvo laskettava inventaarin avulla. Vaihto-omaisuudesta vähennetään epäkurantit tavarat ja jäljelle jäänyt vaihto-omaisuuden hankintahinta aktivoidaan taseeseen eli jaksotetaan seuraavalle tilikaudelle. (Kirjanpitolaki 1997, 5:§6.) Kaikki sellaiset menot, joista odotetaan tulevan tuottoa seuraavalla tilikaudella, jaksotetaan tilinpäätöksessä. Tällaisia menoja ovat aineettoman oikeuden (esim. patentti) hankintameno, kehittämismenot, liikearvon hankintameno ja muut pitkäaikaiset hankintamenot. Nämä hankintamenot poistetaan suunnitelman mukaisesti vaikutusaikanaan. (Kirjanpitolaki 1997, 5:§5a ja 5:§8,9,11.) Jaksottamisessa noudatetaan varovaisuuden ja johdonmukaisuuden periaatteita.

Tilinpäätöksen tehtävänä on saattaa yrityksen tilikausi päätökseen ja siitä on käytävä ilmi yrityksen taloudellinen tila ja tilikauden tulos. Kirjanpitolain 30.12.2015 voimaan tulleen säädöksen mukaan (1997, 3:§1) mukaisesti pienten ja mikro kokoisten kirjanpitovelvollisten tilinpäätöksen täytyy pääsääntöisesti sisältää tuloslaskelma, tase, tase-erittely sekä tuloslaskelman ja taseen liitetiedot. Tuloslaskelmasta selviää yrityksen tuloksen muodostuminen tilikauden aikana ja taseesta käy ilmi yrityksen taloudellinen asema tilinpäätöspäivänä eli tilikauden viimeisenä päivänä. Tase-erittely kertoo miten tase on muodostunut ja liitetiedot kertovat tarkemmin yrityksessä tapahtuneista asioista. Julkisten ja isojen osakeyhtiöiden täytyy lisäksi laatia rahoituslaskelma ja toimintakertomus.

Tilinpäätökseen sisältyy myös edellisen tilikauden tuloslaskelma sekä tase ja näihin tietoihin verrataan päättyneen tilikauden tietoja (Kirjanpitolaki 1997, 3:§1). Tällä tavoin noudatetaan tasejatkuvuuden periaatetta, joka on yksi yleisistä tilinpäätösperiaatteista (Kirjanpitolaki 1997, 3:§3). Mikro ja pienet yritykset saavat uuden lain myötä mahdollisuuden käyttää tilinpäätöksessä lyhennettyä tuloslaskelmaa ja tasetta sekä jättää liitetiedot ja toimintakertomus tekemättä (Työ- ja elinkeinoministeriö 2014, 4.) Mutta vaikka yritys käyttäisi tämän hyödyn tilinpäätöksessään, on tilinpäätöstietojen annettava edelleen oikea ja riittävä kuva yrityksen toiminnasta ja taloudellisesta tilasta (Kirjanpitolaki 1997, 3:§2).

Tuloslaskelma kertoo tilikauden tulot ja kulut. Tulot ovat yrityksen taloudellisen hyödyn kasvattamista, ja voivat koostua liikevaihdosta sekä liiketoiminnan muista tuotoista, esimerkiksi koneiden, kaluston ja rakennuksien myymisestä. Myös yrityksen saamat osingot, korko- yms. tuotot näkyvät tuloslaskelmassa. Kulut ovat vastaavasti taloudellisen hyödyn menettämistä, mutta ilman niitä yritys ei pystyisi toimimaan. Kuluja ovat esim. ostot aineista ja tarvikkeista, maksetut palkat ja muut liiketoiminnan kulut. Muita liiketoiminnan kuluja ovat mm. sähkölaskut, vuokrat ja puhelinlaskut. Tuloslaskelmassa näkyvät myös suunnitelman mukaiset poistot, jotka ovat aineettomista (esim. patentit) ja aineellisista (koneet, kalusto, rakennukset) hyödykkeistä tehtävät hankintamenon eli ostohinnan vähennykset. Tuloslaskelmassa näkyvät tulojen ja menojen jälkeen tililinpäätössiirrot (verotusperusteiset varaukset ja poistoero) ja tuloverot, eli ennakkoerot, jotka yritys on maksanut tilikauden aikana. Tuloslaskelman viimeinen rivi eli tilikauden voitto tai tappio kertoo kuinka yrityksen tuloksen luomisessa on onnistuttu. (Salmi 2012, 30.)

Tilinpäätökseen kuuluu tase, joka kertoo yrityksen taloudellisen aseman tilikauden viimeisenä päivänä. Vastaavaa puoli taseesta koostuu yrityksen varoista, omaisuudesta ja saamisista. Näihin vastaavan puolen omaisuuksiin liittyy yrityksellä tuotto-odotuksia. Taseesta käy myös selville, millä tavalla omaisuus on rahoitettu. Vastattavaa puoli kertoo yrityksen oman pääoman ja rahoituslaitoksilta lainatun vieraan pääoman suuruuden. Vastattavaa puolella näkyvät myös muut velat, esimerkiksi ostovelat, verovelat, siirtovelat yms.

Kirjanpitolain (1997, 3:§1) mukaan tilinpäätökseen on liitettävä tuloslaskelman ja taseen liitetiedot. Liitetiedoista saadaan lisätietoa yrityksen tilikauden aikana tehdyistä päätöksistä sekä tapahtumista. Liitetiedot ovat ainoa tapa saada yrityksestä selville sellaista tietoa, mikä ei käy ilmi tuloslaskelmassa ja taseessa. Tuloslaskelman liitetiedoissa annetaan selvitys yrityksen suunnitelman mukaisista poistoista ja niiden muutoksista (Salmi 2012, 85). Liitetiedoista selviää myös liikevaihto toimialoittain, satunnaiset tuotot ja kulut, pakolliset varaukset ja osuudet toisista yrityksistä sekä korkotuotot. Taseen vastaavaa puolen liitetiedoissa selviää arvonorotukset ja alennukset, pysyviin vastaaviin kuuluvien koneiden ja kaluston poistamattomat hankintamenot, hankintameneon luetut korkomenot jne. (Kirjanpitolaki 1997, 2:§4.) Vastattavaa puolen liitetiedoissa käy ilmi oman pääoman muutokset tilikauden aikana, voitonjakokelpoiset varat tai tappio sekä yhtiön antamat vakuudet ja vastuut ulkopuolisille (Kirjanpitolaki 1997, 2:§5). Laskennallisia verovelkoja sekä verosaamia koskevat tiedot on myös ilmoitettava taseen liitetiedoissa, jos niitä ei ole merkitty taseeseen Kirjanpitolain (1997, 5:§18) mukaisesti, ja ne ovat olennaisia asioita tilinpäätöksessä.

Isot sekä julkiset osakeyhtiöt laativat Työ- ja elinkeinoministeriön (2007b) antaman yleisohjeen mukaisesti rahoituslaskelman. Yleisohjeen mukaan rahoituslaskelma jaetaan kolmeen osaan:

- liiketoiminnan rahavirtaan, joka tarkoittaa yritykseen tulevia ja lähteviä rahavirtoja, jotka vaikuttavat liikevaihtoon ja toimintaan. Rahavirtalaskelmasta selviää myös osinkojen maksamiset sijoittajille, sekä uusien investointien tekeminen ja lainojen takaisinmaksut
- investointien rahavirtaan eli pysyvien vastaavien hankintaan ja myyntiin kuuluvat rahavirrat, saadut investointiavustukset ja sellaiset korkotuotot ja osingot, joita ei lueta liiketoiminnan rahavirtaan
- rahoituksen rahavirtaa, jolla tarkoitetaan oman pääoman lisäyksiä, yrityksen omien osakkeiden muutoksia, pääomalainojen muutokset, vieraan pääoman nostot ja maksamiset sekä osinkojen ja varojen jaot.

Pienten kirjanpitovelvollisten ei tarvitse laatia tilinpäätöksen yhteyteen rahoituslaskelmaa (Kirjanpitolaki 1997, 3:§1).

Isojen ja julkisten osakeyhtiöiden hallituksen on laadittava toimintakertomus, joka kasaa yhteen mitä yrityksessä on edellisenä toimintavuotena tapahtunut. Toimintakertomuksessa kerrotaan yrityksessä tapahtuvasta tutkimus- ja kehitystyöstä, arvioidaan yrityksen tulevaisuuden kehitysnäkymät sekä tilikauden jälkeen tapahtuvat merkittävät tapahtumat. Toimintakertomukseen on myös liitettävä yrityksen kehittymiseen liittyvät olennaiset asiat, kuten suuret investoinnit, luottotappiot ja markkina-alueiden muutokset sekä henkilöstön määrän tilikauden aikana. Toimintakertomuksen on annettava oikea ja riittävä kuva yrityksen toiminnasta (Työ- ja Elinkeinoministeriö 2006c). Pienet osakeyhtiöt voivat jättää toimintakertomuksen laatimatta (Kirjanpitolaki 1997, 3:§1) ja esittää tiedot liitetiedoissa (Työ- ja elinkeinoministeriö 2006c). Liitetiedoista on käytävä ilmi toimintakertomuksessa tarvittavat tiedot

4 TILINPÄÄTÖSSUUNNITTELU

Yritysten toimintaympäristön muuttuessa nopeasti, on jokaisen yrityksen mietittävä jo tilikauden aikana, millainen tulos on odotettavissa tilinpäätöspäivänä. Tilinpäätössuunnittelun avulla voidaan tarkastella jo etukäteen, kuinka yrityksellä todellisuudessa menee ja pystyttäisiinkö tekemään ratkaisuja, joilla yrityksen tulosta voitaisiin parantaa (Åkerberg 2006, 37–38). Tilinpäätössuunnittelua tehdään eri tilanteiden ja tarpeiden mukaan, yleensä seuraavien osa-alueiden mukaisesti:

- kirjanpidosta ja tilinpäätöksestä halutaan saada yksittäisiä tietoja mahdollisimman helposti eri tarkoituksia varten
- halutaan esittää tilinpäätös mahdollisimman selkeästi ja avoimesti
- salataan yrityksen tietoja sekä estetään liikesalaisuuksien paljastuminen ulkopuolisille
- tuloksen kasvattaminen, jotta voittoa voidaan jakaa paremmin
- suotuisien veroratkaisujen tekeminen.

(Leppiniemi ja Walden 2014, 18–19.)

Yrityksen tuloksesta ovat kiinnostuneita useat sidosryhmät, esimerkiksi omistajat, rahoittajat, verotaja, liikkeen johto, tavarantoimittajat, henkilökunta ja asiakkaat. Jokaisella näistä sidosryhmistä on omat toiveensa yrityksen menestymiselle. Yrityksen johdon on mietittävä tarkkaan, millaisia päätöksiä tehdään, jotta jokainen edellä mainituista sidosryhmistä olisi tyytyväinen. Tilinpäätös- ja verosuunnittelu on toteutettava pitkäjänteisesti, jolloin tulee noudatettua Kirjanpitolain (1997, 3:§3) mukaan menettelytapojen jatkuvuuden periaatetta. Ilman taloudellisia perusteita ei ole hyväksyttävää muuttaa valittua menettelytapaa. Muutoksesta menettelytapaan on ilmoitettava Kirjanpitoasetuksen mukaisesti liitetiedoissa. (Leppiniemi ja Walden 2014, 198.) Tilinpäätössuunnittelun keinot ovat riippuvaisia yritysmuodosta sekä toimialasta. Yksityisliikkeellä sekä avoin ja kommandiittiyrityksellä on käytettävissä erilaiset tuloksenjärjestelykeinot kuin osakeyhtiöllä. Esimerkiksi osakeyhtiöt eivät saa vähentää verotuksessa toimintavarausta. Myös tietyillä toimialoilla on ainoastaan mahdollista tehdä takuuvaraus.

Tilinpäätös- ja verosuunnittelu ovat molemmat lähellä toisiaan, koska usein verosuunnittelua tehdään tilinpäätössuunnittelun avulla ja toisinpäin. Suunnittelun avulla on mahdollista tehdä sekä tulossuunnittelua että tasesuunnittelua. Tulossuunnittelulla tarkoitetaan sitä, että tilinpäätöksen laatija asettaa tietyn tavoitteen tilinpäätöksen tulokselle, jolloin yrityksen on näytettävä tietynlaista verotettavaa voittoa. Tilinpäätöksen tavoitetulos voi olla riippuvainen joko omistajien tarpeesta saada tietty voitto yrityksestä tai yrityksen veronmaksupäätöksistä. Veronmaksupäätökset voivat olla esim. kuinka paljon yritys maksaa veroja tilinpäätöksen jälkeen ja siirretäänkö osa veronmaksusta myöhemmäksi. Suunnittelulla voidaan minimoida verojen maksaminen, jolloin tulosta heikennetään niin että maksettavaa veroa tulee vähemmän. Verojenmaksua ei voi siirtää loputtomiin, vaan ne on maksettava jossakin vaiheessa, mutta tilinpäätössuunnittelulla yritys voi itse hiukan säädellä verojen maksun ajankohtaa. Tulossuunnitteluun voi myös liittyä yrityksen halu näyttää tasaista tulosta, joka vaikuttaa mm. rahoitusyritysten luotonantamiseen. (Tomperi 2015, 200–203.)

Tasesuunnittelu kuuluu osana verosuunnitteluun. Tasesuunnittelu tarkoittaa keinoja vaikuttaa ta-
seessa olevaan omaisuuteen, josta lasketaan yrityksen nettovarallisuus. Tasesuunnitteluun kuuluu
mm. varaston arvon kasvattaminen, arvonkorotukset sekä poistojen tekeminen tai poistojen hyllyt-
täminen. Nettovarallisuudesta vähennetään yrityksen velat, jolloin saadaan elinkeinotoiminnan tulos,
joka jaetaan yksityisillä elinkeinonharjoittajilla sekä henkilöyhtiöillä ansio- sekä pääomatuloiksi. Tämä
taas vaikuttaa yrittäjän verotukseen, koska pääomatuloja verotetaan yleensä kevyemmin kuin ansio-
tuloja. On myös mahdollista pienentää nettovarallisuutta, jolloin ansiotuloja syntyy enemmän. Tämä
voi olla järkevää, jos ansiotuloja verotetaan pienemmällä veroprosentilla kuin pääomatuloja, ja an-
siotulojen määrä jää alle 45 000 €:oon. (Tomperi 2015, 33.) Osakeyhtiöiden tuloverotukseen netto-
varallisuus ei vaikuta, mutta se vaikuttaa ei-julkisen osakeyhtiön osakkaan verotukseen, jos osakas
on luonnollinen henkilö. (Tomperi 2015, 46.)

Yleisimpiä tilinpäätössuunnittelun keinoja ovat kuluvaraston käyttäminen, jolloin hyödynnetään tilin-
päätöksessä olevia joustokohtia eli tilinpäätössiirtoja, kuten poistoeroa ja verotusperusteisia varauk-
sia. Tilinpäätössiirtoja käsittelee Laki elinkeinotulon verotuksesta (1968), joka lyhennetään tässä
opinnäytetyössä Elinkeinoverolain lukemisen helpottamiseksi. Muita yleisesti käytettyjä keinoja ti-
linpäätössuunnitteluun ovat tilikauden pidentäminen, investointien aikaistaminen tai siirtäminen,
osatuloutuksen käyttäminen, kiinteiden menojen ja korkojen sisällyttäminen hankintamenuun, las-
kennalliset verovelat ja -saamiset sekä arvonkorotuksen hyödyntäminen. Jokainen keino vaikuttaa
omalla tavallaan yrityksen tulokseen ja verotukseen.

Tilinpäätäjien käytettävissä oleva kuluvarasto tarkoittaa pelivaraa, joka yrityksellä on käytössä tu-
loksen laskemiseen. Kuluvaraston syntyminen on vaikutettava jo tilikauden aikana, koska tilikauden
lopussa ei ole enää mahdollista vaikuttaa tilikauden tulokseen kuluvaraston avulla. Yrityksen on hel-
pompia järjestellä liiketapahtumia, joko aikaistamalla tai lykkäämällä niitä kuluvaraston puitteissa. Kir-
janpitolain (1997, 3:§3.2) edellytetään, että tilinpäätöksen laadintaperiaatteita ja menetelmiä nou-
datetaan tilikaudesta toiseen johdonmukaisesti, joten laadintamenetelmiä ja periaatteita ei saa
mennä muuttamaan kuluvaraston hankkimiseksi. (Leppiniemi ja Walden 2014, 335–336.) Yrityksen
toiminnan myötä syntyy automaattista kuluvarastoa, jolloin yritys pystyy järjestelemään tulosta. Jot-
ta yritys saa potentiaalista kuluvarastoa käyttöönsä, on varauduttava investointeihin. Investointilas-
kelman avulla on selvittävää kannattaako yrityksen jouduttaa tulevia investointeja, vai lykätä niitä.
Investointien avulla yritys saa poistoja, jotka ovat tarpeellisia, että yritys pääsee tavoitetulokseen.
(Leppiniemi ja Walden 2014, 337–338.) Yrityksen ei kuitenkaan kannata tehdä investointeja vain
saadakseen poistoja, vaan aina on mietittävä tapauskohtaisesti, onko investointi tarpeellinen yrityk-
selle.

4.1 Tilinpäätössiirrot

Tilinpäätössiirroilla tarkoitetaan yrityksen tuloksen järjestelyn keinoja. Näillä keinoilla eli verotuspe-
rusteisilla varauksilla ja poistoerolla on mahdollista saada liikkumavaraa tilinpäätössuunnitteluun.
(Kirjanpitolaki 1997, 5:§15). Verotusperusteisia varauksia ja kertynyttä poistoeroa voidaan tilikausit-
tain lisätä tai vähentää, eikä näiden tilinpäätössiirtojen muodostaminen tai purkamisen edellytä joh-

donmukaisuuden periaatteen vaarantamista. (Leppiniemi ja Walden 2014, 215.) Tilinpäätössiirrot näkyvät eroteltuina poistoeroksi tai verotusperusteiseksi varaukseksi tuloslaskelmassa omassa kohdassaan ennen tuloveroja. Taseessa poistoero ja verotusperusteiset varaukset näkyvät vastattavaapuolella kohdassa tilinpäätössiirtojen kertymä. Verotusperusteisia varauksia ovat sellaiset varaukset, jotka ovat Elinkeinoverolain (1968, 4:§46–49) mukaan määritelty vähennyskelpoisiksi. Vähennyskelpoisia varauksia joita yritykset voivat tehdä, ovat toimintavaraus, takuuvaraus, jälleenhankintavaraus ja hinnanlaskuvaraus.

4.1.1 Toimintavaraus

Toimintavaraus tarkoittaa sitä, että tilinpäätöksen yhteydessä lasketaan päättyneen tilikauden aikana maksetut ennakonpidätyksen alaiset palkat ilman lakisääteisiä sivukuluja, ja saadusta palkkasummasta voidaan vähentää 30 % kirjanpidossa ja verotuksessa. Toimintavaraus lisätään nettovallisuuden laskettaessa pääomatulojen laskentaperustetta. Jotta toimintavaraus hyväksytään verotuksessa, on se myös tehtävä kirjanpidossa samansuuruisena. Yksityiset liikkeen- ja ammatinharjoittajat sekä sellaiset yhtymät (avoin ja kommandiittiyhtiöt), joissa on osakkaina vain luonnollisia henkilöitä, saavat tehdä verotuksessaan toimintavarausvähennyksen (Elinkeinoverolaki 1968, 4:§46a). Yksityisen liikkeenharjoittajan ja yhtiömiehen verotettavan tulon verotus voi olla hyvin vaihtelevaa, jolloin toimintavaraus on keino säädellä vuosittaista tuloa. Elinkeinoverolain (1968) kohdassa 4:46§a säädetään, että toimintavarausten yhteismäärä, jotka on tehty verovuonna ja aikaisemmin purkamattomat, eivät saa ylittää 30 % tilikauden päättymistä edeltäneiden 12 kuukauden aikana maksettujen palkkoja. Tätä sääntöä on noudatettava kirjaimellisesti. Tällä tarkoitetaan sitä, että yrityksen on itse maksettava palkka ja toimitettava siitä ennakonpidätys. Tämän vuoksi siirtovelkoihin kirjattuja palkkoja ei saa laskea toimintavaraukseen. Toimintavarausta on vähennettävä, jos maksettujen palkkojen summa pienenee tai yritystoiminta lopetetaan. Toimintavaraus voidaan tehdä pienempänä kuin enimmäismäärä sallii ja se voidaan myös purkaa osittain tai kokonaan. Yritys voi muodostaa toimintavarauksen myöhemmin uudestaan toimimalla elinkeinoverolain mukaisesti. (Leppiniemi ja Walden 2014, 298–299.) Osakeyhtiöt ja osuuskunnat eivät saa tehdä toimintavarausvähennystä, koska näillä yritysmuodoilla yritystä, ei yhtiömiehiä, verotetaan aina samalla veroprosentilla tuloksesta riippumatta.

4.1.2 Takuuvaraus

Elinkeinoverolain (1968, 4:§47) mukaan yritys, joka harjoittaa rakennus-, laivanrakennusalaan tai metalliteollisuutta, saa vähentää verovuoden aikana luovuttamansa hyödykkeen takuukorjauksista odotettavan menon verotuksessa. Tätä menoa kutsutaan takuuvaraukseksi ja varausmahdollisuutta on rajoitettu vain tietyille toimialoille. Kun takuuriski pienenee, on takuuvarausta pienennettävä. (Leppiniemi ja Walden 2014, 300.) Kun yritys tekee takuuvarauksen, se näkyy tuloslaskelmassa ennen tuloveroja. Takuuvaraus pienentää tilikauden tulosta, josta lasketaan yrityksen maksettavat verot. Tehtyä takuuvarausta vastaavaa takuukorjauksiin menevää menoa ei saa enää vähentää verotuksessa. Jos takuukorjauksien kustannukset ovat pienempiä, kuin takuuvaraus, on erotus takuun päätymisvuoden veronalaista tuloa. (Minilex 2015.) Vastaavasti takuuvarauksen ylittävät korjauskustan-

nukset ovat vähennyskelpoisia. Hyödykkeet, joista takuuvarauksen saa tehdä, ovat rakennukset, tiet, laiturit, sillat, padot tai muu vastaavat rakennelmat, sekä vähintään 10 metriä pitkät vesialukset, ilma-alukset sekä suuret koneyksiköt. Näiden hyödykkeiden rakentajat ovat yleensä suuria yrityksiä, ja näin ollen aliurakoitsijoita ei yleensä pidetä rakennusliikettä harjoittavina. (Ojala 2006.)

4.1.3 Jälleenhankintavaraus

Tulipalon tai muun vahingon myötä saatava korvaus korvaa käyttöomaisuuden, eli koneet ja kaluston, sekä toimitilan. Vahingonkorvauksesta on maksettava vero, joka voi estää yritystä jatkamasta toimintaansa. (Elinkeinovalaki 1968, 3:§43.) Jälleenhankintavarauksella pystytään estämään veron syntyminen, ja yritys pystyy jatkamaan toimintaa vahingosta huolimatta. Verovelvollisen on kirjattava kirjanpitoonsa jälleenhankintavaraus ja vaadittava varauksen vähentäminen veroilmoituksessa. Jälleenhankintavarauksen ei tarvitse korvata tuhoutunutta tai luovutettua omaisuutta. Varauksella voidaan siten hankkia muuta omaisuutta, jota voidaan käyttää yrityksen toimintaan. (Leppiniemi ja Walden 2014, 303–304.) Käyttöomaisuuden jälleenhankintavarausta voidaan muodostaa vain vahingon yhteydessä, mm. tulipalon. Varausta voidaan käyttää käyttöomaisuuden hankinnan lisäksi toimitilan hankintamenon kattamiseen sekä toimitilojen kunnostamiseen. (Leppiniemi ja Walden 2014, 304–306.) Jos yritys ei tee vahingon yhteydessä käyttöomaisuuden jälleenhankintavarausta, joutuu yritys maksamaan vahingonkorvauksista veroa. Tällöin koko korvaussumma ei ole yrityksen käytävissä yritystoiminnan jatkamiseen. (Ojala 2006.)

Toimitilan jälleenhankintavaraus tarkoittaa sitä, että yritys myy kiinteistön jota on käyttänyt toimitilana ja muodostaa rakennuksesta varauksen, jonka käyttää uuden toimitilan hankkimiseen. Varausta ei voi käyttää kuluvan käyttöomaisuuden hankintaan, mutta sitä voidaan käyttää toimitilojen kunnostamiseen. (Leppiniemi ja Walden 2014, 304–306.) Varauksen tekeminen kannattaa, koska muuten yritys joutuisi maksamaan toimitilojen myynnistä tulevasta voitosta verot, jolloin koko myyntihinta ei olisi hyödynnettävissä uusien toimitilojen hankinnassa. Sekä käyttöomaisuuden että toimitilan jälleenhankintavaraus kannattaa tehdä, koska tämä mahdollistaa käyttöomaisuuden tai toimitilojen hankkimisen myös myöhemmin kuin samana verovuonna, jolloin vahinko olisi tapahtunut. Jälleenhankintavarauksen avulla on mahdollista käyttää vakuutuskorvauksia kahden seuraavan verovuoden aikana hankittujen investointien menoihin. (Ojala 2006.)

4.1.4 Hinnanlaskuvaraus

Verotuksessa vähennyskelpoinen hinnanlaskuvaraus tarkoittaa sitä, että tilinpäätöspäivänä vaihtomaisuudeksi tarkoitettujen toimittamattomien tuotteiden hinta on 10 % kiinteää hintaa alempi. Tämä tuotteiden arvonlennus on todistettava kirjallisella hintasopimuksella, jonka myötä verovelvollinen vähentää hinnanlaskua vastaavan osuuden verotuksessa. (Leppiniemi ja Walden 2014, 301–302.) Kirjallinen tilaus ja tilausvahvistus eivät käy todisteeksi arvonlennuksesta, vaan ostajan ja myyjän on allekirjoitettava kirjallinen sopimus, jotta arvonlennus on hyväksyttävissä. Arvonlennus voi syntyä esimerkiksi valuuttakurssien muutoksen myötä tai myyjä antaa edullisemman tarjouksen tuotteesta. Hinnanlaskuvaraus esitetään vapaaehtoisena varauksena tuloslaskelmassa ja taseessa.

Jos tuotteet on jo saatu varastoon, ja niistä maksettu hinta on suurempi kuin tuotteiden jälleenhankintahinta, arvonalentuminen vähennetään verotuksessa sekä kirjanpidossa. (Leppiniemi 2002.) Varaston inventaarin yhteydessä tuotteiden arvo lasketaan alimman arvon periaatteen mukaisesti ja erotus vähennetään varastonmuutoksen kautta. On suositeltavaa noudattaa varovaisuuden periaatetta ja varaus voidaan purkaa, kun sille ei ole enää perusteita eli tavara on saatu varastoon. (Leppiniemi ja Walden 2014, 301–302.) Yrityksen tulos ei kasva, vaikka tuotteet olisivat varastossa, koska inventaarin myötä tuleva varaston epäkuranttius pienentää verotettavaa tulosta varastonmuutoksen kautta. Hinnanlaskuvarauksesta on kerrottava liitetiedoissa, jotta säilytetään tilinpäätöksen oikea ja riittävä kuva. Tämä verotusperusteinen varaus ei ole varsinaisesti tuloksen järjestelykeino, vaan keino ottaa huomioon tuleva varaston epäkuranttius. (Leppiniemi 2002.)

4.1.5 Poistoero ja hyllypoistot

Kun pysyvien vastaavien hankintameno kirjataan kuluksi sen pitoaikana, käytetään tästä termiä poistot. Poistoista on aina tehtävä suunnitelma, josta käy ilmi poistojen määrä, pysyvien vastaavien pitoaika ja käytettävä poistotapa. Nämä ns. suunnitelman mukaiset poistot voivat olla menojäännös-poistoja tai tasapoistoja. Maksimipoistot koneista ja kalustosta ovat 25 % menojäännöksestä (Laki elinkeinotulon verottamisesta 1968, 3:§30). Menojäännös-poistot vähennetään käyttöomaisuuden hankintamenosta eli ostohinnasta suunnitelman mukaisesti, ja tehty poisto näkyy tuloslaskelmassa pienentäen tulosta. Poistojen jälkeen jäljelle jäävä omaisuus näkyy taseen vastaavaa puolella. Tasapoistoissa lasketaan ensin käyttöomaisuuden taloudellinen pitoaika ja hankintameno jaetaan pitoajalla. Poisto näkyy tuloslaskelmassa ennen liikevoittoa ja poistoilla vähennetty käyttöomaisuus näkyy taseessa vastaavaa puolella. Jos yritys haluaa pitää poistot pienempänä, niin silloin on laskettava, kumpaa poistotapaa kannattaa käyttää. Pienien poistojen ansiosta taseessa oleva omaisuus on isompi, ja tämä vaikuttaa nettovarallisuutta kasvattavasti.

Rakennusten ja rakennelmien vähennyskelpoisen määrän suuruus saa olla enintään:

- 7 %, jos kyseessä on varasto-, tehdas-, myymälä- tai niihin rinnastettava rakennus
- 4 %, jos rakennus on toimisto- tai asuinrakennus tai siihen verrattavissa
- 20 % happosäiliöiden ja polttoainesäiliöiden varastoista, puusta tehdyistä varastoista sekä tutkimustoimintaan rakennetuissa, liiketoimintaa edistävässä rakennuksissa.

(Laki elinkeinotulon verottamisesta 1968, 3:§34.)

Suunnitelman mukaisia poistoja saa tehdä myös kuluvasta käyttöomaisuudesta, vaikka irtaimen omaisuuden käyttöaika olisi alle 3 vuotta, tai omaisuuden hankintahinta on alle 850 €. Tällaista omaisuutta kutsutaan pienhankinnaksi. Jos verovelvollinen haluaa, niin käyttöomaisuuden hankintahinta voidaan myös poistaa kokonaan kuluvana verovuonna, jona hankinta on tehty. (Laki elinkeinotulon verotuksesta 1968, 3:§33.)

Kirjanpidossa on mahdollista vähentää yhtä suuret poistot, kuin mitä verotuksessa halutaan tehdä. Tämä on mahdollista poistoeron ansiosta. (Lindfors 2009, 42.) Tilinpäätössiirtoihin voidaan silloin merkitä poistoero, joka tarkoittaa sitä, että kirjanpidossa tehtävä suunnitelman mukainen poisto on

pienempi kuin verotuksessa hyväksyttävä maksimipoisto. Poistoeroa voidaan käyttää suunniteltaessa yrityksen tulosta. Merkitsemällä ylipoistoja eli poistoeroa, pienennetään yrityksen verotettavaa tulosta ja vähennetään maksettavia veroja. Poistoeron muutos näkyy tuloslaskelmassa tilinpäätössiirto-kohdassa poistoeron lisäyksenä tai vähennyksenä. Kertynyt poistoero näkyy taseessa vastattavaa puolella. (Salmi 2012, 59.)

Kun yritys haluaa kasvattaa tilikauden tulosta, voidaan poistoero purkaa. Tällöin yrityksen verotettavaa tulosta kasvatetaan ja voidaan maksaa ylipoistojen ansiosta maksamatta jääneitä veroja pois. (Salmi 2012, 59–60.) Taseessa olevaa poistoeroa on mahdollista purkaa, jos verotuksen hyväksymä poisto on pienempi kuin suunnitelman mukainen poisto. Poistoero voidaan poistaa myös silloin, jos yritys niin haluaa. Kirjanpidossa olevat poistot ovat silloin samansuuruiset, kuin verotuksessa. (Tuomi-Sorjonen 2013, 111.) Työ- ja elinkeinoministeriön (2007a) mukaan taseessa olevaa poistoeroa saa purkaa vain tuloslaskelmassa olevan suunnitelman mukaisen poiston verran.

Jos yritys ei voi tehdä verotuksessa kaikkia sallittuja poistoja, ja sellaista poistoeroa ei ole kertynyt, jota voitaisiin purkaa, syntyy hyllypoistoja. Näitä hyllypoistoja voi hyödyntää verotuksessa myöhemmin, kun kirjanpidossa olevat poistot ovat pienemmät, kuin mitä verotus hyväksyisi. (Lindfors 2009, 43.) Yritys pystyy hyödyntämään hyllypoistot elinkeinoverolain rajojen (poistojen suuruus) mukaisesti. Kun hyllypoistoja syntyy, on siitä tehtävä aina erillinen ilmoitus verohallinnolle. (Verohallinto 2015b). Hyllypoistot eivät näy kirjanpidossa, vaan niitä on seurattava erillisillä kirjauksilla. Poistoilla vaikutetaan yrityksen nettovarallisuuteen sekä verotettavaan tuloon. Suuret poistot pienentävät yrityksen nettovarallisuutta, jolloin myös pienenee kevyemmin verotettava pääomatulo. Tasaisesti tehdyt poistot pitävät nettovarallisuuden tasaisena, jolloin ei tule tilannetta että poistot ovat pienemmät kuin niiden haluttaisiin olevan. Tällöin kannattaa käyttää hyllypoistoja halutun nettovarallisuuden pitämiseksi. Progressiivisen verotuksen takia ansiotulo on kovemmin verotettavaa kuin pääomatulo. Pääoma- ja ansiotulojen verotusta käsitellään tarkemmin opinnäytetyön kohdassa verosuunnittelu. Poistoja hyllyttämällä yritys voi käyttää verotettavan tulon pienentämiseen edellisten vuosien tappioita, koska edellisten vuosien tappiot on käytettävä 10 vuoden kuluessa niiden syntymisestä. Tällöin yritykselle on kannattavampaa hyödyntää tappio, koska hyllypoistoja voi käyttää myöhemmin, kun yrityksellä on tarvetta siihen. (Grönberg 2015, 5.)

4.2 Tilikauden pidentäminen

Tilikauden muuttamiseen on oltava erityinen syy, jonka mukaan on perusteltua muuttaa tilikautta. Esimerkiksi muutokset yrityksen omistussuhteissa on perusteltu syy tilikauden muutokselle. Tilikautsittain tapahtuva tilikauden muuttaminen ei ole hyvän kirjanpitolautakunta 2009.) Tilikauden pituus on yleensä 12 kuukautta, mutta toimintaa aloittaessa, lopettaessa tai muutettaessa tilikautta tilikauden pituus voi olla myös lyhyempikin, mutta enintään 18 kuukautta, jos tilikauden muuttamiselle tulee tarvetta. (Kirjanpitolaki 1997, 1:§4.) Tilikauden ei tarvitse olla sama kuin kalenterivuosi. Jos tilikauden pituus ei ole 12 kuukautta, liitetietojen avulla voidaan esittää las kennallinen tuloslaskelma, tällöin voidaan varmistaa oikea ja riittävä kuva. Tilikauden muuttaminen

on tavanomainen keino vaikuttaa yrityksen verotukseen ja tilinpäätökseen. (Leppiniemi ja Walden 2014, 44.)

Kahdenkertaista kirjanpitoa tekevät ammatinharjoittajat, osakeyhtiöt sekä henkilöyhtiöt voivat valita tilikauden päättymisajankohdan. Yrityksen on ilmoitettava muutoksesta verohallinnolle ja Patentti ja rekisterihallitukselle 2 kuukautta aikaisemmin, kuin uusi tilikausi pitäisi rekisteröidä. (Patentti ja rekisterihallitus 2015.) Osakeyhtiön tilikauden muuttaminen vaatii yhtiöjärjestyksen muuttamisen ja muutoksen rekisteröimisen välittömästi kaupparekisteriin. Myös avoimen yhtiön ja kommandiittiyhtiön tilikautta voidaan muuttaa yhtiösopimusta muuttamalla, mutta muutosta ei voida laittaa täytäntöön ennen Patentti ja rekisterihallitukselle ilmoittamista. (Yritys- ja yhteisötietojärjestelmä 2015.)

Yksityisen liikkeenharjoittajan tilikausi on aina kalenterivuosi, ellei liikkeen- tai ammatinharjoittaja noudata kahdenkertaista kirjanpitoa. Tällöin tilikausi voi myös yksityisliikkeellä olla erilainen kuin kalenterivuosi. (Kirjanpitolaki 1997, 1:§4.) Verohallinnon (2016a) mukaan verovuosi sisältää sen tilikauden, tai ne tilikaudet, jotka ovat päättyneet kalenterivuoden aikana. Jos kahdenkertaista kirjanpitoa harjoittavan liikkeen- tai ammatinharjoittajan yritys on perustettu keskellä vuotta (esimerkiksi 1.7.2015) ja tilikaudeksi halutaan kalenterivuosi (1.1. -31.12.), on ensimmäinen tilikausi 30.6.2016 asti, ja seuraava tilikausi olisi 1.7.2016 – 31.12.2016. Tämä aiheuttaa sen, että samalle vuodelle (2016) tulee 2 tilinpäätöstä ja siten myös 2 verovuotta päättyy samana vuonna. Nämä kaksi verovuotta lasketaan yhteen ja verotetaan vuoden 2016 verotuksessa, jonka myötä yrittäjä voi joutua maksamaan suuria summia veroja. Tällöin yrittäjän kannattaa pidentää tilikausi ajalle 1.7.2015 – 31.12.2016, jolloin ensimmäinen verovuosi olisi myös tilikauden pituinen. Tämän myötä yrittäjä säästää tilinpäätöksen laadinnan kustannuksissa sekä verojen summa voi olla pienempi.

Tilikauden pidentämisen myötä myös poistojen määrä muuttuu. Tasapoistoja voidaan tehdä 18 kuukauden pituisena tilikautena 1,5-kertaisena sekä kirjanpidossa että verotuksessa, jolloin poistot vaikuttavasti enemmän yrityksen tulosta laskettaessa. Menojäännöspoistot tehdään Elinkeinoverolain (1968, 3:§30) mukaisesti, vaikka tilikausi olisi pidempi. Menojäännöspoisto on verovuoden aikana enintään 25 % menojäännöksestä. Elinkeinoharjoittajilla (ammatin- ja liikkeenharjoittajat) sekä henkilöyhtiöillä (avoin- ja kommandiittiyhtiöt) tilikauden pituus voi vaikuttaa pääomatulojen verotukseen. Pääomatulojen laskentaperuste on 20 %, ja jos tilikauden pituus on 18 kuukautta, on laskentaperuste 30 %. (Helsingin Seudun Kauppakamari 2016.) Elinkeinoharjoittajan ja henkilöyhtiön osakkaiden kannattaa laskea tapauskohtaisesti, millä tavalla verotus on järkevintä järjestää. Pääomatuloksi katsottavaan määrään ei osakeyhtiön tilikauden pituudella ole vaikutusta. (Verohallinto 2016b.)

Jos yrityksen tilikausi päättyy kesken sesongin, esimerkiksi kausiluonteisissa yrityksissä, kuten jäätelönmyyntikioskilla, laskettelukeskuksessa tai golf-kentällä, ei ole järkevää tehdä tilinpäätöstä ja inventaariota kiireisimmän kauden aikana. Tällöin on perusteltua pidentää tilikautta sesongin yli, jolloin tilinpäätös antaa todellisemman kuvan yrityksestä ja sen tuloksesta. Tilikauden lopettaminen kesken sesongin on epätarkoituksen mukaista, ja yrityksen ei kannata uhrata rahaa ja voimavaroja tilinpäätökseen, kun rahat ja voimavarat voisi kohdistaa yrityksen pyörittämiseen. (Minilex 2015.)

Jos yritys aloittaa toimintansa loppuvuodesta, ja tilikausi on kalenterivuosi, voi olla järkevää muuttaa ensimmäisen vuoden tilikaudeksi pidempi tilikausi, jolloin yrityksen todellinen toiminta ja tulos saadaan selville. Monilla aloittavilla yrityksillä on alussa suuret investointikulut, mutta ei vielä lainkaan tuloja, joten tilinpäätös liian lyhyellä ajanjaksolla ei kerro totuutta yrityksen toiminnasta. (Minilex 2015.)

Tilikausi vaikuttaa myös osakeyhtiön osakkaan osinkojen verotukseen. Osinkojen matemaattinen arvo lasketaan edellisen päättyneen tilikauden taseen perusteella nettovarallisuudesta, eli vuoden 2016 osakkeiden matemaattinen arvo on laskettu vuoden 2015 tilikauden taseesta. Jos yritys muuttaa tilikautta siten, että se ei päättä tilikautta esimerkiksi vuonna 2015, on osakkeiden matemaattinen arvo laskettava vuoden 2014 päätetyn tilikauden taseen mukaan, vaikka tilinpäätös ja osingonjako tapahtuisivat vuonna 2016. Tällöin jos vuonna 2014 on osakeyhtiöllä ollut enemmän nettovarallisuutta, on myös osakkeiden matemaattinen arvo suurempi. (Tomperi 2015, 46–47.) Osakkeiden matemaattinen arvo voi vaihdella suurestikin eri tilikausien välillä, joten on mietittävä tarkkaan milloin yritys jakaa osinkoa, ja pelkästään osingon jaon takia ei tilikautta voi muuttaa.

4.3 Investointien ajoittaminen

Yrityksen tekemät investoinnit vaikuttavat tilinpäätöksen tulokseen. Jos yritys haluaa investoida, pienävät poistot yrityksen tulosta. Investointia varten otettavan vieraan pääoman korot ovat verotuksessa vähennettäviä, ja tämä pienentää myös tulosta. Kun yrityksen tulos pienenee, myös maksettavat verot pienenevät. Investointeja ei kuitenkaan kannata tehdä vain haluttaessa maksaa mahdollisimman vähän veroja, vaan investointien on oltava järkeviä ja tarpeellisia yritystoiminnalle. Investoinnit kasvattavat henkilöyhtiöiden ja elinkeinonharjoittajien elinkeinotoiminnan nettovarallisuutta. Nettovarallisuuden kasvaessa, myös pääomatulo-osuuden laskentaperuste kasvaa. Tällöin investointi kannattaa tehdä, jos yrittäjä haluaa kasvattaa nettovarallisuutta. Investoinnit kasvattavat myös osakeyhtiöiden nettovarallisuutta, joka vaikuttaa osakkeiden matemaattiseen arvoon. Matemaattinen arvo vaikuttaa osakeyhtiöstä saatavien osinkojen verotukseen. (Tomperi 2015, 46.)

Yrityksen investointeja ja toimintaa on mahdollista rahoittaa tulorahoituksella, sekä omalla pääomalla ja vieraalla pääomalla. Tulorahoitus tarkoittaa yrityksen omalla toiminnallaan tekemää tilikauden voittoa, edellisten tilikausien voittovaroja sekä jaettavissa olevia vapaan pääoman eriä. (Leppiniemi ja Walden 2014, 444.) Yrityksen omaa pääomaa voidaan lisätä osakeannilla, osakkeenomistajien oman pääoman sijoituksilla vapaan pääoman rahastoon tai pääomalainalla. Pääomalaina tarkoittaa Osakeyhtiölain (2006) 12:§1 mukaan omistajien sijoittamaa lainaa. Tässä lainassa on erityissäätönä mm. se, että se voidaan maksaa takaisin sijoittajille vain muiden lainojen jälkeen, jos yritys on konkurssissa tai selvitystilassa. Vieras pääoma tarkoittaa pankeilta ja rahoituslaitoksilta lainattua korollista rahaa. Jos yritys käyttää tulorahoitusta investointien tekemiseen, pienentää se jaettavaa osinkoa osakeyhtiössä. Tämä on otettava huomioon investointeja suunniteltaessa, jos yrittäjällä on suunnitelmissa nostaa osinkoa yrityksestä. Myös vieraan pääoman ottaminen on mietittävä tarkkaan, koska vaikka korot saadaan vähentää verotuksessa, on yrityksen pystyttävä myös lyhentämään lainaa. Investointien yhteydessä yrityksen on laskettava oman pääoman tuotto prosentti sekä vieraan pää-

oman kustannus, jolloin saadaan selville investoinnin kannattavuus. Investoinnin tuottama kassavirta on poistojen ja siitä saatavan verohyödyn myötä oltava suurempi kuin investoinnin vaatima kustannus. Investoinnin tuloista on jätävä juoksevien menojen (huollot, sähkö yms.) ja poistojen jälkeen vuotuinen nettovoitto. Tästä summasta vähennetään verot, jolloin jäljelle jäävästä voitosta on maksettava lainan lyhennys, korot ja sijoittajien tuottovaatimus (osingot). Tällä laskukaavalla saadaan selville investoinnin minimi tuottovaatimus. Jos investoinnilla ei saada aikaan minimituottovaatimukseen riittävää tuloa, ei investointia kannata toteuttaa. (Leppiniemi ja Walden 2014, 456.)

4.4 Osatuloutus

Osatuloutuksella tarkoitetaan, että pitkäaikaisten hankkeiden tulot kirjataan tuotoiksi valmistusasteen mukaisesti. Osatuloutusta saa käyttää esimerkiksi rakennus- ja laivanrakennusyritykset, joiden rakennusurakat ovat pitkäaikaisia eli ne kestävät yli vuoden. Osatuloutusta noudatetaan johdonmukaisuuden-periaatteen mukaisesti joka vuosi. Yrityksen on ilmoitettava liitetiedoissa siirtymisestä osatuloutukseen, sekä selvitys muutoksista ja niiden vaikutuksista. (Lindfors 2009, 22.) Osatuloutusta käyttämällä voidaan vaikuttaa yrityksen tulokseen siten, että tulos paranee urakointitulojen myötä. Samoin taseessa näkyvät hankesaamiset ja saadut ennakkomaksut parantavat tasetta. Myös valmistusasteeseen perustuvan hankintamenon saa vähentää kuluna tilikaudella. Tällätavoin on helpompaa vertailla eri tilikausia, koska tulot ja menot kertyvät tasaisemmin. (Kirjanpitolautakunta 2008.)

Kun yritys käyttää osatuloutusta, voidaan vaikuttaa siihen, miltä tulos näyttää. Jos rakennusurakka kestää yli vuoden, niin siitä tulevat tulot ovat pienet ensimmäisenä vuotena. Tällöin tulos voi näyttää negatiiviselta tilinpäätöstä tehtäessä, koska menot ovat tuloja suuremmat. Tämä taas vaikuttaa siihen, ettei veroja tarvitse maksaa, ja tappion voi vähentää seuraavassa verotuksessa. Mutta negatiivinen tulos ei ole toivottavaa sidosryhmien ja luotonantajien kannalta. Jos yritys tekee tappiota, tämä voi vaikuttaa esimerkiksi tavarantoimittajien halukkuuteen toimittaa tavaraa, tai laskujen maksuaikojen lyhentymiseen sekä luotonantajien halukkuuteen myöntää yritykselle luottoa. Myös osakkeenomistajat eivät saa tuottoa sijoituksilleen. Osatuloutuksen myötä yrityksen tulos saadaan näyttämään ajantasaisemmalta ja siten tilinpäätös kertoo yrityksen todellisen tuloksen.

4.5 Kiinteiden menojen ja korkojen sisällyttäminen hankintamenuun

Valmistustoimintaa harjoittavat yritykset voivat aktivoida eli sisällyttää välillisiä menoja ja korkoja hankintamenuun. Välilliset kustannukset ovat yleensä kiinteitä kustannuksia, jotka jaetaan tuotteille erilaisten kustannuslisien avulla. Kustannuslisiä ovat mm. työtunnit, konetunnit, ostotilausten lukumäärä. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2006a.) Jotta välillisiä menoja voidaan sisällyttää vaihtomaisuushyödykkeisiin, on yrityksellä oltava hyvin toimiva kustannuslaskentajärjestelmä, jonka avulla saadaan laskettua miten paljon kustannuksia voidaan hyväksyä. Tilinpäätöksen yhteydessä on ilmoitettava liitetiedoissa millaisia jaksotusperiaatteita, -menetelmiä ja arvostusperiaatteita ja -menetelmiä yrityksessä on noudatettu. Liitetietoina on myös ilmoitettava hankintamenon määrittämisestä koskevat periaatteet. (Leppiniemi 2006, 96.) Kirjanpitolain (1997, 4:§5) mukaan hankintaan ja valmistukseen liittyvistä menoista voidaan lukea kohtuullinen osuus hankintamenuun, jos nämä me-

not kohdistuvat tuotantopakettiin. Yrityksen on pystyttävä erottelemaan tarkasti, mitkä menot kuuluvat normaaliin toimintaan, ja mitkä ovat luettavissa hankintamenuon. Hankintamenuon kuuluvat kulut on myös eroteltava välillisiin ja välittömiin. Aktivoitavia menoja voivat olla raaka-aineiden ja tarvikkeiden, varastoinnin sekä materiaalitoimintojen menot. Myös valmistukseen ja hankintaan liittyvät kuljetus- ja vakuutusmenot, sekä tuotantolaitoksen korjaus- ja käyttömenot ovat aktivoitavissa hankintamenuon. Tuotantoon liittyvät suunnittelu-, ohjaus- ja laadunvalvontamenot, tuotantolaitoksen hallintomenot sekä palkat ja henkilösivukulut jotka liittyvät tukitoimintoihin voidaan myös aktivoida taseeseen hankintamenuon. Jakeluun, myyntiin ja markkinointiin sekä yleishallintoon liittyvät menot eivät ole aktivoitavissa hankintamenuon. Hankintamenuon ei lueta myöskään tutkimus- ja kehittämismenoja.

Lainan korkojen aktivoiminen hyödykkeen hankintamenuon on mahdollista silloin, kun korkokulut kohdistuvat tuotantopakettiin ajalle (Kirjanpitolaki 1997, 4:§5). Korkokulut ja kiinteiden menojen kuluksen on oltava olennaiset hyödykkeen hankintamenuosta koituviin muuttuviin menoihin verrattuna. Lainan korot on hyväksyttävissä vaihto-omaisuuden ja pysyvän hyödykkeen valmistusajalta, jos valmistusta varten on nostettu lainaa. Jos lainaa ei ole vielä nostettu, lasketaan kuinka suuri osuus pysyvien vastaavien ja vaihto-omaisuuden hankinnasta ja valmistuksesta rahoitetaan lainapääomalla. Kun hankintamenuon sisällytettäviä hankinnan ja valmistuksen menoja on alkanut syntyä, voidaan korko- ja rahoituskuluja ryhtyä lukemaan hankintamenuon. Samoin silloin kun velkarahoituksen korkoja ja muita kuluja alkaa syntyä ja on käynnistetty toimenpiteet hyödykkeen valmistamiseksi, esimerkiksi rakennuslupien hankkiminen. (Kirjanpitolautakunta 2006.) Kun korkoja ja kiinteitä menoja aktivoidaan hyödykkeen hankintamenuon, eivät nämä kulut rasita tulosta, jolloin yrityksen tulos kasvaa. Samoin taseessa olevan vaihto-omaisuuden määrä kasvaa, jolloin tase kasvaa. Taseen vaihto-omaisuuden kasvaminen kasvattaa yrityksen nettovarallisuutta.

4.6 Laskennalliset verovelat- ja saamiset

Yrityksen kirjanpidon ja verotettavan tulon erot ovat tuloslaskelmassa joko väliaikaisia tai pysyviä. Jaksottamisesta tai arvostamisesta johtuvat erot ovat väliaikaisia. Vähennyskelvottomista menoista (mm. sakot, 50 % edustuskuluista) ja verovapaista tuloista (esim. osingot toiselta listaamattomalta osakeyhtiöltä) muodostuvat erot ovat pysyviä. Vain väliaikaisista eroista syntyvät laskennalliset verovelat tai -saamiset. Verovelkojen ja -saamisten merkitsemisessä tuloslaskelmaan ja taseeseen on noudatettava varovaisuutta (Kirjanpitolaki 1997, 5:§18). Verovelat ja verosaamiset voidaan esittää tilinpäätöksessä joko tuloslaskelmassa ja taseessa tai liitetiedoissa. Laskennalliset verovelat ovat taseessa vastattavien puolella vieraassa pääomassa jaettuna lyhyt- ja pitkäaikaisiin velkoihin. Tuloslaskelmassa verovelat merkitään tuloveroihin ja eritellään kirjanpitoasetusten mukaisesti liitetiedoissa. Verosaamiset ovat taseessa merkittynä vastaavaa puolelle ja ne on jaoteltava lyhyt- ja pitkäaikaisiin saamisiin. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2006b.)

Laskennallisten verovelkojen ja -saamisten esittäminen tuloslaskelmassa ja taseessa on vapaaehtoista, mutta ne tulee selvittää liitetiedoissa, jos ne ovat olennaisia yritykselle. Pienet kirjanpitovelvolliset voivat jättää esittämättä verovelat ja -saamiset taseessa sekä liitetiedoissa. Samoin heidän ei

tarvitse ilmoittaa arvonkorotuksen seurauksista tuloverotukseen. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2006b.) Arvostamisesta johtuva väliaikainen ero liittyy arvonkorotukseen, joka muodostuu arvopapereiden ja pysyvien vastaavien (maa- ja vesialueiden) arvon noususta. Verotuksessa arvonkorotuksesta johtuva arvonnousu realisoituu vasta sitten, kun kyseessä oleva omaisuus myydään. Tällöin laskennallinen verovelka maksetaan pois. (Leppiniemi 2006, 90.)

Laskennallinen verovelka syntyy kun, tuloslaskelmaan merkitään tulo tuotoksi aikaisemmalla tilikaudella, mutta tulo ei ole vielä veronalainen. Samoin, jos meno vähennetään verotuksessa aikaisemmalla tilikaudella, mutta sitä ei ole merkitty tuloslaskelmaan kuluksi, syntyy silloin laskennallinen verovelka. (Työ- ja Elinkeinoministeriö 2006b.) Laskennallinen verosaaminen muodostuu, jos yrityksen tulo tuloutetaan aikaisemmin verotuksessa, kuin kirjanpidossa. Jos meno vähennetään aikaisemmin kirjanpidossa kuin verotuksessa, syntyy verosaaminen. Pakolliset varaukset synnyttävät usein verosaamisen, koska meno vähennetään kirjanpidossa, mutta verotuksessa sitä ei ole vielä toteutunut. (Leppiniemi 2006, 88.) Pakolliset varaukset tarkoittavat yrityksen velvoitteista johtuvia menoja ja menetyksiä, jotka kohdistuvat joko päättyneeseen tai aikaisempaan tilikauteen. Pakollisten varausten toteutuminen on oltava varma tilinpäätöstä laadittaessa, vaikka toteutumisen ajankohta ei ole tiedossa. Pakolliset varaukset perustuvat joko lakiin tai muuhun sitoumukseen sivullista kohtaan. (Kirjanpitolaki 1997, 5:§14.) Myös verotuksessa vahvistetut tappiot aiheuttavat verosaamisen. Kirjanpidossa on aina vähennettävä yrityksen menot, jolloin tulos voi olla negatiivinen ja verotuksessa nolla. Verosaaminen on mahdollinen, kun yritys pystyy todistamaan, että tulevina tilikausina on odotettavissa positiivinen tulos tappion kattamiseen. Tällöin verosaamisen saa esittää taseessa. Laskennallinen verosaaminen esitetään joka tapauksessa liitetiedoissa. (Leppiniemi 2006, 91.)

Tilinpäätössiirtojen (poistoero ja verotusperusteinen varaus) tarkoituksena on vaikuttaa verovelvollisen verotettavaan tuloon. Koska poistoero ja vapaaehtoiset varaukset kirjataan tilikauden aikana tuloslaskelmaan kuluiksi tai tuotoiksi, ne samalla vähennetään verotuksessa. Tämän myötä tilinpäätössiirroista ei synny jaksottamisesta johtuvaa väliaikaista eroa. Taseessa olevat tilinpäätössiirrot sisältävät verovelan ja oman pääoman osuuden. Tilinpäätössiirtojen kirjaamisen yhteydessä on tällöin verovelka tullut jo kirjatuksi, eikä sitä ole mahdollista erottaa tilinpäätöksessä omaksi eräkseen. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2006b.) Hyllypoistot (poistot, joita ei voida ilmoittaa verotuksessa) vaikuttavat laskennalliseen verosaamiseen. Kertyneestä poistoerosta vähennetään hyllypoistot. Jos yrityksellä ei ole poistoeroa, mutta sille kertyy hyllypoistoja, muodostuu laskennallinen verosaaminen, joka saadaan merkitä taseeseen. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2006b.)

4.7 Arvonkorotus

Arvonkorotuksen saa tehdä vain, kun arvonkorotuskohteella on todettu olevan olennainen ja pysyvä arvonnousu, joka muodostuu hankintahinnan ja myyntihinnan erotuksesta. Hinnan kohoaminen on todistettava kirjallisesti ja sen toteamiseen on käytettävä ammattitaitoista arvioitsijaa. Muodostettaessa arvonkorotusta, on noudatettava erityistä varovaisuutta ja johdonmukaisuutta. Korotuksen saa tehdä vain pysyviin vastaaviin kuuluviin maa- ja vesialueisiin sekä arvopapereihin, jotka eivät ole rahoitusvälineitä, esimerkiksi tytäryhtiöosakkeet ja osakkeet jotka liittyvät liikehuoneiston hallintaan.

(Kirjanpitolaki 1997, 5:§17.) Näistä pysyvistä vastaavista ei tehdä poistoja. Arvonkorotus näkyy vastattavaa-puolella Arvonkorotusrahastona eli sidottuna omana pääomana ja korotettu pysyvä vastaava taseen vastaavaa puolella. Arvonkorotus vaikuttaa vain taseeseen, mutta kun omaisuus myydään, kasvattaa se tulosta. Tuloksen kasvaessa nousevat myös yrityksen maksettavat verot, koska myyntivoitosta on maksettava verot. Arvonkorotuksesta ei makseta veroja, verot maksetaan korotuskohteen myynnin yhteydessä. Arvonkorotuksen yhteydessä on mahdollista kirjata taseeseen laskennallinen verovelka, mutta tämä ei ole pakollista. Jos laskennallinen verovelka kirjataan, on sen kirjaamisessa käytettävä varovaisuutta. Arvonkorotus on ylläpidettävä kaikissa tilinpäätöksissä. Jos kaikki edellytykset arvonkorotuksen säilymiselle eivät täyty, on arvonkorotus peruutettava.

Taloudellinen tilanne voi vaikuttaa merkittävästi pysyvien vastaavien arvoon. Tällöin arvo voi muuttua suuresti ajan mittaan. (Leppiniemi 2006,65.) Arvonkorotuksella ei ole vaikutusta yrityksen nettovarallisuuteen, koska sitä ei oteta huomioon varallisuutta laskettaessa. Nettovarallisuutta laskettaessa maa- ja vesialueet sekä arvopaperit arvostetaan verovuotta edeltävän vuoden vertailuarvoon, mutta silloin niiden arvon on oltava poistamatonta hankintamenoa suurempi. (Tomperi 2015, 182.) Arvonkorotusta voidaan tehdä myös, jos osakepääomasta ei ole enää Osakeyhtiölain (2006, 20:§23) vaatimaa osakepääoman puolikasta jäljellä. Tällöin arvonkorotus nostaa yrityksen omaa pääomaa, mutta korotuksen tekemisessä on noudatettava erityistä varovaisuutta. (Leppiniemi 2001.)

5 VEROSUUNNITTELU

Verosuunnittelulla tarkoitetaan toimia, jotka ovat yrittäjän tai sijoittajan näkökulmasta parhaimpia ratkaisuja, joilla vähennetään verojen maksamista. Kaikki verosuunnittelu on tehtävä voimassa olevien lakien mukaan ja jokainen päätös on pystyttävä perustelemaan toimien mukaisesti. Näin noudatetaan sisältöpainotteisuus-periaatetta (Kirjanpitolaki 1997,3:§3), kun tapahtumien sisältö vastaa tarkoitusta. Suunnittelua tehtäessä on käytettävä ammattilaisen apua, koska verolainsäädäntöä tulkittaessa voi tulla ongelmia. Suunnittelu kannattaa tehdä etukäteen, koska silloin on helpompi tehdä oikeita ratkaisuja, ja jälkikäteen tehtävä suunnittelu on aina hankalaa. (Hautamäki 2015-01-30.) Verosuunnittelua tarvitaan mm. yrityksen nettovarallisuuden kasvattamisessa, mietittäessä tulojen jakamista pääoma- ja ansiotuloiksi, ja osinkojen verotuksen suhteen. Verosuunnitteluun liittyy tavoitteita sekä verovelvollisten että tilikauden kannalta:

- yritysten investointien yms. veroseuraamuksiin ennakkoon varautuminen
- yrityksen tavoitteiden saavuttaminen parhaalla mahdollisella tavalla, jolloin voidaan vaikuttaa verojen maksamisajankohtaan ja niiden määrään
- pyritään saamaan mahdollisimman suuri liikkumavara laskettaessa yrityksen nettovarallisuutta ja verotettavaa tuloa. Kestävien rakenneratkaisujen tekeminen antaa mahdollisuuden ennakoida veroseuraamuksia mahdollisimman hyvin
- estetään hallitsemattomat verotustilanteet, jotka johtuvat erilaisista verotustulkinnoista sekä verolainsäädännön muutoksista.

(Leppiniemi ja Walden 2014, 18–19.)

Verotuksen yhtenä tavoitteena on ohjata yritysten päätösten tekoa. Muita verotuksen tavoitteita on kerätä varoja yhteiskunnan menojen kattamiseen sekä tasata kansalaisten tulo- ja varallisuuseroja. (Leppiniemi ja Walden 2014, 145.) Verosuunnittelu voi olla strategista, taktista tai operatiivista. Yritystä perustettaessa tehdään strateginen valinta, jolloin päätetään yritysmuoto, yrityksen rakenne, sekä ostetaanko toisia yrityksiä vai toimitaanko itsenäisenä yrityksenä. Yritysjärjestelyiden tekeminen, esimerkiksi yrityskaupat, sulautuminen ja saneeraaminen ovat kaikki strategisia valintoja. (Leppiniemi ja Walden 2014, 148.) Taktinen verosuunnittelu tarkoittaa keinoja, joilla yritys tai yrittäjä pääsee verosuunnittelun tavoitteisiin. Keinoja joilla tavoitetulos tullaan saavuttamaan voivat olla tilikauden pituuden valinta, investointien ajankohdan muuttaminen jne. Myös päätös siitä, kuinka yrityksestä tuleva tulo jakautuu pääoma- ja ansiotuloksi, on taktista verosuunnittelua. (Leppiniemi ja Walden 2014, 148–149.) Taktinen verosuunnittelu on yrityksissä hyvin yleinen tapa saavuttaa tavoiteltu tulos. Operatiivisessa verosuunnittelussa huolehditaan, että kaikki liiketapahtumiin, kirjanpitoon, tilinpäätökseen ja veroilmoituksiin liittyvät tapahtumat ja tositteet laaditaan oikein. Tällä tavoin varmistetaan alusta alkaen automaattisesti riittävä dokumentointi tilinpäätöstä ja verotusta varten. Kouluttamalla ja ohjeistamalla henkilökunta toimimaan oikein, helpotetaan operatiivisella verosuunnittelulla yrityksen ohjaamista alusta alkaen. (Leppiniemi ja Walden 2014, 149.)

Yleensä verosuunnittelu mielletään osakeyhtiöiden ja varsinkin isoissa yrityksissä tehtäviksi asioiksi, mutta myös PK-yritykset tarvitsevat verosuunnittelua. Nykyisen talustilanteen vallitessa moni ihminen työllistää itse itsensä, ja PK-yritykset ovat merkittävä työllistäjä Suomessa (Maunu ja Räisänen,

2016). Tämän myötä PK-yritysten verosuunnitteluun panostaminen olisi ajankohtaista, koska myös pienemmissä yrityksissä on mahdollista tehdä verosuunnittelua. Tällaisia tilikauden aikana tehtäviä verosuunnittelun keinoja ovat mm. yrityksen nettovarallisuuden kasvattaminen, päätökset yrittäjän palkan nostamisesta ja osinkojen nostamisesta. Tilinpäätöshetkellä PK-yrityksillä on käytössään jo edellä läpi käytyt toimintavaraus ja poistojen hyödyntäminen. (Hautamäki 2015-01-30.)

Verosuunnittelu ei ole veronkiertoa vaan keino suunnitella verovelvolliselle edullisin verotus. Verohallinnon (2014c) antaman Veronkiertämissäännöksen soveltamisen mukaan, verovelvollisella on mahdollisuus liiketaloudellisista syistä valita sellainen toimintatapa verotuksessa, joka mahdollistaa pienemmän verotuksen. Verosuunnittelun keinot on oltava verotuksessa ja oikeuskäytännöissä hyväksytyjä. Jos veroviranomainen epäilee veronkierron mahdollisuutta, on verovelvolliselle annettava mahdollisuus selvittää asia. Muutoin veronkierrosta seuraa rangaistus Rikoslain (1996, 29:§1-4) mukaisesti.

5.1 Yritysmuodot

Jokaisessa yritysmuodossa on erilaiset vastuut ja velvoitteet. Kun yrittäjä aloittaa yritystoimintaa, on hänen mietittävä tarkkaan, mikä yritysmuoto olisi hänelle sopivin. Yritysmuodon valinta vaikuttaa sekä yrityksen omistajien että yrityksen verotukseen. Yritysmuoto vaikuttaa myös keinoihin tehdä verosuunnittelua. Jokaisen yritysmuodon toimintaa säätelevät yhtiölait, yleinen lainsäädäntö ja Verohallinnon lait. Yhtiömuotoa on mahdollista muuttaa myöhemmin, jos yrittäjä kokee, että verotus tai muu toiminta on helpompaa eri yritysmuodossa. Silloin yhtiömuodon muutoksesta on ilmoitettava Verohallintoon sekä Patentti ja rekisterihallitukselle, jolloin tieto menee kaupparekisteriin.

Elinkeinonharjoittaja yrittäjä työskentelee tässä yritysmuodossa joko yksinään tai puolisonsa kanssa. Elinkeinonharjoittaja eli ammatin- tai liikkeenharjoittaja on itse vastuussa yrityksensä veloista, myös henkilökohtaisella omaisuudellaan. Yrityksen voitto jaetaan pääoma- ja ansiotuloiksi. Avoin ja kommandiittiyhtiöt ovat henkilöyhtiöitä, ja yhtiömiehillä ovat erilaiset vastuut ja velvoitteet yhtiön toiminnasta. Jokainen avoimen yhtiön osapuolista vastaa yrityksensä veloista niin kuin velat olisivat heidän omia velkojaan. Kommandiittiyhtiön äänettömän yhtiömiehen vastuuta veloista on rajoitettu yhtiösopimuksen omaisuuspanoksen määrällä (Laki avoimesta yhtiöstä ja kommandiittiyhtiöstä 1988, 1:§1). Avoimen yhtiön voitonjako tehdään joko yhtiösopimuksen mukaisesti tai lain mukaan (Laki avoimesta yhtiöstä ja kommandiittiyhtiöstä 1988, 2:§9). Tällöin yhtiön voitosta jaetaan ensin korkolain mukainen korko yhtiömiesten pääomalle (Korkolaki 1982, § 3). Loput voitosta jaetaan tasan kaikkien yhtiömiesten kesken. (Tuomi-Sorjonen 2013, 12.) Kommandiittiyhtiön tuloksesta erotetaan aina ensimmäisenä äänettömän yhtiömiehen osuus, joka voi olla sovittu tiettyinä prosenttiosuutena yhtiöpanoksesta. Henkilöyhtiöiden osakkaiden voitto-osuutta verotetaan pääoma- ja ansiotuloina.

Osakeyhtiön toimintaa johtaa toimitusjohtaja sekä hallitus. Ylintä määräysvaltaa yhtiössä käyttää yhtiökokous. Osakeyhtiöt sekä osuuskunnat ovat yhteisöjä, jotka ovat yhteisöveron piirissä. Tällöin yhteisöä verotetaan aina yhteisöveroprosentin mukaan. Vuonna 2016 yhteisöveroprosentti on 20 % (Veronmaksajat 2015). Osakeyhtiön osakepääoma jaetaan osakkeisiin, joiden omistajia kutsutaan

osakkeenomistajiksi. Osakkeenomistajat saavat osinkoja yhtiöstä ja osinkojen jaosta päättää yhtiökokous tilikausittain. Tällöin päätetään kuinka suuri osa tilikauden voitosta tai kertyneistä voittovaroista jaetaan osakkeenomistajille. Osingon jaon ei tule vaarantaa yhtiön maksukykyä (Osakeyhtiölaki 2006, 13:§2). Osakeyhtiön osakkeiden ja osuuskunnan osuuksien omistajat saavat osinkojen jaon myötä varallisuutta itselleen. Tätä varallisuutta verotetaan pääoma- ja ansiotuloina. (Leppiniemi ja Walden 2014, 150.) Osakeyhtiötä kutsutaan erilliseksi oikeushenkilöksi ja sen takia osakkeenomistajat eivät vastaa yrityksen veloista henkilökohtaisesti. (Osakeyhtiölaki 2006, 1:§2.)

5.2 Verotettavan tulon laskeminen eri yritysmuodoissa

Jokaisella yritysmuodolla on erilainen verotuskäytäntö, mutta kaikille yrityksille lasketaan samalla tavalla verotettava tulo. Jotta yrityksen verotettava tulo pystytään laskemaan, on ensin laskettava tulolaskelman avulla tilikauden voitto tai tappio. Verotuksessa vähennyskelpoisia menoja ovat mm. työhön liittyvät matkakulut, palkat ja vuoden 2015 alusta 50 % edustuskuluista (Verohallinto 2016f.) Tämän jälkeen tilikauden voittoon tai tappioon lisätään välittömät verot, eli tilikauden aikana maksetut tuloverot sekä vähennyskelvottomat kulut. Mm. sakot ja yksityiskäyttöön kuuluva osuus auton menoista ja poistoista ovat vähennyskelvottomia. Yksityiskäyttöä autosta on seurattava ajopäiväkirjan avulla. Kun nämä summat on lisätty tilikauden voittoon tai tappioon, saadaan verotettava tulo.

Yksityisliike on verotuksessa yritysmuoto, jonka omistaa luonnollinen henkilö, joka toimii liikkeen- tai ammatinharjoittajana. Yksityisliikkeen verotuksessa lasketaan ensin Elinkeinoverolain mukainen verotettava tulo, joka verotetaan yrittäjän itsensä tai yrittäjäpuolison tuloina. Verotuksessa tehtävien vähennysten mahdollisuus on siten muita yritysmuotoja vähäisempi. (Leppiniemi ja Walden 2014, 152.) Liikkeen- ja ammatinharjoittajien elinkeinotoiminnan verovähennysoikeuksia on rajoitettu (Laki elinkeinotulon verottamisesta 1968 2:§16). Tulonhankinnan menoina ei saa vähentää alle 14-vuotiaalle lapselle maksettavaa palkkaa, eläkettä, muita etuuksia eikä verovelvollisen puolison palkkaa. Nämä rajoitteet vähentävät tilinpäätös- ja verosuunnittelun mahdollisuuksia verrattuna muihin yritysmuotoihin. (Leppiniemi ja Walden 2014, 153.) Verovuoden elinkeinotulosta vähennetään edellisten vuosien tappio ja se voidaan vähentää seuraavan 10 vuoden aikana. Jos verovelvollinen haluaa, niin tappio voidaan myös vähentää henkilökohtaisessa verotuksessa, joko kokonaan tai osittain saman vuoden pääomatuloista. (Verohallinto 2016d.)

Avointa ja kommandiittiyhtiötä kutsutaan verotuksessa elinkeinoyhtymiksi. Elinkeinoyhtymiä ei käsitellä verotuksessa erillisinä verovelvollisina, vaikka niille vahvistetaan elinkeinotoiminnan tulos, josta vähennetään edellisten vuosien tappiot. (Tomperi 2015, 36.) Osakeyhtiön lopullisen verotettavan tulon laskeminen tapahtuu samalla tavalla, kuin yksityisliikkeessä ja henkilöyhtiöissä. Laskelmasta vähennetään lisäksi verovapaat tulot, joita voi olla mm. osinkotulot toiselta ei-julkiselta osakeyhtiöltä. Kun muut oikaisuerät ja mahdollinen vahvistettu tappio on vähennetty, saadaan lopullinen verotettava tulo, josta lasketaan 20 % yhteisövero.

5.3 Nettovarallisuus

Kaikissa yhtiömuodoissa nettovarallisuus lasketaan siten, että yrityksen varoista vähennetään yrityksen velat. Yrityksen varat koostuvat seuraavanlaisesti:

- rahoitusomaisuus (myyntisaamiset, kassa ja pankkitili) lasketaan nimellisarvon mukaisesti, mutta saamisista vähennetään luottotappiot
- vaihto-omaisuus (varasto) arvostetaan hankintamenon tai alimman arvon mukaisesti
- käyttöomaisuus (kiinteistö ja arvopaperit) vertailuarvon mukaisesti, jollei hankintameno ole suurempi
- muu käyttöomaisuus (koneet ja kalusto) poistamattoman hankintamenon mukaisesti
- Elinkeinoverolain mukaan aktivoitavat pitkävaikutteiset menot, joilla on varallisuusarvoa, arvostetaan poistamattomaan hankintamenuun. Esimerkiksi oman osakehuoneiston tai vuokrahuoneiston perusparannukseen kuuluvat menot.

(Tomperi 2015, 31.)

Nettovarallisuutta pienentävät esim. maksetut palkat ja kasvattavat elinkeinotulolähteeseen kuuluvat osakkeet. Nettovarallisuuden laskeminen tehdään edellisen tilikauden taseen perusteella, jolloin taseesta lasketaan edellä mainittujen varojen yhteissumma. Varoista vähennetään velat, jotka ovat vierasta pääomaa taseessa. Vierasta pääomaa ovat pitkä- ja lyhytaikaiset lainat, ja ne arvostetaan nimellisarvoonsa.

Sellaista varallisuutta ja velkaa, jotka kuuluvat verovelvollisen yksityistalouteen, ei oteta huomioon laskettaessa nettovarallisuutta yksityisliikkeelle. Esimerkiksi asunto ja auto eivät kuulu laskelmaan, vaikka ne kuuluisivat taseen varoihin. Myös taseessa oleva elinkeinotoimintaan kuulumaton omaisuus jätetään laskelman ulkopuolelle. Tällaista omaisuutta voi olla henkilökohtaiset arvopaperit ja ulkopuolisille vuokratut kiinteistöt. Myöskään verovapaita tuloja ja sellaisia talletuksia ja sijoituksia, joiden koroista maksetaan lähdevero, ei lasketa nettovarallisuuteen. (Tomperi 2015, 30.) Tuloverolain (1992, 2:§41) mukaisesti varallisuuden laskemisessa tehdään henkilöyhtiöiden kohdalla seuraavat poikkeukset:

- yhtiömiehiltä tulevia saamia ei saa sisällyttää nettovarallisuuteen
- jos yhtiön osakas on käyttänyt avoimen tai kommandiittiyhtiön omistamaa asuntoa omana asuntonaan, sitä ei lasketa nettovarallisuuteen
- yhtiömiesten hankkima korollinen velka, joka on käytetty yhtiöosuuden hankkimiseen, vähennetään yhtiömiehen osuudesta yhtiön elinkeinotoiminnan varoihin.

(Leppiniemi ja Walden 2014, 161.)

Osakeyhtiön nettovarallisuuden laskemisessa otetaan huomioon kaikki osakeyhtiön varat ja velat, vaikka ne eivät liittyisi elinkeinotulon lähteeseen. Osakeyhtiöiden nettovarallisuuden laskeminen liittyy osakkeiden matemaattiseen arvoon ja siten osinkojen verotukseen, kun osinkoja saadaan liis-taamattomasta yrityksestä ja saajana on luonnollinen henkilö. Luonnollisilla henkilöillä käsitetään osakeyhtiön osakkaat, jotka voivat myös työskennellä yrityksessä ja nostaa osinkoja tai yksityiset sijoittajat. Luonnolliset henkilöt maksavat veronalaisista osinkotuloistaan pääomaveroa ja mahdollisesti myös ansiotuloveroa. (Tomperi 2015, 46.)

5.4 Verotettavan tulon jakaminen pääoma- ja ansiotulo-osuuteen

Kun yksityisliikkeessä ja henkilöyhtiöissä nettovarallisuuteen lisätään 30 % verovuotta edeltäneistä 12 kuukauden aikana maksetuista palkoista, saadaan pääomatulo-osuuden laskentaperuste. Palkat eivät saa sisältää lakisääteisiä sivukuluja, ja niistä on täytynyt maksaa ennakonpidätys. Yksityisliikkeen verotus tapahtuu pääoma- ja ansiotulojen perusteella yrittäjän henkilökohtaisen verotuksen mukaan. Kun yksityisliikkeessä on laskettu pääomatulo-osuuden laskentaperuste, voi verovelvollinen itse päättää lasketaanko siitä 20 % pääomatuloina. Verovelvollisen vaatimuksesta voidaan myös laskea 10 % pääomatuloina tai tulo kokonaan ansiotuloina. (Verohallinto 2016d.) Yrittäjän kannattaa laskea henkilökohtaisesti, kumpaa prosenttia (20 % vai 10 %) on edullisempaa käyttää verotuksessa tai kannattaako valita mieluummin kaikki tulot laskettavaksi ansiotuloiksi. Jos tulojen määrä on alle 45 000 €, on ansiotulojen verotus tällöin progressiivisuuden takia lievempää, kuin pääomatulojen (Tomperi 2015, 33). Progressiivisuus tarkoittaa verojen kasvamista tulojen kasvaessa. Pääomatulon verotus on suhteellisen verokannan mukaisesti 30 % ja yli 30 000 euron ylittävältä osalta 34 %. (Verohallinto 2016d.) Pääomatulojen verotus voi olla siten ansiotulojen verotusta kevyempää. Verosuunnittelulla pyritään usein saamaan verotettava tulo kokonaan pääomatulona verotettavaksi. Yrittäjän kannattaa aina harkita tilannekohtaisesti, kuinka verotus kannattaa suunnitella. (Leppiniemi ja Walden 2014, 158.)

Jos puoliso työskentelee yksityisliikkeessä, pääomatulo-osuus jaetaan tasan puolisoitten kesken, jos muuta selvitystä pääomatulo-osuuden jaosta ei esitetä. Yrittäjäpuolisoiden harjoittaessa yhdessä elinkeinotoimintaa, loput elinkeinotulosta on ansiotuloa työpanosten mukaisesti. Ansiotuloja verotetaan progressiivisen veroasteikon mukaan ja verotuksessa voi vähentää henkilökohtaiset vähennykset. (Leppiniemi ja Walden 2014, 154.) Ansiotulojen veroihin lasketaan myös kunnallisvero-, kirkollisveroprosentti sekä sairausvakuutusmaksu.

Kun henkilöyhtiön osakkaille on laskettu osuus jota verotetaan, se jaetaan pääomatuloksi ja ansiotuloksi nettovarallisuuden ja mahdollisesti maksettujen palkkojen avulla. (Tomperi 2015, 36–37.)

Henkilöyhtiöissä pääomatulo-osuuden laskentaperusteesta lasketaan 20 % pääomatuloa, jota verotetaan 30 000 € asti 30 % ja ylimenevästä osuudesta 34 %. Veronalainen tulo jaetaan yhtiömiehille sen mukaan, millainen osuus näillä on yhtiön tuloihin. Yhtiömiehet maksavat siten veroa yhtiön tulosta. Vähennyskelpoinen tappio vähennetään yhtiön seuraavan tilikauden tulosta. (Leppiniemi ja Walden 2014, 160.)

5.5 Osakeyhtiön osinkojen verotus

Osinkoverotus perustuu julkisilta ja ei-julkisilta osakeyhtiöiltä saataviin osinkoihin. Osakkaita (yksityisiä elinkeinonharjoittajia, henkilöyhtiöitä ja osakeyhtiöitä) verotetaan osinkojen mukaan. Osingot voivat olla kokonaan tai osittaisesti verovapaita, riippuen siitä onko osinko saatu julkiselta tai ei-julkiselta osakeyhtiöltä. (Tomperi 2015, 45–46.) Kun yksityinen elinkeinonharjoittaja saa yrityksensä käyttöomaisuuteen kuuluvista osakkeista osinkoja, on osinko elinkeinotulolähteen tuloa, ja silloin sii-

tä on 75 % veronalaista tuloa. Veronalainen osuus jaetaan yrityksen nettovarallisuuden mukaan pääoma- ja ansiotuloiksi. (Tomperi 2015, 50–51.) Jos henkilöyhtiö saa elinkeinotoimintaan liittyvistä osakkeista osinkoa, ne sisältyvät elinkeinotuloon. Tämä elinkeino tulo jaetaan pääoma- ja ansiotuloiksi pääomatulo-osuuden perusteella. Elinkeinotoimintaan liittyvien osakkeiden osingoista tuleva verovapaa osuus, vähennetään osakkaan tulosta sen mukaan, millainen osuus hänellä on yrityksessä. Vähennysosuuden ollessa niin pieni, ettei se riitä vähennyksen tekemiseen, voidaan vähennystä tehdä 10 seuraavan verovuoden aikana, sen mukaan kuin tuloa kertyy. (Tomperi 2015, 36–37.)

Osingoista maksettavan veron suuruus luonnollisella henkilöllä riippuu osakkeiden matemaattisesta arvosta. Matemaattinen arvo saadaan laskettua, kun osakeyhtiön tarkistettu nettovarallisuus (edellisen verovuoden taseesta laskettu) jaetaan yhtiön ulkona olevien osakkeiden määrällä. Yhtiön itse omistamia tai lunastamia osakkeita ei oteta huomioon matemaattista arvoa laskettaessa. (Tomperi 2015, 46.) Jos yritys on uusi, eikä sillä ole vielä edellistä tilikautta, on osakkeiden matemaattinen arvo niiden nimellisarvo tai merkintähinta, jos osakkeen omistaja tai yhtiö niin vaatii. (Viitala 2014, 49.) Osakkaan, joka on luonnollinen henkilö, ei-julkiselta yhtiöltä saatu osinko on saajalleen pääomatuloa 150 000 €:oon asti siten, että 25 % tulosta on veronalaista pääomatuloa ja verovapaata tuloa 75 %, jos saatu osinko ei ylitä 8 % osakkeiden matemaattisesta arvosta. Jos osinko ylittää 150 000 €, mutta ei vielä 8 % matemaattista arvoa, osinkoja verotetaan pääomatulona 85 %:n osalta ja loput 15 % on verovapaata tuloa. Jos osinko ylittää osakkeille lasketun 8 % matemaattisen arvon, osinko on ansiotuloa. Tällöin ansiotulosta on veronalaista ansiotuloa 75 % ja verovapaata loput 25 %. (Verohallinto 2016.) Pääoma- ja ansiotuloja verotetaan samojen sääntöjen mukaan, kuin yksityisliikkeen ja henkilöyhtiöiden osakkaita.

Julkisesti noteeratulta osakeyhtiöltä saatu osinko on osakeyhtiölle veronalaista, ellei saajayhtiö omista vähintään 10 % kyseisen pörssi-yhtiön osakkeista. Jos omistusosuus pörssi-yhtiöstä on alle 10 %, osinkotuloa verotetaan 20 %:n mukaisesti. (Leppiniemi ja Walden 2014, 174.) Osakeyhtiön saama osinko toiselta noteeraamattomalta yhtiöltä on verovapaata (Verohallinto 2012).

5.6 Verosuunnittelun keinot

Yrityksillä on erilaisia tarpeita verosuunnittelulle, ja tarpeet voivat liittyä omistajien voitonjakotarpeisiin, tai yrityksen haluun maksaa vähemmän veroja. Tilinpäätössuunnittelu-osiossa läpi käydyt keinot vaikuttavat eniten yrityksen tulokseen ja siten yrityksen maksamiin veroihin. Verosuunnittelu taas vaikuttaa enemmän yrityksen nettovarallisuuteen, ja siten yrittäjän tai osakkaiden osinkojen verotukseen, koska nettovarallisuus kasvattaa verovapaiden osinkojen määrää. Nettovarallisuuden kasvattamista suunniteltaessa, on otettava huomioon yrityksen varat ja velat, osakaskohtaisesti tehtävät oikaisut sekä muut nettovarallisuuteen vaikuttavat asiat. Osakaskohtaisia oikaisuja osakeyhtiössä voivat olla esimerkiksi osakkaan ottama osakaslaina sekä yrittäjän tai hänen täysi-ikäisen lapsensa käytössä oleva asunto, joka on yrityksen omaisuutta. (Kukkonen 2010, 189.) Sellainen osakaslaina, jonka ottajalla on vähintään 10 % osakkeista tai äänimäärästä, vähennetään osakkeiden matemaattisesta arvosta, kun osakkaalle lasketaan pääomatulo-osuutta. Myös asunnon arvo vähennetään

osakkeiden matemaattisesta arvosta. (Yrittäjät 2016.) Edellä mainituista osakaskohtaisista oikaisuis- ta eroon pääseminen nostattaa yhtiön nettovarallisuutta.

Yleisimpiä keinoja kasvattaa yrityksen nettovarallisuutta ovat voiton nostamatta jättäminen, lisäpää- omansijoitukset, yhtiön omistaman varallisuuden lajin muuttaminen sekä omistajan luopuminen pal- kasta. (Kukkonen 2010, 189.) Voiton jättäminen yritykseen on helpoin keino kasvattaa nettovaralli- suutta, jolloin voidaan investoida ilman vieraan pääoman ottamista. Jos vain osa osakkaista haluaa jättää voitto-osuutensa yritykselle, voi tämä tuoda hankaluuksia muiden osakkaiden kanssa, varsin- kin seuraavan voitonjaon yhteydessä. Silloin ne osakkaat, jotka eivät ole jättäneet voittojaan yrityk- sen käyttöön, saavat samat hyödyt uudesta voitosta, ilman ylimääräistä sijoitusta. Lisäpääomansijoi- tuksia voivat olla sijoitukset vapaan oman pääoman rahastoon. Tämä sijoittaminen aiheuttaa riskin, että osinkoja voidaan jakaa myöhemmin vapaasta pääomasta. Tällöin sijoittaja ei saa rahojaan ta- kaisin, koska muut osakkaat ovat oikeutettuja saamaan osinkoja vapaan pääoman rahastosta, vaika eivät olisi sijoittaneet siihen. Varallisuuslajit tarkoittavat yrityksen omaisuuslajeja, eli pysyviä ja vaihtuvia vastaavia. Kun pysyviä ja vaihtuvia vastaavia kasvatetaan, nousee myös yrityksen nettova- rallisuus. Pysyviä vastaavia ovat esimerkiksi koneet, kalusto, rakennukset ja aineettomat hyödykkeet eli patentit jne. Vaihtuvat vastaavat ovat varastossa olevat tuotteet, myyntisaamiset, rahoitusarvo- paperit, rahat ja pankkisaamiset.

Omistajille saa maksaa palkkaa vain, jos he työskentelevät yrityksessä. Koska nettovarallisuuteen vaikuttavat maksetut palkat, on suositeltavaa selvittää, kannattaako henkilöyhtiöiden omistajille maksaa palkkaa. Verotuksellisesti palkkaa ei tarvitse maksaa, koska sitä voidaan maksaa korkein- taan saman verran, kuin mitä ulkopuoliselle työntekijälle maksettaisiin vastaavasta työstä. Palkan maksaminen aiheuttaa sosiaaliturvamaksun 2,12 % (Verohallinto 2015c) maksamisvelvollisuuden sekä alentaa yhtiön nettovarallisuutta hidastetusti. Kommandiittiyhtiön vastuunalainen yhtiömies se- kä avoimen yhtiön yhtiömies voivat nostaa yhtiöstä pääomapalautuksia sen sijaan, että nostaisivat palkkaa. (Leppiniemi ja Walden 2014, 162.) Osakeyhtiöiden osakkaiden palkan nostaminen on vero- tuksellisesti kannattavaa siihen saakka, kuin palkan kokonaisveroaste (veroprosentti ja sivukulut) on samansuuruinen kuin yhteisöverokanta 20 %. Käytännössä tämä ei ole mahdollista, koska jo kunnal- lisvero ja palkan sivukulut ylittävät 20 %. Palkan ja yrityksen maksamat sivukulut voi kuitenkin vä- hentää verotuksessa, mutta sekä yhtiön että osakkaan maksamat verot ja sivukulut vaikuttavat pie- nentävästi omistajan tuloihin. (Viitala 2014, 160–161.) Jos yrittäjä nostaa suurta palkkaa yrityksestä ja yrittäjän ansiotuloista menevä veroprosentti on korkea, on mietittävä kannattaako nostaa palk- kaa, vai mieluummin osinkoa. Tällöin on myös mietittävä pärjääkö yrittäjä ilman palkkaa.

Osakeyhtiön nettovarallisuuden laskemisessa käytetään aina verovuotta edeltävän vuoden tilinpää- töstä. Tällöin osinkojen jakamisen ajankohdalla on merkitystä osakkeiden matemaattiseen arvoon. Jos osinko jaetaan samana vuonna, kuin tilikausi on päättynyt, lasketaan matemaattinen arvo edelli- sen tilikauden tuloksesta, ei juuri päättyneestä, vaikka siitä jaettaisiin osingot. (Tomperi 2015, 46– 47.) Yhtiökokous päättää osinkojen jakamisen ajankohdan. Osakkaan on maksettava verot sen ve- rovuoden tuloina, kun osinko on ollut nostettavissa. Tilikauden päättymisen jälkeen päätettävä osin- gonjaon ajankohta vaikuttaa osakkaan verotukseen siten, että jos tilikausi on päättynyt esimerkiksi

30.6.2015, voidaan osinko jakaa jo vuoden 2015 puolella, jolloin se vaikuttaa vuoden 2015 verotukseen. Tai osinko voidaan jakaa vasta vuonna 2016, jolloin se vaikuttaa sen vuoden osakkaan verotukseen. (Verohallinto 2014.) Ennakonpidätys on maksettava silti, vaikka osakas ei olisi nostanut vielä osinkoa, mutta osinkoa ei ole myöskään pakko nostaa. Nostamatta jäänyt osinko jää silloin yrityksen voittovaroihin.

6 HAASTATTELUTUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Tämän tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää, millaisia tilinpäätös- ja verosuunnitteluun liittyviä tarpeita tilitoimiston asiakkailta on ja pystyisikö suunnittelusta tekemään asiakkaille erikseen hinnoiteltavan palvelun. Tässä tutkimuksessa keskitytään taktiseen verosuunnitteluun, koska haastattelussa käsitellään jo olemassa olevia yrityksiä, eikä Tilitoimisto X Oy:n asiakkaina ollut yrityksiä, joissa olisi ollut ajankohtaista tehdä yritysjärjestelyitä.

6.1 Taustatietoa Tilitoimisto X Oy:stä

Tilitoimisto X Oy sijaitsee Kuopiossa, Pohjois-Savossa ja toimisto työllistää 5 henkeä. Omistajan lisäksi yrityksessä työskentelee 4 kirjanpitäjää, ikäjakauma on 27–54 vuotta ja yrityksessä työskentelee sekä miehiä että naisia. Omistaja itse tekee myös kirjanpitoa asiakasyrityksille, ja sen vuoksi tässä opinnäytetyössä puhutaan kaikista yrityksen työntekijöistä kirjanpitäjänä. Omistajan haastatteluvastauksia ei ole eroteltu erikseen muiden vastanneiden vastauksista. Tilitoimisto X Oy tarjoaa kirjanpito- ja palkanlaskentapalveluja ja hoitaa asiakkaiden osto- ja myyntireskontraa. Kirjanpito- ja palkanlaskentapalveluihin kuuluu kuukausikirjanpidon lisäksi kausiveroilmoitusten tekeminen ja tilinpäätös. Palkkojen laskemisen lisäksi Tilitoimisto X Oy voi hoitaa palkkojen maksamisen asiakasyrityksen työntekijöiden tileille. Osa asiakkaista käyttää osto- ja myyntireskontraa tai vain toista palvelua näistä. Reskontran avulla Tilitoimisto X Oy maksaa asiakkaiden laskut sekä huolehtii laskutuksesta asiakasyrityksen omille asiakkaille sekä maksumuistutukset. Rahaliikenteen hoitaminen asiakkaan pankkitileiltä tapahtuu pankkiohjelman kautta myös ilman reskontraa. Lisäksi Tilitoimisto X Oy huolehtii lakisääteiset viiranomaisilmoitukset yms. asiakasyrityksen puolesta.

Yrityksellä on käytössään Econet Pro-ohjelmisto, johon tositteiden syöttäminen tapahtuu perinteisesti käsin. Sähköistä pilvipalvelua yrityksellä ei ole käytössä, eikä asia ole vielä ajankohtainen. Econet-ohjelmiston kautta hoidetaan myös palkanlaskenta sekä osto- ja myyntireskontra. Rahaliikenteen hoitamiseen käytetään Visma Monipankki-ohjelmaa. Tilitoimisto X Oy:n asiakkaat tuovat pankkien tiliotteet ja kirjanpidon materiaalit (kuitit, laskut ja asiakirjat) suoraan tilitoimistoon. Tositteet järjestellään ensin järjestykseen, jonka jälkeen ne kirjataan tiliotteen mukaiseen aikajärjestykseen. Asiakkaat ovat PK-yrityksiä, ja suurin osa yrityksistä työllistää alle 50 henkeä. Eniten asiakkaita on Pohjois-Savon alueelta, mutta myös muualta Suomesta. Yleisimmät yritysmuodot tilitoimiston asiakunnassa ovat toiminimi, avoin ja kommandiittiyhtiö sekä osakeyhtiö. Asiakkaina on myös rekisteröityjä yhdistyksiä (Ry) ja tieosuuskuntia, mutta tämä opinnäytetyö ei käsittele näitä yhtiömuotoja.

6.2 Tutkimusmenetelmä

Tutkimusmenetelmä tässä opinnäytetyössä on kvalitatiivinen eli laadullinen. Kanasen (2008, 24) mukaan laadullinen tutkimus selittää ilmiötä syvällisemmin ja tutkimus tehdään sanojen ja lauseiden avulla, toisin kuin määrällinen tutkimus. Laadullinen tutkimus perustuu haastateltavien vastauksiin ja niiden tulkintaan, kun taas määrällinen tutkimus perustuu lukuihin ja tiukkoihin sääntöihin. Laadullinen tutkimus tutkii ilmiötä tarkemmin, jonka takia tutkimuksen tulokset eivät ole yleistettäviä vas-

tauksia. Tutkimusmenetelmäksi valittiin kvalitatiivinen tutkimus, koska tutkimusaiheesta haluttiin saada syvempää tietoa, kuin mitä määrällisestä tutkimuksesta on mahdollista saada. Haastateltaessa tulee ilmi sellaista tietoa, jota tutkimuksessa voidaan käyttää, ja samalla voidaan kysyä tarkentavia kysymyksiä. Tutkimuksen tuloksia verrataan jo olemassa olevaan tietoon. Tämän opinnäytetyön tutkimuksen tuloksia verrataan tähän työhön kerätyyn teoriaan. Koska tämä tutkimus tehtiin vain yhden tilitoimiston työntekijöille, eivät tutkimuksen tulokset ole yleistettävissä kaikkien tilitoimistojen työntekijöiden mielipiteiksi.

6.3 Haastatteluaineiston kerääminen ja käsittely

Tämä tutkimus toteutettiin teemahaastatteluna, joka tarkoittaa sitä, että haastateltaville kerrottiin etukäteen mikä on haastattelun teema, eli mitä aihe käsittelee. Haastattelun kysymykset olivat puolistrukturoituja. Tämä tarkoittaa Kanasen (2008, 73) mukaan sitä, että kaikille haastateltaville on samat kysymykset, mutta haastateltaville ei anneta valmiita vastausvaihtoehtoja. Kysymykset olivat avoimia kysymyksiä, ja muodostettu niin, ettei kysymyksiin voinut vastata pelkästään joko kyllä tai ei vastauksella. Haastattelun kysymykset muodostuivat siten, että halusin saada selville, tuleeko haastattelussa esille samoja asioita, mitä teoriaosuudessa on käsitelty. Kysymykset ja niiden tarkentavat lisäkysymykset ovat liitteessä 1. Tähän tutkimukseen haastateltiin kaikkia Tilitoimisto X Oy:n viittä kirjanpitäjää, koska he kaikki tekevät tilinpäätöksiä. Kirjanpitäjät omaavat hyvät tiedot ja taidot siitä, mitä liittyy tilinpäätös- ja verosuunnitteluun. Kaikille haastateltaville annettiin kysymykset luettavaksi etukäteen, koska näin haluttiin varmistaa, että haastateltavat osaavat vastata kysymyksiin. Ainoastaan yksi haastateltavista ei kerennyt tutustua kysymyksiin etukäteen. Haastattelut tehtiin kesä-heinäkuun aikana 2016, ennen kuin haastateltavat jäivät kesälomille. Aikataulut oli helppo sopia jokaisen kanssa, koska tein työharjoittelua samanaikaisesti toimeksiantajayrityksessä. Haastattelut suoritettiin töiden ohessa Tilitoimisto X Oy:n neuvotteluhuoneessa, haastateltavien omien aikataulujen mukaisesti ja satunnaisessa järjestyksessä. Haastattelut tehtiin yksilöhaastatteluina, koska näin varmistettiin, että ns. ryhmän vaikutus jää pois. Ryhmän vaikutus tarkoittaa sitä, että vastaukset ovat ryhmän vastauksia, joihin vaikuttaa ryhmän dynamiikka ja persoonat (Kananen 2008, 75). Yksilöhaastattelun ansiosta haastatteluun pystyi keskittymään kaikessa rauhassa, ja tämän myötä tutkitavasta asiasta sai enemmän tietoa.

Ilmapiiri haastattelussa oli alkujännityksen jälkeen rentoutunut ja myönteinen. Haastateltavat usalsivat sanoa mielipiteensä selvästi ja jokainen pystyi sanomaan suoraan positiivisen ja negatiivisen näkökannan asioihin. Haastattelut aloitettiin kysymällä ikä ja työkokemus vuosina ja samalla haastattelulomakkeeseen merkittiin sukupuoli. Haastattelut kestivät 10 minuutista 30 minuuttiin, riippuen siitä kuinka laajasanainen haastateltava oli. Kaikki haastattelut nauhoitettiin puhelimella, koska tällä tavoin kaikki puhe saadaan mahdollisimman tarkasti ylös. Lisäksi haastattelussa oli mukana kyselylomake, johon merkittiin tarvittaessa lisätietoja.

Nauhoitus litteroitiin sen jälkeen eli kirjoitettiin puhtaaksi. Litterointi taso oli yleiskielinen litterointi. Yleiskielinen litterointi tarkoittaa sitä, että teksti kirjoitetaan puhtaaksi siten, että siitä jätetään murre ja puhekielen ilmaisut pois, ja teksti on yleiskieltä (Kananen 2008, 80–81). Tämä tyyli tuli valituksi

sen takia, koska Savon murteessa on joitakin sellaisia ilmaisuja, jotka on viisainta muuttaa yleiskielelle, jotta lukijat ymmärtävät mitä aiheessa puhutaan. Haastattelussa puhuttuja aiheen ulkopuolisia keskusteluasioita ei ole kirjoitettu litterointiin, koska asiat eivät liittyneet haastatteluun. Haastattelu-materiaalia kertyi kaiken kaikkiaan 11 sivua.

Litteroimisen jälkeen haastattelu jaettiin teemoittain. Teemoittelu on yksi tapa analysoida teema-haastattelu. Kuhunkin teemaan liittyvät kohdat haastattelussa kerätään saman osa-alueen alle ja raportissa käytetään haastattelusta otettuja aitoja vastaajien sitaatteja analyysin ohessa. (Kananen 2008, 91.) Tutkimustuloksissa vastaajien sitaattit on eroteltu kursivoituna ja lainausmerkeillä. Teemat on jaettu kolmeen osa-alueeseen: asiakasyritysten tarpeet, tilitoimiston mahdollisuudet tilinpäätössuunnittelun kehittämiseen sekä sähköistymisen vaikutukset kirjanpitoalaan. Jokainen osa-alue koodattiin eri värillä. Koodaaminen tarkoittaa tekstin luokittelua, jonka avulla aineisto saadaan tiivistettyä sellaiseen muotoon, että tulkitseminen on helpompaa. Koodaamisen avulla samaa asiaa tarkoittavat asiat on merkitty samalla tavalla. (Kananen 2008, 88–89.) Tässä tutkimuksessa on käytetty värikoodeja, koska totesin sen olevan helpoin tapa erotella teksti. Värikoodauksen ja osa-alueisiin jakamisen avulla tämän tutkimuksen vastausten analysointi on helpompaa.

6.4 Tutkimuksen luotettavuuden arviointi

Opinnäytetyön tutkimusta tarkastellaan siitä kannalta, että kuinka luotettava tutkimus on ja onko se tehty oikein. Luotettavuus arvioidaan kahdella eri tavalla, reliabiliteetin ja validiteetin avulla. Reliabiliteetti-käsite eli reliaabelius tarkoittaa tutkimustulosten toistettavuutta, eli jos samoille ihmisille tehtäisiin sama tutkimus uudestaan, vastaukset olisivat samat. (Hirsjärvi, Remes, Sajavaara 2009, 231.) Reliabiliteetti kuuluu yleensä määrälliseen tutkimukseen (Virtuaali ammattikorkeakoulu 2007). Koska tämä tutkimus on laadullinen, ei tässä kohdassa käsitellä reliabiliteettia tarkemmin.

Validiteetti-käsite eli validius tarkoittaa oikeiden asioiden kysymistä oikeilla kysymyksillä, eli tutkimustulokset vastaavat siihen, mitä haluttiin mitata. Vaarana tässä kohdassa on se, että jos tutkittavat ymmärtävät kysymykset väärin, voivat tulokset olla aivan erilaiset ja vastata eri asioihin, kuin mihin tutkija oli ne alun perin tarkoittanut. (Hirsjärvi ym. 2009, 231.) Tutkimuksen luotettavuutta arvioidaan myös kokonaisuutena, johon kuuluvat seuraavat osa-alueet:

- Tutkimuksen kohde ja tarkoitus eli mitä ilmiötä ollaan tutkimassa ja miksi
- Omat sitoumukset tutkijana tässä tutkimuksessa tarkoittaa mm. sitä, että miten tärkeä tämä tutkimus on minulle ja ovatko oletukset ja ajatukset muuttuneet tutkimuksen edetessä
- Aineiston keruulla tarkoitetaan että millä menetelmällä haastattelu tehtiin, kuinka se tallennettiin, millainen muoto haastattelulla oli (syvä-, yksilö- vai ryhmähaastattelu) ja keräämisessä tapahtuneet ongelmat ja muut merkitykselliset seikat, jotka vaikuttavat haastatteluaineiston keräämiseen
- Tutkimuksen tiedonantajat, eli kuinka monta haastateltavaa tutkimuksessa oli, mikä oli se syy, että heidät valittiin tutkimukseen, millä tavalla heihin otettiin yhteyttä jne.
- Tutkija-tiedonantaja-suhde on arvio siitä, kuinka suhde toimi tutkijan ja tutkittavan välillä
- Tutkimuksen kesto eli kuinka kauan tutkimuksen tekemiseen meni

- Aineiston analyysi jolla kerrotaan miten analysointi tapahtui, ja kuinka tulokset ja johtopäätökset syntyivät
- Tutkimuksen luotettavuus, jolloin arvioidaan tutkimuksen eettistä puolta ja raportin luotettavuutta
- Tutkimuksen raportointi eli tutkimusaineiston koonti ja analysointi on raportoitu.
(Tuomi ja Sarajärvi 2009, 140–141.)

Kun tutkija noudattaa näitä osa-alueita tutkimuksessaan, hän antaa lukijoille riittävästi tietoa, jotta tutkimustuloksia voidaan arvioida. Kaikki tutkimukseen liittyvät tekemiset tulee kertoa yksityiskohtaisesti, jolloin tutkimustulokset ovat selkeämpiä ja helposti ymmärrettäviä. (Tuomi ja Sarajärvi 2009, 141.) Näitä ohjeita noudattamalla tämän opinnäytetyön luotettavuus pystytään todistamaan.

Haastattelun alussa kerroin kaikille haastateltaville opinnäytetyöni tarkoituksen, joten jokainen haastateltava pystyi miettimään vastauksensa niin, että ne liittyivät työn aiheeseen. Tässä tutkimuksessa haastateltavat kirjanpitäjät ymmärsivät kysymykset oikein ja tämän opinnäytetyön tutkimuksen tarkoituksen. Tutkimuksen vastaajat ovat kaikki ammattitaitoisia kirjanpitäjiä, ja he osasivat vastata kaikkiin kysymyksiin. Tällätavalla pystyin varmistamaan tutkimustyön validiteetin. Tutkimustuloksia verrataan teoriaosuuden asioihin, eli tilinpäätös- ja verosuunnittelun keinoihin, omistajien ja yrityksen tarpeisiin sekä siihen, että muuttaako sähköistyminen tilitoimiston toimenkuvaa. Samalla saadaan vastaus siihen, että olisiko mahdollista tehdä tilinpäätös- ja verosuunnittelusta sellainen asian tuntijapalvelu, että siitä kannattaisi veloittaa erikseen. Tuomi ja Sarajärven (2009, 87) mukaan kun haastateltavat eivät kerro tutkimuksen kannalta mitään uutta tietoa, on kyseessä tilanne, jossa aineisto alkaa toistaa itseään. Tätä kutsutaan saturaatioksi joka tarkoittaa sitä, että tietty määrä aineistoa riittää kuvaamaan sen teoreettisen tiedon, joka aineistosta on mahdollista saada. Koska tässä opinnäytetyössä on haastateltavia vain 5 kappaletta, ei aineiston kylläntymispistettä voi sanoa saavutetuksi. Osa haastateltavien vastauksista oli samanlaisia, mutta jokaiselta haastateltavalta sai silti uutta tietoa tutkimukseen.

6.5 Tutkimustulokset

6.5.1 Asiakkaiden tarpeet

Tutkimuksen alussa selvitettiin asiakasyritysten tilinpäätös- ja verosuunnittelun tarpeita. Tutkimuksessa selvisi, että asiakkaille tarjotaan lakisääteiset palvelut ja sen lisäksi katsotaan jo ennen tilinpäätöstä, voisiko tulokselle tehdä vielä jotain. *"Enemmänkin se on semmoista kyselemistä ja senhetkisen tilanteen selväksi tekemiseen asiakkaalle, että asiakas ymmärtää mikä on taloudellinen tilanne siinä hetkessä, kesken tilikauden. Ja sitten on kyseltävä onko tulossa jotain investointeja lopputilikauden aikana ja ohjata sitä asiakasta ratkaisuihin siltä pohjalta."* Tilinpäätössuunnittelua tarjotaan enemmän tilitoimistoista, koska asiakkaat eivät välttämättä osaa vaatia sitä, eivätkä tiedä miten voitaisiin toimia. *"Tarjontahan tulee enemmänkin tilitoimistolähtöisesti, eiväthän yrittäjät tiedäkään sitä, että mitä pitää toimittaa hallinnolle eteenpäin näissä asioissa."* Yleisin tapa tehdä tilinpäätös- ja verosuunnittelua on miettiä asiakkaan kanssa investointeja ja kannattaako investointi tehdä ennen tilikauden päättymistä. Investoinneilla pyritään vaikuttamaan verojen määrään. Vastauksista selvisi

myös, että isommilla yrityksillä on enemmän tarvetta suunnittelulle, toisin kuin pienillä yrityksillä. *"No, isommille asiakkaille on sitä tarvetta. Ja niille lähinnä tehdään sitä tilikauden aikana, että ei pelkästään tilinpäätösvaiheessa. Verosuunnittelua olen itse vähemmän tarvinnut tehdä."* Yksi kirjanpitäjä kertoi tehneensä yrityksille tilinpäätöksen yhteydessä toimintavarauksia.

Kaikki 5 kirjanpitäjää olivat samaa mieltä, että tilinpäätös- ja verosuunnittelupalveluja tarjotaan asiakkaille yritysten tarpeiden mukaan, mutta palveluita ei varsinaisesti tarjoamalla tarjota. Suunnittelu otetaan puheeksi usein vasta tilinpäätöksen yhteydessä, jolloin voidaan vielä tehdä jotain. Asiakkaan pitäisi olla itsekin tietoinen miten yrityksellä menee, ja kysyä millainen tulos yritykselle on tulossa. Sen jälkeen asiakkaan kanssa ryhdytään miettimään eri vaihtoehtoja, joiden mukaan toimiessa yrityksen tulos saataisiin sellaiseksi, joka on yrittäjän tai yrityksen tarpeiden mukainen. *"Yrityksen tarpeiden mukaan, mutta varsinkin siinä tilanteessa, että yrityksellä on mahdollisuuksia suunnitella omaa tilinpäätöstään. Useimmiten PK-yrityssektorilla on niin, että jos yritys on hyvin kannattava, sille jää paljon voittoa, niin silloin on sitä mahdollisuutta mietittävä, että haluaako yrittäjä investoida, haluaako se kerryttää puskurivarastoa, haluaako nostaa palkkana vai haluaako nostaa osinkoja. Niin sitten lasketaan ja suunnitellaan että mitä sillä kannattavuuden tuloksella tehdään. Mikä on järkevintä yrittäjän kannalta, tai mikä on hänen tai yrityksen tarpeet. Turha on kaikkea voittoa osinkona nostaa, jos tiedetään, että ostetaan iso kone tai laite seuraavalla tilikaudella, ja sitten joudutaan lainaamaan ulkopuolelta tai yrittäjä joutuu lainaamaan takaisin yritykseen rahaa."*

Kun kysyttiin millaisia tilinpäätös- ja verosuunnitteluun liittyviä tarpeita asiakasyrityksillä on, kaikki kirjanpitäjät olivat sitä mieltä, että asiakkaat haluavat vaikuttaa tulokseen siten, että veroja tarvitsisi maksaa vähemmän. Mutta kuten eräs vastaajista totesi, yrityksen on myös tuotettava voittoa, eikä keskityttävä vain verojen minimoimiseen. Jokaisen yrityksen on myös otettava huomioon sidosryhmät ja niiden tarpeet yrityksestä. Lisäksi yksi kirjanpitäjä kertoi että, hän on myös joutunut miettimään kuinka toimitaan asiakasyrityksen tehdessä tappiota. Silloin on pitänyt miettiä erilaisia keinoja tuloksen tai menetetyin pääoman parantamiseksi. *"Tilinpäätössuunnittelu painottuu minun mielestä varmaan 80 %:sti siihen positiivisen tuloksen käsittelyyn ja suunnitteluun. Sitten pienempi osuus on käytännössä sitä, että kun yritys on kannattamaton, eli on kyse tilikauden tappiosta, sitä kautta mahdollisesti oman pääoman menettämisestä, mikäli on kyseessä osakeyhtiö. Eli oman pääoman kattamisesta, toimenpiteistä ja mitä se tarkoittaa asiakkaalle. Yritetään tehdä selväksi se ja yritetään etsiä keinoja vaikka kaluston tai varallisuuden realisoimisella hyvissä ajoin, ennen kuin on viimeinen pakko."* Vastauksista kävi myös ilmi, että pienet yritykset eivät tarvitse suunnitteluapua, mutta isommille yrityksille suunnittelu on tarpeen. Varsinkin osakeyhtiöt ovat sellaisia yritysmuotoja, jotka tarvitsevat tilinpäätös- ja verosuunnittelua.

Kysyttäessä kuinka paljon asiakkaat käyttävät tilinpäätös- ja verosuunnittelua, vastaukset vaihtelivat. Kolmesta vastauksesta kävi ilmi, että asiakkaat käyttävät suunnittelupalvelua vähän. Vähäisyyden arvioitiin johtuvan asiakaspohjasta, eli koska asiakkaina on PK-yrityksiä, ovat pienten yritysten tarpeet vähäisiä. Yksi kirjanpitäjä totesi, että osa hänen asiakkaistaan on halukkaita tietämään yrityksen tulostason kuukausittain, vaikka kyseessä onkin pieniä yrityksiä. Yhdestä vastauksesta kävi ilmi, että tilinpäätös- ja verosuunnittelua on vaikea erotella toisistaan ja se alkaa jo yrityksen perus-

tamisvaiheessa. Jo liiketoimintasuunnitelmaa tehtäessä on pitänyt päättää yritysmuoto ja tilikauden pituus, esimerkiksi jatketaanko tilikautta sesongin yli. Kaikki nämä vaikuttavat yrityksen tarpeisiin ja siihen kuinka paljon suunnittelua käytetään. Jatkokysymyksellä kysyttiin, mistä suunnittelupalveluiden käytön vähäisyys voisi johtua. Vastauksissa tuli selvästi esille, että yrittäjät eivät tiedä sitä, että suunnittelua voisi tehdä, ja siten vaikuttaa tilinpäätökseen. Asiakkaat eivät myöskään koe suunnittele tarpeelliseksi ja eivät ole halukkaita maksamaan siitä. *"Eivät tiedä palvelusta, eivätkä koe tarvitsevansa. Jos olisikin tarvetta, niin onko asiakkailta varaa ylimääräiseen menoon ja onko saatava tieto rahan väärä."* Monien yrittäjien suunnittelu perustuu pankkitilin saldoon, samoin yrittäjät tekevät suunnittelua vain pakon edessä. Toisaalta tilinpäätös- ja verosuunnittelua ei voi erotella toisistaan, vaan se tulee automaattisesti yrityksen mukana jo perustamisesta lähtien.

Kaikki yritysmuodot tarvitsevat hiukan eri tavalla tilinpäätös- ja verosuunnittelua. Toiminimillä ja henkilöyhtiöillä on otettava huomioon yrityksen tuloksen verottaminen yrittäjän tai osakkaan henkilökohtaisessa verotuksessa. Myös sivutuloista saatavat tulot vaikuttavat henkilökohtaiseen verotukseen. Osakeyhtiöillä on enemmän tarvetta suunnittelulle ja varsinkin osakkaiden tarve osingoille on yksi syy tehdä suunnittelua. *"Kyllä, toiminimet ovat pienempiä, joten niillä on vähemmän tarvetta. Osakeyhtiöt ovat isompia, ja niillä on muutenkin osingonjakotarpeita. Verosuunnittelua olen sen verran tehnyt, että poistoeron muutoksia on tullut tehtyä."* Silti yhteistä kaikille yritysmuodoille on se, että yrityksen verojen maksaminen olisi suunnittelun avulla järkevää.

Jokainen kirjanpitäjä oli sitä mieltä, että tilinpäätöksen yhteydessä tehtävä tilinpäätös- ja verosuunnittelu ei loppujen lopuksi vaikuta paljon yrityksen tulokseen. Ainoastaan siinä tapauksessa, että suunnittelu aloitetaan ajoissa, on yrityksellä mahdollisuus vaikuttaa tilinpäätökseensä. *"Minun mielestäni nykypäivänä loppujen lopuksi aika vähän. Mutta tietysti siinä tapauksessa vaikuttaa asiakkaan tilinpäätökseen, että jos suunnittelu on alkanut jo tarpeeksi ajoissa. Ja yrittäjä on alkanut toimimaan ajoissa, jos esimerkiksi on välitilinpäätöksessä jotain huomattu. Niin silloin toki sillä tilinpäätössuunnittelulla voi olla merkittäväkin vaikutus tilinpäätökseen."* Mutta yrityksen tulokseen ei voida aina vaikuttaa, koska suunnittelun on oltava järkevää ja yrityksen on saatava siitä todellista hyötyä. *"Ainahan ei voi siihen tulokseen vaikuttaa. Ei sitä voi tekemällä tehdä, pitää miettiä sitä, sillä eihän kukaan lähde mitään älytöntä ostamaan, jos ei tarvitse sitä, sen takia vaan, että saadaan tulos alas."* Tässä kohdassa kirjanpitäjän vastuu tulee hyvin selville, hänen on ohjattava asiakasta toimimaan oikein yrityksen kannalta.

Seuraavaksi kysyttiin sitä, että millainen rooli kirjanpitäjällä on asiakasyrityksen toiminnassa. Kirjanpitäjän on oltava taustatukena, mutta asiakkaiden on voitava pystyä kysymään häneltä apua ja neuvoja. Kirjanpitäjän on oltava se, joka näkee lukujen taakse ja reagoi, jos jotain yllättävää tapahtuu yrityksen kaupankäynnissä. *"Kirjanpidon ansiostahan saadaan yrityksen tapahtumat ja historia lähemmäs ajantasaista, noin kuukauden viiveellä. Jos kuukausiraporttien mukaan alkaa löytymään selkeä suunta joko ylöspäin tai alaspäin, niin siinä se kirjanpitäjän rooli on pyrkiä siltä yrittäjältä tai yrityksestä saamaan tietoa siitä, että mistä tämä suunta voisi johtua. Ja katsoa onko se pitempiaikaisempi trendi vai joku piikki. Jos tarkastelujakson laajentaa vaikka neljännesvuoteen tai puoleen vuoteen, niin silloinhan selviää kokonaisuus paremmin. Eli kirjanpitäjän tulisi olla niin, että näkee*

niiden numeroiden taakse ja hänellä tulisi olla tieto mistä se hyvä tulos tai tappio on syntynyt. Kirjanpitäjän rooli on joko vahvistaa yrittäjän näkemystä asiasta, tai korjata sen yrittäjän näkemystä asiasta.” Haastattelussa selvisi myös, että on yrittäjiä joita eivät kirjanpito ja kirjanpitäjä kiinnosta.

Viimeisenä asiakkaiden tarpeet-aihealueeseen liittyen kysyttiin, millainen on asiakkaiden luottamus kirjanpitäjään. Tässä kohdassa kävi ilmi, että Tilitoimisto X Oy:n kirjanpitäjiin luotetaan paljon. Heille uskotaan henkilökohtaisten asioiden hoitaminen, yrityksen pankkitunnukset yms. Kirjanpitäjän rooli koettiin tärkeäksi yrittäjän arjessa. Rooli on olla taustalla tukemassa, mutta silti pysytellä valppaana selvittämään syitä hyvän tai huonon tuloksen syntymisestä. Yksi kirjanpitäjä totesi, että tämä luottamus on lunastettava joka päivä.

6.5.2 Tilitoimiston mahdollisuudet tilinpäätössuunnittelun kehittämiseen

Seuraava aihealue oli tilitoimiston mahdollisuudet tilinpäätössuunnittelun kehittämiseen. Neljä vastaajasta oli sitä mieltä, että tilinpäätös- ja verosuunnittelua tulisi kehittää palveluna siten, että yrittäjille saataisiin tieto yrityksen tulevasta tuloksesta jo hyvissä ajoin ennen tilikauden päättymistä. Kun yrittäjälle kerrotaan hyvissä ajoin mitä voi tehdä, on hänellä paremmat mahdollisuudet vaikuttaa itse asioihinsa. Yksi vastaajista kertoi että, esimerkiksi yrittäjä voisi siten päättää nostaako palkkaa yrityksestä, jättääkö nostamatta, jolloin säästää työnantajamaksuissa vai nostaako osinkona seuraavana vuonna. Suunnittelua tulisi tarjota yrittäjille, ja siten herättää heidän kiinnostus yrityksensä tulevaisuuteen. Kaksi kirjanpitäjää epäili sitä, että ovatko asiakkaat halukkaita maksamaan suunnittelupalvelusta. Yksi vastaajista totesi, että voidakseen kehittää suunnittelupalvelua, pitäisi ensin käydä hakemassa koulutusta lisää. Veroasiat muuttuvat koko ajan, ja siten tietojen päivitys olisi paikallaan.

Tilinpäätös- ja verosuunnittelun tekemistä vaikeuttavat kahden vastaajan mielestä aineiston hidas saaminen sekä epäselvät tai puuttuvat kuitit. Nämä syyt voivat olla ongelma, jonka takia suunnittelua ei voida tehdä niin hyvin, kuin haluttaisiin. *”Jos yrityksellä on paljon epäselviä kuitteja tai laskuja, tai osa aineistosta on hukassa, niin meillä ei ole paikkaansa pitävää tietoa tilikauden tapahtumista. Tai jos jotain hyvin poikkeavaa tapahtuu tilikauden viimeisinä kuukausina, tai hyvin lähellä tilinpäätöstä, niin ne isot asiat tilikauden lopussa voivat viedä pohjan koko siltä alkutilikauden varautumisesta ja suunnittelusta. Harvemmin näitä asioita onneksi loppujen lopuksi on, mutta on niitäkin asiakkaita joilta kuitteja saa metsästä jälkikäteen. Myös se, että yrittäjä ei itsekään tiedä mikä olisi hyvä, tai mitä hänen kannattaa tehdä. Ja joskus voi olla niin että kirjanpitäjän pitää päättää yrittäjän puolesta, tai kysyä mitä yrittäjä haluaa tehdä.”* Myös toinen kirjanpitäjä totesi, että yrittäjän kiinnostuksen puute voi tehdä suunnittelusta hankalaa. Kolme vastaajaa kertoi suurimmaksi ongelmaksi ajan puutteen. Tällöin kirjanpitäjä ei kerkeä tekemään suunnittelua, vaikka sitä haluttaisiin tehdä.

Haastateltavat kokivat, että kollegoiden apu on tärkeää tilinpäätössuunnittelun ongelmatilanteissa, heiltä voi aina kysyä tarvittaessa apua. Kaikkien vastanneiden mielestä tilintarkastajalta voi kysyä myös neuvoa ja alan kirjallisuutta ja lehtiä pidettiin myös hyvinä apuina ongelmatilanteissa. Kolme kirjanpitäjistä käyttää myös Internetiä apuna, etsiessään tietoa ongelmatilanteissa. *”Kirjanpitolaki ja -asetus ovat niitä, mistä säännöt saa selville. Ja tietysti muilta kollegoilta voi kysyä onko kokemusta*

vastaavasta tilanteesta. Tilintarkastaja auttaa monessa seikassa, ja joskus Googlenkin auttaa.” Kahden haastateltavan näkemys asiasta oli, että lakien avulla ongelmatilanteista selviää.

Neljä haastatelluista oli sitä mieltä, että he tarvitsisivat lisää aikaa ja kanssakäymistä asiakkaan kanssa, jotta he voisivat tarjota asiakkaalle hänen tarvitsemiaan palveluita. Myös lisäkoulutuksen tarve olisi tärkeää, jotta osattaisiin palvella asiakasta hänen tarvitsemissaan asioissa ja koulutus auttaisi myös, jos Tilitoimisto X Oy:llä olisi sähköinen taloushallinto käytössään. Tilitoimiston sähköistyminen voisi olla myös osalle asiakkaista hyvä asia. *”Aikaa ei ole koskaan liikaa ja koulutusta tarvitaan aina. Sähköisen taloushallinnon tarjoamat palvelut voisivat auttaa palveluiden tekemisessä.”*

Kaikkien haastateltujen mielestä tilinpäätös- ja verosuunnittelu on mielenkiintoista, tosin tähän kohtaan liitettiin myös se, että ajan pitää riittää sen tekemiseen. Mutta jos suunnittelussa tulee ongelmia ja se on sekavaa, silloin suunnittelu koetaan hankalaksi. Suunnittelun tekeminen kasvattaa ja ylläpitää kirjanpitäjän asiantuntemusta, ja samalla kasvattaa myös mielenkiintoa alaan. *”Henkilökohteisesti koen kiinnostavana, koska siitä saisin itsellenikin enemmän tietoa/taitoa. Pystyisin auttamaan asiakkaita paremmin ja pysyisi mielenkiinto yllä. Kyllähän se suunnittelu ylläpitää ammattitaitoakin.”* Yksi kirjanpitäjä totesi, että jos tilinpäätössuunnittelu alkaisi jo tilikauden alussa, se olisi hyvä keino vaikuttaa yrityksen tulokseen.

Kolme vastaajaa viidestä oli sitä mieltä, että suunnittelusta voisi tehdä asiakkaille tarjottavan palvelun, mutta tilinpäätös- ja verosuunnittelu jo kuuluvat normaaliin työhön. Myös sitä epäiltiin, että osaako asiakas arvostaa suunnittelua erillisenä palveluna. *”En oikein näe sitä, että sitä voisi eriyttää kirjanpidosta, se on niin oleellinen osa sitä kirjanpidon tekemistä. Voisihan sen kirjanpidon hinnoitella siten, että näiden tositteiden kirjaamiseen meni kaksi tuntia ja lukujen tulkitsemisen myös, mutta tietysti näillähän voi olla eri arvo asiakkaalle. Sinällään tuottavuuden tasolla kirjanpidon tekeminen ei tuota mitään, mutta se analysointi tai suunnittelu on sitä arvokkainta työtä asiakkaan näkökulmasta. Se on todennäköisesti sitä mitä se asiakas laskun saatuaan muistaa. Että onko se palautteen antaminen siitä totutusta kirjanpidosta sitten sen hinnan arvoista, en tiedä. Tilinpäätöksen yhteydessä tehtävän veroilmoituksen laadintahan ja siihen liittyvä työ veloitetaan sitten aina erikseen.”*

Haastattelussa kävi myös ilmi, ettei haastateltavilla ole aikaa istua alas asiakkaan kanssa ja veroasioihin pitäisi perehtyä enemmän, jotta verosuunnittelua pystyittäisiin tekemään.

6.5.3 Sähköistymisen vaikutukset kirjanpitoalan tulevaisuuteen

Kolmas osa-alue käsitteli sähköistymisen vaikutuksia kirjanpitoalaan tulevaisuudessa. Haastateltavilta kysyttiin heidän mielipidettään siitä, että millaisena he näkevät tilitoimiston roolin tulevaisuudessa. Kaikki vastaajat olivat yhtä mieltä siitä, että työt muuttuvat tilitoimistoissa. Kirjanpitäjän rooli perinteisestä tietojen tallentajasta muuttuu valvojaksi ja kirjanpidon tarkastamisen tärkeys korostuu entistä enemmän. Sitä myös pohdittiin yhden kirjanpitäjän vastauksessa, että vaikka asiakkaalla olisi sähköinen järjestelmä käytössään, niin osaako asiakas käyttää sitä. *”Eihän se sähköisyys ja tekniikan kehittyminen niin kuin toimenkuvaa muuta, mutta tietysti se käytännön rutiineja se muuttaa. Kyllä-*

hän se ammattitaito ja asiantuntemus säilyvät kyllä siellä tilitoimistossa. Mutta että, tekeekö se pilvipalveluasiakas myyntilaskuja, syöttää reskontraan tai maksattaa sieltä laskuja ja valvoo sitä, ja näin edelleen, niin eihän se tee asiakkaista asiantuntijoita tässä taloushallintoasiassa. Kyllähän se tilitoimiston rooli tulee säilymään, mutta käytännöt tulevat muuttumaan. Kyllähän se edelleen tilitoimiston asiantuntemus nimenomaan niin tilinpäätös kuin verosuunnittelussa säilyy. Eihän sillä asiakkaalla ole aikaa seurata veromuutoksia ja tällaisia asioita.” Lisäkoulutuksen tarve ATK-taitoihin tuli selville yhdessä vastauksessa, koska vastaajan mielestä sellaiset työntekijät, jotka eivät ylläpidä tietokoneosaamista, tulevat olemaan hankaluuksissa tulevaisuudessa.

Neljä vastaajaa näkivät, että työmäärä vähenee tulevaisuudessa jonkin verran. Töiden muodon muuttumiseen uskoivat kaikki. Joissakin rutiiniasioissa työt helpottuvat sähköisten järjestelmien myötä, mutta vastaavasti lisääntyvät asiantuntijätöissä. *”Joltain osin voi joissakin rutiineissa vähentyä, mutta vastaavasti se painottuu sitten siihen asiantuntemukseen. Ja vaikka kuinka hyviä ohjelmat ovat, ja asiakas ryhtyy syöttämään niitä ostolaskuja, niin milloin se tietää mikä on edustuslasku, niin sanotusti kirjanpidon ohjaava tili, tai milloin se on henkilökunnan virkistystä ja milloin alvit saa vähentää. Niin että, jos sähköisyys jotain teknistä naputtelua vähentää, niin vastaavasti se lisää tätä tarkastus tehtävää täällä tilitoimistopuolella.”* Yksi kirjanpitäjä totesi, että kun yhden asiakkaan kirjanpitoon menee vähemmän aikaa, se mahdollistaa sen, että kirjanpitäjälle jää aikaa ottaa uusia asiakkaita. Mutta uusien asiakkaiden tuleminen ei ole itsestään selvyyttä.

Kaikkien vastaajien mielestä sähköiset järjestelmät tulevat muuttamaan kirjanpitäjien työtä. Työt muuttuvat enemmän kirjausten valvomiseen, ja kahden vastaajan mielestä papereiden käsittelyä ei ole niin paljon. Yksi haastatelluista oli sitä mieltä, että virheet tulevat vähenevän työssä, kun asiakas pystyy itse tarkastamaan laskut. *”Juokseva kirjanpito on ajantasaisempaa, sähköinen taloushallinto nopeuttaa asioita. Siihen jää ehkä enemmän vaan valvontaa, varsinaisia kirjauksia ei tarvitse tehdä, koska sähköinen taloushallinto vie kirjaukset automaattisesti. Koska kaikki automatisoituu, niin kirjanpitäjälle jää vain niin sanottu tarkastusvelvollisuus. Ostoreskontran laskujen maksu tilanteessa säästytään virheiden mahdollisuuksilta, koska asiakas tarkistaa laskut pilvipalvelun kautta. Jolloin asiakkaalta saadaan viesti heti maksamisesta, tällöin asioihin voi reagoida nopeammin.”* Yksi kirjanpitäjistä uskoi, että sähköistymisen myötä on edelleen mahdollisuus tulla virheitä. Tällöin kirjanpitäjää tarvitaan edelleen, jotta asiat tulisivat hoidettua lakien mukaan.

Jokainen viidestä vastaajasta oli samaa mieltä siitä, että tulevaisuuden myötä kasvaa lisäkoulutuksen tarve. *”Kertaaminen on paikallaan aina. Ja kouluttautua pitää sen verran aina, että opettelee uudet ohjelmat. Lakien muutosten myötä tarvitaan tietenkin aina lisäkoulutusta. Kokisin henkilökohtaisesti hyvänä, että on lisäkoulutusta.”* Yksi kirjanpitäjä oli sitä mieltä, vaikka tekniikka muuttuu, niin perusasiat, jotka jokaisen kirjanpitäjän pitää osata, eivät muutu.

7 YHTEENVETO

Sähköistyminen tulee muuttamaan tilitoimistojen työtä tulevaisuudessa. Sähköistyminen tuo tullessaan monia hyötyjä, esimerkiksi virheiden määrä vähenee, arkistointi helpottuu ja toiminnot nopeutuvat. Uhkakuvina on esitetty, että työt vähenevät, koska sähköistymisen myötä kaikki tieto kulkee Internetin kautta. Tällöin kirjaaminen jää pois ja kirjanpitäjän työmäärä vähenee. Tilitoimisto X Oy:llä ei ole vielä käytössään sähköistä pilvipalvelua, mutta siirtyminen täysin sähköisiin järjestelmiin on jossain vaiheessa edessä, kuten kaikilla muillakin tilitoimistoilla. Koska töiden muoto muuttuu, on yrityksen mietittävä, riittävätkö jo olemassa olevat työt, vai olisiko kehitettävä jotain uutta palvelua lisäksi. Menetetyn työn tilalle on ehdotettu konsultaatiopalveluiden lisäämistä, tilitoimistot voisivat auttaa yrittäjää tekemään budjetteja, asiakaskannattavuuslaskelmia ja kustannuslaskentaa. Myös tilinpäätösanalyysien tekeminen ja tilinpäätös- ja verosuunnittelun lisääminen olisivat keinoja lisätä tilitoimiston tarjoamia palveluita. Tässä tutkimuksessa on keskitytty yhteen edellä mainituista konsultaatiopalveluista, eli tilinpäätös- ja verosuunnitteluun. Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää millaisia tilinpäätös- ja verosuunnittelutarpeita tilitoimiston asiakasyrityksillä on ja voisiko näistä suunnitteluisista kehittää Tilitoimisto X Oy:lle erikseen hinnoiteltavan palvelun.

Tilitoimisto X Oy:ssä ei tutkimuksen mukaan tehdä paljon tilinpäätös- tai verosuunnittelua. Tilitoimisto X Oy:n työntekijöillä on paljon tietoa tilinpäätössuunnittelun keinoista, mutta he eivät pysty tekemään suunnittelua paljon. Syitä tähän ovat asiakasyritysten yrittäjien vähäinen kiinnostus, yritysten pieni koko ja haluttomuus maksaa ylimääräistä suunnittelupalvelusta. Haastattelusta selvisi, että yrittäjät eivät tiedä millaisia mahdollisuuksia olisi suunnitteluun. Osa syyksi vastaajat myönsivät sen, etteivät he itse tarjoa aktiivisesti suunnittelua, mutta vastauksista selvisi myös se, että kaikki asiakkaat eivät ole kiinnostuneita suunnittelusta. Yrityksen koko vaikutti myös suunnittelun kiinnostukseen, pienet yritykset eivät kokeneet tarvitsevansa sitä. Isommille yrityksille ja varsinkin osakeyhtiöille, tilinpäätös- ja verosuunnittelu oli jo tarpeellisempaa ja yrittäjät olivat myös kiinnostuneita siitä. Tutkimuksessa selvisi, että yrityksille tehdään enemmän tilinpäätössuunnittelua, kuin verosuunnittelua. Vastaajat totesivat, ettei näitä kahta asiaa voi täysin erottaa, vaan molemmat suunnittelut tukevat toinen toisiaan.

Haastattelussa tuli ilmi, että suunnittelua tehdään sekä yrittäjän ja osakkaiden tarpeiden mukaan, mutta toiminta on oltava sellaista, että se tukee myös yrityksen toimintaa. Yrittäjillä voi olla Leppiniemen ja Waldenin (2014, 18–19) mukaan tavoitteena kasvattaa yrityksen tulosta, jolloin osinkoja voidaan jakaa osakkeen omistajille tai voittoa yrittäjille. Haastatelluilla oli samanlainen näkemys yrittäjien tarpeista, ja suunnittelua tehtiinkin näiden tarpeiden mukaisesti. Yrittäjien tavoitteena on myös tehdä sellaisia veroratkaisuja, jotka pienentävät maksettavien verojen määrää (Leppiniemi ja Walden 2014, 18–19). Asiakasyritysten kanssa mietittiin myös investointeja, joiden myötä kasvoivat yritysten poistot. Tällä tavalla vaikutettiin yrityksen verotettavaan tuloon. Vastauksista tuli myös ilmi se seikka, että kirjanpitäjien on myös huolehdittava siitä, että verojen maksamisen välttelyssä ei mennä liiallisuuksiin. Kirjanpitäjät ovat joutuneet miettimään ratkaisuja myös yrityksen negatiivisen tuloksen tai menetetyn osakepääoman kartuttamiseen.

Kaikki kirjanpitäjät totesivat, että tilinpäätös- ja verosuunnittelu tulevat hyvin usein vasta tilinpäätöksen yhteydessä. Silloin tehtävät tilinpäätössiirrot ovat Leppiniemen ja Waldenin (2014, 215) mukaan yleinen keino vaikuttaa tulokseen. Tilinpäätössiirrot sisältävät verotusperusteiset varaukset sekä poistoeron. Haastattelun kirjanpitäjät ovat tehneet kyseisiä tilinpäätössiirtoja, eli toimintavarausta ja poistoeroa. Toiveena haastateltavilla oli, että yrittäjä ymmärtäisi ryhtyä tekemään suunnittelua jo tilikauden aikana. Tällöin olisi enemmän keinoja vaikuttaa tulokseen, ja keinoina mainittiin tilikauden pidentäminen sekä päätös siitä nostaako yrittäjä työstään palkkaa. Vastajat eivät kokeneet, että tilinpäätöksen yhteydessä tehtävällä tilinpäätös- ja verosuunnittelulla olisi paljon merkitystä asiakasyrittäjän tilinpäätökseen. Jos yrittäjät tekisivät suunnittelua jo tilikauden aikana, olisi silloin enemmän mahdollisuuksia vaikuttaa tilinpäätökseen.

Haastateltavien mielestä suunnittelua tulisi kehittää palveluna siten, että herätettäisiin yrittäjän kiinnostus yrityksen tilinpäätöksen tulokseen. Palvelua pitäisi tarjota enemmän, jotta asiakkaat tietäisivät, että tämän kaltainen palvelu on olemassa. Vastauksista oli myös pääteltävissä, että haastatellut arvostivat koulutusta, ja toiveena oli saada laki- ja veroasiantuntemus ajan tasalle. Kouluttautumalla voitaisiin palvella asiakasta paremmin, koska lakiasiat muuttuvat koko ajan. Tilinpäätös- ja verosuunnittelua vaikeuttavat monet asiat, mm. aineiston epäselvyys, yrittäjien vähäinen kiinnostus asiaan ja kirjanpitäjien kiire. Ongelmatilanteiden ratkaisemisessa luotettiin eniten kollegoiden ja tilintarkastajan apuun. Myös verottajan, ammattikirjallisuuden ja Internetin avustuksella selvitettiin monia ongelmia. Haastateltavat kirjanpitäjät eivät kokeneet tilinpäätös- ja verosuunnittelun muuttamista maksulliseksi tärkeänä, koska suunnittelu tuli automaattisesti tilinpäätöksen yhteydessä. Samoin palvelun hinnoittelu toisi vaikeuksia. Ajan puute oli suurin ongelma siihen, että asiakkaille ei voida tarjota niin paljon sellaista palvelua, jota he tarvitsisivat. Jokainen vastaajista piti tilinpäätös- ja verosuunnittelua mielenkiintoisena.

Vastaajien näkemykset sähköistymisen vaikutuksista tilitoimistojen tulevaisuuteen olivat yhteneväiset. Työn kuva muuttuu tallentajasta valvojaksi ja koska toiminnot tapahtuvat sähköisesti, tulevat asioiden hoitamiset nopeutumaan. Työmäärän vähenemiseen eivät kaikki uskoneet, vaikka toimenkuva muuttuisikin. Rutiinien hoitaminen helpottuu, mutta työ painottuu enemmän asiantuntemukseen. Sähköistyminen ei tee asiakasyrityksestä kirjanpidon asiantuntijaa, ja lakiasiaiset asiat on edelleenkin hoidettava tilitoimistojen puolelta. Hyviä puolia sähköisyydessä todettiin olevan kirjanpidon pysyminen ajan tasalla, turhien papereiden pyörittämisen vähentyminen ja toimintojen nopeutuminen. Vaikka sähköistyminen valtaa maailmaa ja tilitoimistoalaa, ei se vähennä tarvetta käyttää kirjanpitäjien palveluita. Haastattelun vastauksista selvisi hyvin se asia, että tilitoimiston asiantuntemusta tarvitaan edelleen, vaikka maailma muuttuu sähköiseksi. Tässä kohdassa korostui myös koulutuksen tarve. Uusien ohjelmistojen käsittelemiseen ja uusien toimintatapojen oppimiseen on vaurauduttava. Tilitoimiston henkilökuntaa kannattaa aina kouluttaa, koska silloin voidaan palvella asiakasta parhaimmalla mahdollisella tavalla. Tuloksista tuli todistetuksi sanonta ”hyvä kirjanpitäjä on yrittäjän paras kaveri”, kuten Ahvenniemi (2012-12-11) toteaa kirjoituksessaan. Jotta tämä sanonta pystytään pitämään, on toimittava sanonnan mukaisesti joka päivä. Sähköistymisen myötä lisäkoulutukselle on aina tarvetta, ja tämä tuli todistetuksi sekä teorian että haastatteluiden pohjalta.

8 POHDINTA

Aloittaessa tätä opinnäytetyötä, mietin millaisia tarpeita tilitoimiston asiakkailta on tilinpäätös- ja verosuunnittelulle ja miten tilinpäätössuunnittelua voidaan palveluna kehittää tilitoimistossa. Lisäksi halusin tietää, onko tilitoimiston työntekijöillä riittävästi tietoa tilinpäätös- ja verosuunnittelun keinoista ja millä tavalla sähköistyminen tulee vaikuttamaan tilitoimiston ja kirjanpitäjän työhön tulevaisuudessa. Nämä tutkimuskysymykset liittyvät tällä hetkellä hyvin ajankohtaiseen aiheeseen taloushallinnon sähköistymisestä ja alan töiden muuttumisesta ja vähenemisestä. Taloushallintoala on muutoksessa, ja jokainen tilitoimisto joutuu jossain vaiheessa miettimään oman yrityksensä muuttamista täysin sähköiseksi. Tämän tutkimuksen avulla sain selville yhden pohjoissavolaisen tilitoimiston näkemyksiä tulevaisuuden muutoksista ja palveluiden kehittämisestä.

Tämän opinnäytetyön teoriaosuudessa kävin läpi mitä asioita kuuluu tilinpäätös- ja verosuunnitteluun ja millä keinoilla suunnittelua tehdään. Löysin useita keinoja vaikuttaa yrityksen tulokseen, yrittäjän tai yrittäjien pääomatuloon, verotukseen sekä osakkaiden osinkojen suuruuteen. Käsittelin myös osakeyhtiön oman pääoman nostamista arvonorotuksen avulla. Näiden keinojen avulla voidaan vaikuttaa joko tulokseen, yrityksen varallisuuteen, maksettaviin veroihin tai jaettaviin voittoihin. Haastattelun tuloksista kävi ilmi, että kirjanpitäjät käyttävät vain osittain samoja keinoja tilinpäätössuunnitteluissa, kuin mitä teoriaosuudessa esitellään. Kirjanpitäjillä oli paljon tietämystä tilinpäätös- ja verosuunnitteluun liittyen, joten ammattitaitoa heiltä löytyy paljon. Koska Tilitoimisto X Oy:llä on asiakkaana PK-yrityksiä, ei pienillä yrityksillä ole ollut tarvetta suunnitteluun, eikä kaikkia esiteltyjä keinoja ole käytetty. Mutta kuten Hautamäki (2015-01-30) toteaa, PK-yritysten tilinpäätös ja verosuunnitteluun kannattaisi panostaa. Pienet yrittäjät eivät tiedä mahdollisuuksistaan, ja koska PK-yritysten määrä on kasvussa, kannattaisi tähän asiakaskuntaan panostaa. Isommilla yrityksillä oli haastattelun tuloksista pääteltävissä enemmän tarvetta suunnittelulle, ja näille yrityksille suunnittelua tehtiinkin. Kuten työni alussa totesin, tarkoitus ei ollut erotella tilinpäätös- ja verosuunnittelua tiukasti erilleen toisistaan, koska ne molemmat tukevat toisiaan. Samaan tulokseen tulin myös haastatteluiden perusteella. Yllättävintä haastatteluiden vastauksissa oli se, että asiakasyritykset eivät tiedä miten paljon heillä olisi mahdollisuuksia vaikuttaa omiin ja yrityksensä tuloihin. Kirjanpitäjien pitäisi kertoa asiakkaille tarkemmin suunnittelusta, mutta toisaalta, kuten haastatellut itsekin kertoivat, ajan puute ja asiakkaiden vähäinen kiinnostus asiaan vaikeuttavat tätä.

Teoriaosuudessa kerrottiin, että tilitoimistojen on kehitettävä uusia palveluja entisten rutiinitoimien tilalle. Jos yritys lisäisi asiantuntijapalveluiden määrää, niin silloin täytyisi huolehtia henkilökunnan ajantasaisesta koulutuksesta, jotta pystyttäisiin palvelemaan asiakkaita parhaalla mahdollisella tavalla. Henkilökunnan koulutus maksaa, joten tilitoimistojen on mietittävä tarkkaan millaisia palveluita yrityksen kannattaa tarjota. Jos tilitoimisto lisää uusia palveluita, on sen myös hinnoiteltava palvelut oikein. Hinnoittelussa on myös otettava huomioon se, että eri palvelut vievät eri tavalla kirjanpitäjän aikaa, esimerkiksi budjetointiin voi mennä enemmän aikaa, kuin kustannuslaskentaan. Erilaisia palveluita kehitettäessä, on myös huomioitava, että silloin tarvitaan toimivat ohjelmistot, jotta laskentapalveluita voidaan tehdä ja nämä ohjelmat maksavat. Konsultaatiopalveluita voidaan tehdä ilman ohjelmistojakin, mutta nämäkin palvelut on tilitoimiston osattava hinnoitella oikein.

Tilinpäätös ja verosuunnittelun kehittämiseksi palveluksi, sain ristiriitaisia vastauksia. Toisaalta kukaan ei nähnyt sitä hinnoiteltavana palveluna, mutta jokainen vastaajista ymmärsi sen arvon yrittäjille. Suunnittelu miellettiin automaattisesti tulevaksi asiaksi tilinpäätöksen yhteydessä, ja sitä ei osattu eriyttää kokonaisuudesta omaksi palveluksi. Mutta kuten Apunen teoriaosuudessa mainitsee, on asiakkaille myytävä palvelua ja lupauksia, ei tunteja. Palvelun hinnoittelulle oli vaikeuksia myös sen takia, että yrittäjät eivät tarvitse sitä, joten siitä ei voida veloittaa erikseen. Samoin myös se, onko suunnittelupalvelusta saatava hyöty maksettavan hinnan arvoista, on asia jota kannattaa pohdita. Opinnäytetyön yhtenä tavoitteena oli selvittää olisiko tilinpäätös- ja verosuunnittelusta mahdollista kehittää hinnoiteltava palvelu. Tutkimuksen tuloksista on tulkittavissa, että Tilitoimisto X Oy ei ole kiinnostunut tällä hetkellä kehittämään tilinpäätös- ja verosuunnittelua hinnoiteltavaksi palveluksi. Mutta palveluiden kehittämistä ei kannata kokonaan unohtaa, koska tulevaisuuden myötä, on jokaisen yrityksen oltava valmiina myös kehittämään omaa liiketoimintaa. Ehdottaisin kehittämisisideana, että Tilitoimisto X Oy ottaisi yhteyttä asiakkaisiinsa, ja kävisi heidän kanssaan keskustelun asiakkaiden yrityksen sen hetkisestä tilanteesta. Tämä keskustelu voisi avata monen yrittäjän silmät oman yrityksensä suhteen, jos heille kerrottaisiin millainen yrityksen tila on sillä hetkellä, jos heillä olisi tilinpäätös. Keskustelut asiakkaan kanssa vievät aikaa ja rahaa, mutta voisivat antaa enemmän tietoa molemmiin puolin. Kerran vuodessa järjestettävä tapaaminen pystyisi olemaan käytännössä mahdollista, eikä sitoisi liikaa kirjanpitäjien aikaa.

Tutkimukseen vastanneiden mielipiteistä oli tulkittavissa, että jokainen kirjanpitäjä tiedostaa se asian, että taloushallintoala on muutoksessa. Muutokset eivät vain tapahdu kovin nopeasti, kuten Lahti ja Salminen toteavat teoriaosuudessa. Haastatelluista jokainen ymmärsi sen, että töiden toimenkuva tulee muuttumaan. Vastauksista tuli ilmi, että kirjanpitäjät uskovat etteivät työt tule vähenemään, vaikka se muuttaakin muotoaan. Vastaukset olivat hyvin optimistisia, ja usko töiden riittämiseen tulevaisuudessa oli kova. Kielteistä kantaa sähköistymiseen ei vastauksissa tullut esille.

Teoriaosuuden kirjoittaminen oli mielestäni kaikkein vaativin osuus tässä työssä. Aiheesta löytyi paljon tietoa, jota etsin alan kirjallisuudesta, lehdistä ja Internetin kautta. Lukiessani teoriaa, löysin sellaisia verosuunnittelun keinoja, joiden olemassa olosta en tiennyt ennen tätä opinnäytetyötä mitään. Oma ammattitaitoni kasvoi tämän työn edetessä ja kiinnostus tilitoimistoalaan on säilynyt edelleen. Tämän opinnäytetyön tutkimusosuus toteutettiin laadullisena tutkimuksena, joka toimi hyvin tässä tutkimuksessa. Tutkimuksen tuloksista sain vastaukset tutkimuskysymyksiin, ja yksilohaastattelut olivat erittäin antoisa ja hyvä ratkaisu. Näin sain tietoa enemmän kuin olisin odottanut ja haastattelut eivät jännittäneet niin paljon. Haastattelujen puhtaaksi kirjoittaminen sujui hyvin nauhoitettujen haastatteluiden avulla. Haastatteluaikataulujen järjestäminen ei tuottanut ongelmia, mutta itse opinnäytetyön aikataulun noudattamisesta olisin voinut pitää kiinni enemmän. Tämän opinnäytetyön avulla opin paljon uutta tilinpäätös- ja verosuunnittelun keinoista ja niiden vaikutuksista yrittäjän toimintaan. Toimeksiantajalle tämä opinnäytetyö antaa tietoa siitä, että mitä mieltä henkilökunta on tällä hetkellä Tilitoimisto X Oy:n toimintatavoista ja tulevaisuuden kuvasta. Tilitoimisto X Oy:n kannattaa panostaa työntekijöidensä koulutukseen, koska tulevaisuuden myötä lakiasiat ja toimintatavat tulevat muuttumaan paljon.

Tämän tutkimuksen tuloksia ei voida yleistää, koska haastateltavana oli vain yksi tilitoimisto ja vastaamassa oli vain 5 henkilöä. Jotta saataisiin tarkemmin tietää tilinpäätös- ja verosuunnittelun mahdollisuuksista, niiden kehittämisestä palveluksi ja sähköistymisen vaikutuksista tilitoimistojen arkeen, tulisi haastattelu tehdä useampaan tilitoimistoon. Tällöin saataisiin selville miten esimerkiksi Pohjois-Savon alueen tilitoimistot näkevät asian. Jatkotutkimusaihe voisi olla myös tutkimuksen uudelleen tekeminen siinä vaiheessa, kun Tilitoimisto X Oy on ottanut sähköisen taloushallinnon järjestelmän käyttöönsä. Tuloksia olisi mielenkiintoista verrata nyt saatuihin tuloksiin ja sen myötä miettiä, kuinka mielipiteet ja asiat ovat muuttuneet ajan myötä.

LÄHTEET JA TUOTETUT AINEISTOT

AILIO, Ville ja HEISKANEN, Ilkka 2015. Taloushallintoalan yrityksen oman liiketoiminnan kehittäminen. Tilisanomat 4/2015, 46–47. Helsinki: Taloushallintoliiton julkaisut Oy.

AHVENNIEMI, Juha 2012-12-11. Tunnetko maan parhaan kirjanpitäjän. Tilisanomat. Muut kolumnit. [Verkkoaineisto]. [Viitattu 2016-09-28]. Saatavissa: <http://tilisanomat.fi/content/tunnetko-maan-parhaan-kirjanpit%C3%A4j%C3%A4n>

APUNEN, Antti 2010. Tuotteistajan opas taloushallinnon asiantuntijalle. Helsinki: Taloushallintoliiton julkaisut Oy.

GRÖNBERG, Sami 2015. Tekevätkö yritykset korotettuja poistoja? VATT muistiot 48 [verkkojulkaisu]. Valtion Taloudellinen Tutkimuskeskus VATT. [Viitattu 2016-09-06]. Saatavissa: https://www.vatt.fi/file/vatt_publication_pdf/muistiot_48.pdf

HAUTAMÄKI, Jon 2015-01-30. Verosuunnittelu sijoittajan näkökulmasta-Osa 1. Artikkelit. [Viitattu 2016-09-20]. Saatavissa: <http://nordiclawn.fi/verosuunnittelu-sijoittajan-nakokulmasta-osa-i/>

HELSINGIN SEUDUN KAUPPAKAMARI 2016. A6 Tilikausi. [Verkkojulkaisu]. [Viitattu 2016-09-13]. Saatavissa: <http://kauppakamaritieto.fi/fi/s/t/kirjanpito/a-yleiset-periaatteet/a6-tilikausi/>

HIRSJÄRVI, Sirkka, REMES, Pirkko ja SAJAVAARA, Paula 2009. Tutki ja kirjoita. 15., uudistettu painos. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

KANANEN, Jorma 2008. Kvali, kvalitatiivisen tutkimuksen teoria ja käytänteet. Jyväskylän Ammattikorkeakoulun julkaisuja 93. Jyväskylä: Jyväskylän Yliopistopaino.

KANANEN, Jorma 2014. Verkkotutkimus opinnäytetyönä: laadullisen ja määrällisen verkkotutkimuksen opas. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja-sarja. Suomen Yliopistopaino Oy, Juvenes Print.

KIRJANPITOASETUS. L 1997/1339. Finlex. Lainsäädäntö. [Viitattu 2016-01-17]. Saatavissa: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1997/19971339#L2P4>

KIRJANPITOLAKI. L 1997/1336. Finlex. Lainsäädäntö. [Viitattu 2016-01-17]. Saatavissa: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1997/19971336#L1>

KUKKONEN, Matti 2010. Pienosakeyhtiön ja sen osakkaan tuloverotus. 2., uudistettu painos. Hämeenlinna: Kariston Kirjapaino Oy.

KUKKONEN, Matti ja WALDEN, Risto 2011. Pk-yrityksen verosuunnittelu. Helsinki: WSOYpro Oy.

LAHTI, Sanna ja SALMINEN, Tero 2014. Digitaalinen taloushallinto. [Verkkajulkaisu]. E-kirjat. Talentum. [Viitattu 2016-09-26]. Saatavissa:

<http://verkkokirjahylly.talentum.fi.ezproxy.savonia.fi/teos/HADBFXJTFF#kohta:12>

LAKI AVOIMESTA YHTIÖSTÄ JA KOMMANDIITTIYHTIÖSTÄ. L 1988/389. Finlex. Lainsäädäntö. [Viitattu 2016-01-17]. Saatavissa: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1988/19880389#L9>

LAKI ELINKEINOTULON VEROTTAMISESTA. L 1968/360. Edilex. Lainsäädäntö. [Viitattu 2016-01-17]. Saatavissa: <https://www-edilex-fi.ezproxy.savonia.fi/lainsaadanto/19680360#O2L2>

LEPPINIEMI, Jarmo 2001. Arvonkorotukset ovat taitolaji. Taloussanomat [digilehti]. [Viitattu 2016-09-19]. Saatavissa: <http://www.taloussanomat.fi/arkisto/2001/10/30/arvonkorotukset-ovat-taitolaji/200123507/12>

LEPPINIEMI, Jarmo 2002. Hinnanlaskuvaraus vaatii dokumentit. Taloussanomat [digilehti]. [Viitattu 2016-09-06]. Saatavissa: <http://www.taloussanomat.fi/arkisto/2002/07/30/hinnanlaskuvaraus-vaatii-dokumentit/200222898/12>

LEPPINIEMI, Jarmo 2006. Ratkaisuja tilinpäätäjän ongelmiin. Helsinki: WSOYpro.

LEPPINIEMI, Jarmo ja WALDEN, Risto 2014. Tilinpäätös ja verosuunnittelu. 12. painos. Helsinki: Talentum Media Oy.

LINDFORS, Hannele 2009. Tilinpäätössuunnittelu käytännön läheisesti. Helsinki: Gummerus Kirjapaino Oy.

MAUNU. Tallamaria ja RÄISÄNEN, Heikki 2016. Minne uudet työpaikat syntyvät vuonna 2015? Työ- ja Elinkeinoministeriö. TEM-analyyseja 72/2016. [Verkkajulkaisu]. [Viitattu 2016-09-20]. Saatavissa: <http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/75115/Uudet%20ty%c3%b6paikat%202015.pdf?sequence=1>

METSÄ-TOKILA, Timo 2011. Taloushallinnon palvelut. Toimialaraportti. TEM:n ja ELY-keskusten julkaisu. Työ- ja elinkeinoministeriö. [Verkkajulkaisu]. [Viitattu 2016-09-27.] Saatavissa: http://www.temtoimialapalvelu.fi/files/2112/Talouhallinnon_palvelut_lokakuu_2011.pdf

MIKKOLA, Sanna 2016. Julkaisussa: VENDELÄ, Anne. Mitäs sitten myytäisiin? Pilvi-Procountor asiakaslehti 1/2016, 6-7. Espoo: Serus Media Oy.

MINILEX 2015. Varaukset elinkeinotoiminnassa. [Verkkajulkaisu]. [Viitattu 2016-09-05]. Saatavissa: <http://www.minilex.fi/a/varaukset-elinkeinoiminnassa>

MINILEX 2015. Mikä on osakeyhtiön tilikausi? [Verkojulkaisu]. [Viitattu 2016-09-13]. Saatavissa: <http://www.minilex.fi/a/mik%C3%A4-on-osakeyhti%C3%B6n-tilikausi>

OJALA, Ilkka 2006. Varaukset verotuksessa. Tilisanomat [Digilehti] Verokoulu osa 9/12. [Viitattu 2016-09-05]. Saatavissa: <http://tilisanomat.fi/content/varaukset-verotuksessa>

OSAKEYHTIÖLAKI. L 2006/624. Finlex. Lainsäädäntö. [Viitattu 2016-01-17]. Saatavissa: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2006/20060624#L1>

PATENTTI- JA REKISTERIHALLITUS 2015. Avoimen yhtiön tai kommandiittiyhtiön perustamisilmoitus. [Verkojulkaisu]. [Viitattu 2016-01-18]. Saatavissa: <https://www.prh.fi/fi/kaupparekisteri/avoinyhtiojaky/perustaminen.html>

PATENTTI- JA REKISTERIHALLITUS 2015. Osakeyhtiön perustamisilmoitus. [Verkojulkaisu]. [Viitattu 2016-01-18]. Saatavissa: <https://www.prh.fi/fi/kaupparekisteri/osakeyhtio/perustaminen.html>

PATENTTI- JA REKISTERIHALLITUS 2015. Yksityisen elinkeinoharjoittajan perustamisilmoitus. [Verkojulkaisu]. [Viitattu 2016-01-18]. Saatavissa: <https://www.prh.fi/fi/kaupparekisteri/yeh/perustaminen.html>

RIKOSLAKI. L 1889/39. Finlex. Lainsäädäntö. [Viitattu 2016-01-17]. Saatavissa: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1889/18890039001#L29>

SALMI, Ilari 2012. Mitä tilinpäätös kertoo? Helsinki: Edita Publishing Oy.

TALOSHALLINTOLIITTO 2015. Tilitoimistoala Suomessa. [Verkojulkaisu]. [Viitattu 2016-09-26]. Saatavissa: <https://taloushallintoliitto.fi/tietoa-meista/tutkimuksia-ja-tietoa-alasta/tilitoimistoala-suomessa>

TILASTOKESKUS 2016. PK-yritys. [Verkojulkaisu]. [Viitattu 2016-09-26]. Saatavissa: http://www.stat.fi/meta/kas/pk_yritys.html

TOMPERI, Soile 2015. Yritysverotus ja tilinpäätössuunnittelu. 27., uudistettu painos. Helsinki: Sanoma Pro Oy.

TULOVEROLAKI. L 1992/1535. Finlex. Lainsäädäntö. [Viitattu 2016-01-17]. Saatavissa: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1992/19921535#L2P39>

TUOMI-SORJONEN, Pia 2013. Kirjanpito, tilinpäätös ja verotus. Helsinki: Sanoma Pro Oy.

TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖ 2009. Kirjanpitolautakunta 2009-09-08. Lausunnot ja poikkeusluvat. [Verkkajulkaisu]. Tilikauden päättymispäivän vuosittaisesta vaihtumisesta. [Viitattu 2016-09-13]. Saatavissa:

<http://ktm.elinar.fi/ktm/fin/kirjanpi.nsf/717602942eb71ebdc22570210049e02b/c641699bae83d3c9c2257638003a77c5?OpenDocument>

TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖ 2006a. Kirjanpitolautakunta 2006-01-31. Yleisohjeet. [Verkkajulkaisu]. Kiinteiden menojen lukeminen hyödykkeen hankintamenoon. [Viitattu 2016-01-24]. Saatavissa:

<http://ktm.elinar.fi/ktm/fin/kirjanpi.nsf/all/398D5822AF7FFBBEC22571150056A542?openDocument>

TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖ 2006b. Kirjanpitolautakunta 2006-09-12. Yleisohjeet. [Verkkajulkaisu]. Laskennalliset verovelat ja saamiset. [Viitattu 2016-01-31]. Saatavissa:

<http://ktm.elinar.fi/ktm/fin/kirjanpi.nsf/all/C17575794AD931DDC22571EE002724C3?openDocument>

TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖ 2007a. Kirjanpitolautakunta 2007-10-16. Yleisohjeet. [Verkkajulkaisu]. Suunnitelman mukaiset poistot. [Viitattu 2016-01-20]. Saatavissa:

<http://ktm.elinar.fi/ktm/fin/kirjanpi.nsf/all/751B9F97EE8F7B2BC22573790048AF8E?openDocument>

TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖ 2007b. Kirjanpitolautakunta 2007-01-31. Yleisohjeet. [Verkkajulkaisu]. Rahoituslaskelman laatiminen. [Viitattu 2016-01-18]. Saatavissa:

<http://ktm.elinar.fi/ktm/fin/kirjanpi.nsf/all/C317758065730280C22573D60051B817?openDocument>

TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖ 2006c. Kirjanpitolautakunta 2006-09-12. Yleisohjeet. [Verkkajulkaisu]. Toimintakertomuksen laatiminen. [Viitattu 2016-01-18]. Saatavissa:

<http://ktm.elinar.fi/ktm/fin/kirjanpi.nsf/all/F656564842BC1755C22571ED0047A0B1?openDocument>

TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖN JULKAISUJA 2014. Pienyrityshelpotukset ja vuoden 2013 tilinpäätösdirektiivi. [Verkkajulkaisu]. Kirjanpitolainsäädännön muutokset -työryhmän mietintö. [Viitattu 2016-01-13]. Saatavissa:

http://www.tem.fi/files/41224/TEMjul_48_2014_web_22102014.pdf

SUOMEN TILINTARKASTAJAT RY 2015. Valtioneuvoston asetus pienten- ja mikroyritysten tilinpäätöksessä esitettävistä tiedoista. Suomen säädöskokoelma. [Verkkajulkaisu]. Valtioneuvoston asetus 1753/2015. [Viitattu 2016-01-13]. Saatavissa:

<http://www.suomentilintarkastajat.fi/yhdistys/saantelyhankkeita/kirjanpitolaki>

VEROHALLINTO 2016f. Elinkeinotoiminnan tuotot ja kulut. [Verkkajulkaisu]. [Viitattu 2016-10-11].

Saatavissa: <https://www.vero.fi/fi->

[FI/Yritys_ja_yhteisoasiakkaat/Liikkeen_ja_ammattinharjoittaja/Tuloverotus/Elinkeinotoiminnan_tuotot_ja_kulut](https://www.vero.fi/fi-Yritys_ja_yhteisoasiakkaat/Liikkeen_ja_ammattinharjoittaja/Tuloverotus/Elinkeinotoiminnan_tuotot_ja_kulut)

VEROHALLINTO 2015a. Ennakkoverot vuonna 2016 – luonnolliset henkilöt. [Verkkojulkaisu]. [Viitattu 2016-01-17]. Saatavissa: https://www.vero.fi/fi-FI/Syventavat_veroohjeet/Ennakkoperinta/Ennakkoverot_vuonna_2016__luonnolliset_h%2838810%29

VEROHALLINTO 2016a. Muutokset yrityksen toiminnassa. [Verkkojulkaisu]. [Viitattu 2016-09-13]. Saatavissa: https://www.vero.fi/fi-FI/Yritys_ja_yhteisoasiakkaat/Liikkeen_ja_ammattinharjoittaja/Muutokset_toiminnassa

VEROHALLINTO 2016b. Osingot. [Verkkojulkaisu]. [Viitattu 2016-09-13]. Saatavissa: https://www.vero.fi/fi-FI/Syventavat_veroohjeet/Henkiloasiakkaan_tuloverotus/Korot_ja_osingot/Osingot

VEROHALLINTO 2014b. Osinkotulojen verotus. [Verkkojulkaisu]. [Viitattu 2016-01-17]. Saatavissa: [https://www.vero.fi/fi-FI/Syventavat_veroohjeet/Elinkeinoverotus/Osinkotulojen_verotus\(34928\)](https://www.vero.fi/fi-FI/Syventavat_veroohjeet/Elinkeinoverotus/Osinkotulojen_verotus(34928))

VEROHALLINTO 2015b. Selvitys verotuksessa vähentämättä jätetyistä poistoista, täyttöohje. [Verkkojulkaisu]. [Viitattu 2016-01-21]. Saatavissa: [https://www.vero.fi/fi-FI/Syventavat_veroohjeet/Lomakkeet/Yritys_ja_yhteisoasiakkaiden_lomakkeet/Veroilmoitus/12A_Selvitys_verotuksessa_vahentamatta_j\(32165\)](https://www.vero.fi/fi-FI/Syventavat_veroohjeet/Lomakkeet/Yritys_ja_yhteisoasiakkaiden_lomakkeet/Veroilmoitus/12A_Selvitys_verotuksessa_vahentamatta_j(32165))

VEROHALLINTO 2016c. Tuloverotus- avoin yhtiö ja kommandiittiyhtiö. [Verkkojulkaisu]. [Viitattu 2016-01-17]. Saatavissa: https://www.vero.fi/fi-FI/Yritys_ja_yhteisoasiakkaat/Avoin_yhtio_ja_kommandiittiyhtio/Tuloverotus

VEROHALLINTO 2016d. Tuloverotus- liikkeen- tai ammatinharjoittaja. [Verkkojulkaisu]. [Viitattu 2016-09-19]. Saatavissa: https://www.vero.fi/fi-FI/Yritys_ja_yhteisoasiakkaat/Liikkeen_ja_ammattinharjoittaja/Tuloverotus

VEROHALLINTO 2015c. Työnantajan sosiaaliturvamaksu vuonna 2016. [Verkkojulkaisu]. [Viitattu 2016-01-17]. Saatavissa: https://www.vero.fi/fi-FI/Tietoa_Verohallinnosta/Uutiset/Tyonantajan_sosiaaliturvamaksu_vuonna_20%2825386%29

VEROHALLINTO 2014c. Veronkiertämissäännöksen soveltaminen. [Verkkojulkaisu]. [Viitattu 2016-01-17]. Saatavissa: https://www.vero.fi/fi-FI/Syventavat_veroohjeet/Henkiloasiakkaan_tuloverotus/Veron_kiertamissaannoksen_soveltaminen%2834717%29

VEROHALLINTO 2016e. Yritys työnantajana. [Verkkojulkaisu]. [Viitattu 2016-09-23]. Saatavissa: https://www.vero.fi/fi-FI/Yritys_ja_yhteisoasiakkaat/Yritys_tyonantajana

VERONMAKSAJAT 2015. Yhteisöverotus. [Verkkajulkaisu]. [Viitattu 2016-01-17]. Saatavissa: <https://www.veronmaksajat.fi/luvut/Tilastot/Tuloverot/Yhteisoverotus/>

VIITALA, Tomi 2014. Osakeyhtiön voitonjaon verotus. Viro: Meedia Zone OU.

VIRTUAALI AMMATTIKORKEAKOULU 2007. Tutkimuksen reliabiliteetti. [Verkkajulkaisu]. [Viitattu 2016-10-13]. Saatavissa: <http://www2.amk.fi/digma.fi/www.amk.fi/opintojaksot/0709019/1193463890749/1193464185783/1194413792643/1194415307356.html>

YRITTÄJÄT 2016. Osakeyhtiön verotus. [Verkkajulkaisu]. [Viitattu 2016-09-23]. Saatavissa: <https://www.yrittajat.fi/varsinais-suomen-yrittajat/salon-yrittajat/a/yrittajan-abc/verotus/elinkeinoverotus/osakeyhtion-verotus-321148>

YRITYS- JA YHTEISÖTIETOJÄRJESTELMÄ 2015. Muutos ja lopettamisilmoituksen Y5 täyttöohje. [Verkkajulkaisu]. [Viitattu 2016-01-21]. Saatavissa: <https://www.ytj.fi/stc/ytjliitteet/y5opas.pdf>

ÅKERBERG, Pertti 2006. Budjetoinnin mielettömyys. Helsinki: Gummerus Kirjapaino Oy.

LIITE 1: HAASTATTELUKYSYMYKSET

TEEMAHAASTATELUN RUNKO

Perustiedot

Ikä:

Sukupuoli:

Työkokemus

1. Millaisia tilinpäätös- ja verosuunnittelupalveluja asiakkaille tarjotaan?
2. Millä tavalla palveluja tarjotaan asiakkaille?
3. Millaisia tilinpäätös- ja verosuunnitteluun liittyviä tarpeita asiakasyrityksillä on?
4. Kuinka paljon asiakkaat käyttävät tilinpäätös- ja verosuunnitteluun liittyviä palveluja?
5. Jos eivät käytä palveluja, mistä tämä voisi johtua?
6. Tarvitsevatko eri yritysmuodot eri tavalla tilinpäätös- ja verosuunnittelua?
7. Miten paljon tilinpäätös- ja verosuunnittelu vaikuttaa asiakkaan tilinpäätökseen?
8. Millainen rooli kirjanpitäjällä on asiakkaan yritystoiminnassa?
 - kuinka paljon kirjanpitäjään luotetaan
9. Millä tavalla tilinpäätös- ja verosuunnittelua tulisi palveluna kehittää?
10. Mitkä asiat vaikeuttavat tilinpäätös- ja verosuunnittelun tekemistä?
11. Mistä kirjanpitäjä saa apua tilinpäätössuunnittelun ongelmatilanteissa?
12. Millaisia asioita tarvitaan, jotta pystytään tarjoamaan asiakkaalle hänen tarvitsemiaan palveluja?
 - lisäkoulutusta, aikaa, tapaamisia asiakkaan kanssa, jotain muuta
13. Kuinka kiinnostavana näet henkilökohtaisesti tilinpäätös- ja verosuunnittelun tekemisen?
 - koetko että suunnittelusta voisi tehdä asiakkaalle tarjottavan palvelun
14. Millaisena näet tilitoimiston roolin tulevaisuudessa?
 - muuttuuko toimenkuva
 - väheneekö työmäärä
 - muuttavatko sähköiset järjestelmät kirjanpitäjien työtä
 - kasvaako lisäkoulutuksen tarve tulevaisuuden myötä